

új magyar szó

20 oldal

Ára: 1,5 lej

Országos közéleti napilap | Alapítva 1947-ben, Romániai Magyar Szó címmel

VI. évfolyam,
203. (1269.) szám**BNR- valutaárfolyamok**

1 euró	4,2807 ▲
1 amerikai dollár	3,0791 ▲
100 magyar forint	1,5492 ▼

Aktuális

2

Győzködik az orosz medvét

Biztonsági kérdésekről – az atomfegyverkezésről, a leszerelésről és a rakétavédelmi ernyő kialakításáról – tanácskozott tegnap a franciaországi Deauville-ban Nicolas Sarkozy francia és Dmitrij Medvedyev orosz elnök, valamint Angela Merkel német kancellár.

Gazdaság

6

Becsey Zsolt: válságkezelés, de megszorítások nélkül

A magyar–román gazdasági vegyes bizottság ülésének jegyzőkönyvét írta alá a napokban Becsey Zsolt és Borbély Károly, a magyar, illetőleg a román gazdasági minisztérium államtitkára. Becsey Zsoltal a bukaresti rendezvény után beszélgettünk.

Kultúra

8

Berekesztette a sztrájkot az operánál Kelemen Hunor

A Kolozsvári Román Opera művészeit tömörítő szakszervezet úgy döntött, nem folytatják a múlt héten megkezdett sztrájkot. Tagjai tegnap kétórás megbeszélésen vettek részt Kelemen Hunor miniszterrel.

Vezércikk

3

Dzsungelharcosok

A pokol fele vezető út is jó szándékkal van kiköveztve – állapítható meg a kormány több, közfelháborodást okozó intézkedéseiről. A mondás

Cseke Péter Tamás

„pokol” részét éppen ezekben a napokban tapasztalják a pénzügyminisztérium és az adóhatóság alkalmazottai, korábban pedig a szerzői jogdíjas jövedelemmel rendelkezőknek volt benne részük. ▶

Tiszteletkörüket futott Schmitt Pál Bukarestben

Magyarország elnökének kötelessége valamennyi magyar emberhez közel jutni, politikai nézetektől függetlenül – válaszolt Schmitt Pál az ÚMSZ azt firtató kérdésére, hogy az RMDSZ mellett az EMNT, az MPP és az SZNT vezetőivel is megbeszélést folytat romániai látogatásán. A Bukarest után Erdélybe utazó magyar államfő mindvégig szívélyesen beszélt román vendéglátójáról. **3. oldal ▶**

Előzékeny volt sportdiplomata, nyájas egykori tengerész. Traian Băsescu vendége volt Schmitt Pál

Fotó: Toftán Levente

Makacsul kitartanak a tanárok

▶ Makacsul kitartanak az oktatási minisztérium előtt a múlt hét óta tüntető pedagógusok: nemcsak béremelést követelnek, hanem egyre hangsúlyosabban tiltakoznak az oktatási törvény ellen is. Daniel Funeriu miniszter tegnap elzárkózott a szerinte politikailag „manipulált” tárgyalások elől. A pénzügyi tárca vezetői ennél rugalmasabbak: méltányos és rugalmas bérkiegészítést ígérnek az alacsony jövedelmű alkalmazottaknak. A vezető beosztásban levőknek Gheorghe Ialomițeanu pénzügyminiszter azonban azt üzenté: ne reménykedjenek, nekik nem jár jutalék. **7. oldal ▶**

Esz és csendőri felügyelet a tanügyminisztériumnál

Fotó: Salamon Márton László

Vokskereső móció

▶ Holnapután olvassák fel és egy héttel később szavaznak a parlamentben arról a bizalmatlansági indítványról, amelyet az ellenzéki pártok 209 képviselője nyújtott be az Emil Boc vezette kabinet ellen. Előzetes számítások szerint legalább nyolc kormánypárti honatyának is meg kellene szavaznia a kezdeményezést ahhoz, hogy az ellenzéki indítvány sikeres legyen. Victor Ponta szociáldemokrata pártelnök jelezte, meglesznek a hiányzó szavazatok, több kormánypárti honatya kész átállni. **3. oldal ▶**

Mai mellékletünk:úmsz *kisebbségben*

HIRDETÉS

YOUNG REPORTERS AGAINST POVERTY

www.youngreporters.net

18 és 30 év közötti újságíró szakos diák vagy?

RIPORTPÁLYÁZAT

részletek a média oldalon

Röviden

Időközi választások Nagyborosnyón

Három személy indulna Nagyborosnyón a december 5-én megszervezendő polgármesteri választásokon. A polgármesteri szék azt követően üresedett meg, hogy a korábbi előljáró, Bartha László elhunyt. Az RMDSZ részéről két jelölt – Lőrincz Kálmán mezőgazdasági mérnök illetve Nagy Csongor iskolaigazgató – méretkezik meg, míg a Magyar Polgári Párt Girtler Gyulát jelöli polgármesternek. Tischler Ferenc az RMDSZ Kovászna megyei szervezetének ügyvezető elnöke szerint a szövetség október 24-én, vasárnap előválasztásokat szervez Nagyborosnyón és a hozzá tartozó településeken. Mindenhol berendeznek egy választási helységet, ahová a település minden magyar lakóját várják a személyazonosság igazolványával, hogy eldöntsék Lőrincz Kálmánt vagy Nagy Csongort támogassa az RMDSZ a polgármesteri jelöltségben.

Szlovákiai nyelvi küszöb

Lényegében már elkészült a szlovákiai kisebbségi nyelvhasználatot szabályozó törvényt módosító javaslat, és a jövő év elején a parlament elé kerül – közölte Rudolf Chmel, a szlovák kormány kisebbségügyi és emberi jogi miniszterelnök-helyettese. A módosítás elfogadása esetén a kisebbségi nyelvhasználati küszöb a jelenlegi 20 százalékról tízre csökkenne, vagyis a mostani 530 település, ahol használható a magyar anyanyelv, további huszonötterrel bővülne.

Osama kényelemben él

Hálála ítélték hétfőn Jemenben az al-Kaida nemzetközi terrorhálózat egyik feltételezett robbantási szakértőjét. Száleh as-Saust 2008 óta körözték több jemeni terrortámadásban való részvétel, öngyilkos merényletek felkészítése és pokolgépek készítése

gyanújával. Osama bin Laden (képiünkön) és Ajman az-Zavahri, az al-Kaida terrororganizáció vezetői Pakisztán északnyugati térségében, helyi titkosszolgálati ügynökök védelme alatt bujkálnak, de nem barlangban, hanem kényelmes lakásokban – jelentette tegnap a CNN hírtelevízió a NATO egy magas rangú tisztviselőjére hivatkozva.

Irán a háború ellen

Irán csatlakozott az afganisztáni háború befejezéséről szóló magas szintű tárgyalásokhoz Rómában – derült ki tegnap. Richard Holbrooke, az amerikai elnök Afganisztánért és Pakisztánért felelős különmegbizottja közölte: Washingtonnak nincs problémája azzal, hogy Irán részt vesz a megbeszéléseken. A nehezen védhető határok komoly problémát okoznak Teheránnak.

Őrizetben Liu elvbarátai

A kínai hatóságok őrizetbe vették az idei Nobel-békedíjjal kitüntetett kínai ellenzéki személyiség, Liu Hsziao-po több elvbarátját – közölték tegnap az 1989-es demokratikus mozgalomban résztvevők hozzátartozói.

„Titkos” választások Mianmarban

Nem tudósíthat a külföldi sajtó a november 7-i mianmari választásokról, az újságírókat nem engedik be az országba – jelentették be tegnap a választási bizottság tagjai. Mianmart, régi nevén Burmát ötven éve katonai rezsim irányítja, amely húsz év után most először rendez választásokat.

Ketten győzködik az orosz medvét

Gy. Z.

► Biztonsági kérdésekről tanácskozott – a G20-ak és a NATO novemberi csúcstervezletét megelőzően – tegnap a franciaországi Deauville-ban Nicolas Sarkozy francia és Dmitrij Medvegyev orosz elnök, valamint Angela Merkel német kancellár. Megbeszélésük témái között az atomfegyverkezés, a leszerelés és a rakétavédelmi ernyő kialakítása szerepelt. A két nyugati politikus elsősorban orosz partnerük győztesét tűzte ki célul.

A sorsdöntőnek szánt novemberi G20-as és NATO-csúcstalálkozó különösen Berlin számára jelenthet sokat, már amennyiben sikerül Moszkvát is beültetnie a

közös csónakba. Medvegyev eddig mélyen hallgatott, és egyetlen szóval sem válaszolt az atlanti szervezet főtitkárának, a dán Anders Fogh Rasmussennek azal kapcsolatban, hogy egyáltalán partner lesz-e a rakétavédelmi ernyő kialakításában. Sőt: még az is kérdéses, hogy elfogadja-e a meghívást a NATO–Oroszország Tanács november végén esedékes ülésére. Emellett még Németország és Franciaország között is vannak tisztázásra váró kérdések. Merkel ugyanis a rakétaelhárító rendszerben az atomfegyverek leszerelésének a lehetőségét látja. Sarkozy ezzel szemben elutasítja a leszerelést, és a rakétavédelmi ernyőt pusztán az atomelrettetés eszközeként a kiegészítéseként

tartja számon. A három ország csúcsetvezetője – Merkel mellett az akkori francia államfő, Jacques Chirac és az ugyancsak akkori orosz elnök, Vlagyimir Putyin – tartott legutóbb hasonló hármasszúcstalálkozót 2006-ban Compiègne-ben. A helyszín kiválasztásának érdekessége volt, hogy 1918-ban az itteni erdőben, egy vasúti kocsiban írta Németország a fegyverletételről szóló megállapodást a francia kormány képviselőjével. A második világháborúban Franciaország lerohanása után 1940-ben Hitler külön utasítására ugyanebben a francia ereklyének tekintett vagonban és ugyanitt írták alá Németország és Franciaország képviselői a fegyverszünetet. ◀

A diplomáciai mosoly meggyőző ereje. Dmitrij Medvegyev orosz elnök Angella Merkellel és Nicolas Sarkozyval

EU: dicsérik a magyarokat

Hírösszefoglaló

► A magyarországi vörösiszap-katasztrófa is szerepel az Európai Parlament tegnap elkezdődött plenáris ülésének napirendjén. A magyar hatóságok kitűnően, azonnal reagáltak a vörösiszap-katasztrófára – jelentette ki a Pintér Sándor belügyminiszterrel közösen tartott tegnapi budapesti sajtótájékoztatóján Krisztalina Georgieva katasztrófavédelmi és humanitárius segítségnyújtási ügyekben illetékes EU-biztos. Elmondta: az Európai Unió a természeti katasztró-

fák kárainak enyhítését szolgáló úgynevezett szolidaritási alaphoz nem nyújthat segítséget, de a környezetvédelmi és vidékfejlesztési célokat szolgáló strukturális alapokból történhet átcsoportosítás.

Újabb gyanúsítottat hallgatott ki az izsapkatasztrófával kapcsolatban a magyar nemzeti nyomozó iroda, ezzel a gyanúsítottak száma háromra emelkedett. A Magyar Alumíniumtermelő és Kereskedelmi Zrt. környezetvédelmi és laborfelelősség közveszélyközítés és környezetkárosítás vétségével gyanúsították meg. ◀

Koszovó igen, Vajdaság nem

ÚMSZ

► Szakértői szinten elkezdődhetne a párbeszéd Szerbia és Koszovó között – jelentette ki Borisz Tadic szerb elnök egy tegnap megjelent interjúban. Az ENSZ szeptemberben elfogadott határozata irányozta elő, hogy Belgrád és Pristina kezdjen tárgyalásokat a vitás kérdésekről. Egyelőre azonban még várat magára két vajdasági körzet, Észak-Bánát és Észak-Bácska határának módosítása – írja a *Politika* című belgrádi napilap. A változtatásra, amely a vajdasági magyarok régi követelése, a szerb vezetés már többször ígéretet tett. A módosítás lényege,

hogy három magyar többségű járás, Ada, Zenta (Senta) és Magyarkanizsa (Kanjiža) Észak-Bánáttól – amelynek a szerb többségű Nagyikinda (Kikinda) a székhelye – átkerülne a szabadkai központú Észak-Bácskába, és ezzel helyreállna az 1990-es évek eleji állapot.

Az elnök alig egy hónappal ezelőtt találkozott Belgrádban Pásztor Istvánnal, a Vajdasági Magyar Szövetség elnökével, és ekkor ígéretet tett arra, hogy év végéig módosítják azt a kormányrendeletet, amely a vajdasági magyarokra nézve hátrányos rendelkezést tartalmaz a körzethatárokról. ◀

Félnek a britek, a franciák

ÚMSZ

► Szigorú takarékosági tervei közepette a brit kormány új védelmi stratégiát dolgozott ki. A koncepció a csökkentett költségvetés mai bemutatója előtt ismertté vált – legalábbis nagy vonalakban. A titokban tartott elképzelések a BBC tudósítása szerint két olyan fenyegetéssel veszik fel a küzdelmet, amellyel a következő években számolni kell: az olyan terrorista szervezetek merényleteinek veszélyével, mint az al-Kaida, valamint a főbb számítógépes hálózatok fenyegetettségével, amit a cyber-támadások jelentenek. A harmadik helyen a BBC szerint a természeti katasztrófák állnak, és csak ezután következ-

nek a katonai összehangolások más országokkal.

Nagy-Britannia és Franciaország újból komolyan veszi az országukat fenyegető terrorveszélyt. Theresa May brit belügyminiszter az *ITV* nevű televíziós csatornának nyilatkozva elmondta: „Biztosak vagyunk abban, hogy a nemzetközi terrorizmus első számú célpontjának számítunk.” Egy esetleges merényletkísérelt „nagyon valószínű”, ezért a politikusnő éberségre intett. Kevéssel előtte francia kollégája, Brice Hortefeux hasonló figyelmeztetéssel élt, mivel a szaúd-arábiai titkosszolgálat arra hívta fel a figyelmet, hogy az al-Kaida merénylete „akár órákon belül bekövetkezhet”. ◀

David Cameron brit kormányfő (balról) és helyettese, Nick Clegg

Új központ a népiptás ellen

MTI

► Remélhetőleg a 2011 első felében esedékes magyar uniós elnökség végéig megkezdődik a budapesti székhelyű Népiptás és Tömeges Emberi Jogsértés Megelőzési Központ – mondta Martonyi János külügyminiszter a harmadik budapesti emberi jogi fórumon tegnap a budapesti külügyminisztériumban.

Navanethem Pillay, az ENSZ emberi jogi főbiztosa videoüzenetében a népiptások és emberi jogsértések megelőzésével kapcsolatban úgy fogalmazott: ezek az esetek nem egyik napról a másikra történnek, ezért is különösen fontos a megelőzés, amelyet hatékonyan segíthet az intézmény. A központ tervét 2008-ban jelentette be a Göncz Kinga akkori magyar külügyminiszter, aki így fogalmazott: a cél egyebek mellett a világban kialakuló konfliktusok előrejelzése. A népiptás elleni központ figyelemmel kíséri a veszélyes konfliktusokkal fenyegető folyamatokat. A második fórumon 2009-ben arról is szó esett, hogy Budapest azért jó helyszín, mert több humanitárius szervezetnek működik irodája a magyar fővárosban, és ez megkönnyíti velük az együttműködést. Ugyanakkor a gyarmatosító múlttal nem terhelt Magyarország Afrika, Ázsia és Latin-Amerika országai számára elfogadható.

Martonyi János, aki a kétnapos nemzetközi konferencián aláírta az intézmény alapító okiratát, megemlítette: Magyarország pályázik az ENSZ Biztonsági Tanácsának nem állandó tagsági pozíciójára a 2012-től kezdődő kétéves időszakra. ◀

Tiszteletköröket futott...

Salamon Márton László, Antal Erika

Magyarország köztársasági elnökének kötelessége valamennyi magyar emberhez közel jutni, politikai nézetektől vagy valástól függetlenül – válaszolt Bukarestben Schmitt Pál az *Új Magyar Szó* azt firtató kérdésére, hogy a magyar államfő tegnap elkezdett romániai látogatásán az RMDSZ mellett az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács, a Székely Nemzeti Tanács és a Magyar Polgári Párt vezetőivel is megbeszélést folytat. „Magyarország köztársasági elnöként nyitva kell tartanom az ajtót mindenki előtt, mindenkinek a kívánságait és a javaslatait meg kell hallgatnom” – magyarázta Schmitt Pál.

Előzékeny sportdiplomata és nyájas tengerész

A magyar államfő tegnap a Cotroceni-palotában vendéglátójával, Traian Băsescu elnökkel tartott közös sajtótájékoztatóján ugyanakkor lapunknak elmondta, a román államfővel egyetértettek abban, hogy az RMDSZ fontos kormányzati tényező Romániában, és azt ecsetelte, hogy Traian Băsescu „megelégedéssel beszélt” az RMDSZ kormányfőhelyettesének és három miniszterének munkájáról, kiemelve azt is, hogy Kelemen Hunor személyében magyar nemzetiségű miniszter vezeti a román kulturális tárcát. „Sokat mondó, hogy a román kultúrát egy magyar emberre bízták” – tette hozzá elismerően Schmitt.

A sportdiplomáciából lett magyar államfő egyébként mindvégig előzékenyen és szívélyes hangnemből beszélt román vendéglátójáról, még ha előbbi kérdésünk némileg ki is zökkentette. Az udvariasságra a román elnök is udva-

Schmitt a bukaresti Kálvin-temetőben. A köztársasági elnök megkoszorúzta a magyar hősök emlékművét. Fotó: Tofán Levente

riassággal válaszolt, Băsescu nem győzte hangsúlyozni, hogy a két ország közötti kapcsolat soha nem volt ennyire jó, mint most. Olyannyira, hogy a magyar állampolgárság megadásának tíz évvel ezelőtt Bukarestben még nagy port felvert ügyével kapcsolatban a román elnök az *ÚMSZ* kérdésére azt válaszolta: Romániának semmiféle kifogása nincs az új magyar állampolgársági törvény ellen, amely 2011 január elsejétől lehetővé teszi a magyar állampolgárság megszerzését valamennyi romániai magyar számára. „Az anyaországok kötelessége lehetővé tenni egy másik országban élő etnikai kisebbségek számára az állampolgárság könnyített megadását” – szögezte le lapunknak Băsescu, aki emlékeztetett, hogy Románia hasonlóan járt el a moldovai románok esetében.

Autonómia-értelmezések

A két államfő által megvitattott témák közt az autonómia is szerepelt. Ezzel kapcsolatosan Băsescu a „közösségek autonómiáját” hangsúlyozta, Schmitt viszont a három magyar megyéről tett említést.

Băsescu után Schmitt Emil Boc miniszterelnökkel, Markó Béla miniszterelnök-helyetessel és a parlament házelnökeivel folytatott eszmecsereken hangsúlyozta: Magyarországot és Romániát közös értékek kötik össze. Emil Boc miniszterelnök elsősorban azt kérte Magyarországtól, hogy részrehajlástól mentesen kezelje Románia schengeni csatlakozását.

Schmitt – aki a nap folyamán repülőgéppel Marosvásárhelyre utazott – a Márton Áron halálának 30. évfordulója alkalmából rendezett emlékünnepeken a magya-

rok összefogására hívta fel a figyelmet. „Amennyi szenvedést az erdélyi magyarságnak az elmúlt kilencven esztendőben ki kellett állnia, a természet törvényei szerint már fel kellett volna adnia. Több mint két emberöltő – ennél rövidebb idő alatt is országok, népcsoportok tűntek el a történelem színpadáról. Ennyi idő éppen elég lehetett volna, hogy a magyarok már ne akarjanak önmaguk lenni” – fogalmazott Schmitt Pál.

Ma délelőtt az egyházi vezetőkkel tervezett munkareggelít követően a magyar államfő részt vesz a *Magyarok XXI.* című fórumon, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemen, majd Nagyváradra utazik, ahol ellátogat a Partiumi Keresztény Egyetemre, végül pedig megkoszorúzza Szent László és Bethlen Gábor szobrát. ◀

Dzsungelharcosok

Cseke Péter Tamás

A pokol fele vezető út is jó szándékkal van kikövezve – állapítható meg a kormány több, közfelháborodást okozó intézkedéseiről. A mondás „pokol” részét éppen ezekben a napokban tapasztalják a pénzügyminisztérium és az adó-

hatóság alkalmazottai, korábban pedig a szerzői jogdíjas jövedelemmel rendelkezőknek volt benne részük. A „jó szándék” részét sokan kétségbe vonják ugyan – a realitások kényszerének vagy a Nemzetközi Valutaalap elvárásának is lehetne nevezni –, de attól még tény: a Boc-kabinet mind a szerzői jogokra kivetett tébédjárulékok bevezetésével, mind a pénzügyminisztériumi jutalompénzek megvonásával csupán átláthatóvá próbálta teremteni azt a dzsungelt, amely jelenleg a hazai bérezési és adófizetési viszonyokat jellemzi.

A szándék tehát üdvözlendő, a hogyanja vezetett pokolhoz. Nem az kergett kétségbeesésbe a nyáron újságírók, színészek, művészek tizezreit, hogy megtudták, cikkdijuk, fellépési honoráriumuk tébédkötelesek lesznek. Nyilván nem tapsoltak az intézkedésnek, de többségük – és itt elsősorban a sajtósoktól van szó – tudta és elismerte: hosszú távon csak a munkaadójuk jár jól a gyakorlattal, hogy minimálbérral fizet, s cikkdíjat ad bújtatott fizetéskiegészítésként. Az alkalmazónak ugyanis így jóval kevesebb tébédjárulékot kell fizetnie – ami méltánytalan a Romániában működő többi vállalkozással szemben is –, az újságíró pedig nyugdíj nélkül maradt. Az érintettek a nyáron az háborította fel, hogy a kiszabott járulékokat személyesen, hosszú sorokat kiállva kellett kifizetniük. Az intézkedés elhamarkodottságát később a kormány is elismerte azaz, hogy részben visszavonta: a tébédkötelezettség maradt, de már a munkaadónak kell számon tartania és kifizetnie. Ugyanilyen fejtellenül történt a jutalompénzek megvonása is. Ez az intézkedés azonban már nem sorban állást és bürokratikus vesződések eredményezett, hanem emberi drámákat. Lakását veszítheti el az a pénzügyminisztériumi alkalmazott, aki a jutalompénzekkel felpumpolt fizetésével garantálva banki kölcsönből vett ingatlant. Az érintettek közül sokan elismerték: valóban nem természetes, hogy juttatásuk rendszere átláthatatlan, osztogatásuk kiszámíthatatlan, lakáshitelüket azonban nem tudják a jó szándékból kifizetni. Semmi sem szavatolja, hogy a Boc-kormány dzsungelharcának nem lesznek további járulékos áldozatai. Ha így folytatják, csupán jó szándékból kipusztulhat a vadon teljes növényzete is.

Szavazatokat „kereső” indítvány

M. Á. Zs.

Holnapután olvassák fel és egy héttel később szavaznak a parlamentben arról a bizalmatlansági indítványról, amelyet az ellenzéki pártok 209 képviselője nyújtott be az Emil Boc vezette kabinet ellen. „Mi, jelen bizalmatlansági indítvány alulírói, együtt azokkal, akik csatlakoznak hozzánk a BUBA-kormány (Băsescu-Udrea-Boc-Anastase – szerk. megj.) megbuktatásáért vállaljuk, hogy felállítunk egy olyan válságkormányt, amely hat hónapon belül kiírja és megszervezi az előrehozott választásokat, valamint újratárgyalja a Nemzetközi Valutaalappal, a Világbankkal és az Európai Bizottsággal kötött hitelszerződéseket” – áll a szociáldemokrata, liberális és

konzervatív honatyák által jegyzett kezdeményezésben.

Nyolc szavazat hiányzik

A Demokrata-Liberális Párt (PD-L), az RMDSZ, az Országos Szövetség Románia Haladásáért (UNPR), illetve a nemzeti kisebbségi képviselők által támogatott kormány megbuktatásához legalább 236 szavazatra van szüksége az ellenzéknek, de nem rendelkezik ennyi voksal; a kormányoldalon is meg kell győznie honatyákat a kormány menesztésének szükségességéről ahhoz, hogy kezdeményezését siker koronázza. Legutóbb tavasszal próbálkozott az ellenzék a Boc-kormány leváltásával, akkor nyolc szavazat hiányzott a diadalhoz. Victor Ponta szociáldemokrata

pártelnök jelezte, hogy intenzív tárgyalásokat folytatnak kormánypárti honatyákkal, és már a szükséges nyolcnál többen is hajlandóságot mutattak arra, hogy megszavazzák a bizalmatlansági indítványt.

Crinnek az RMDSZ is kellene

Crin Antonescu, a Nemzeti Liberális Párt (PNL) elnöke még a dokumentum parlamenti iktatása előtt arról beszélt, hogy jelenleg a kormánykoalíció tagjaként tevékenykedő RMDSZ-t rá kell bírni a kezdeményezés támogatására, sőt azt is felvetette, hogy szerepet kínálnak a szövetségnek az alternatív kormányban. „Tárgyalni kell az RMDSZ-szel és a kisebbségi képviselőkkel is. Nem alkuról

van szó, nem Traian Băsescu és Emil Boc, illetve Elena Udrea kormányának stílusában közelítjük meg a kérdést. Arról van szó, mi lesz a román politikai osztály sorsa” – indokolta erőszítéseiteket Antonescu. Ezzel szemben az RMDSZ részéről korábban már többször leszögezték, hogy nem óhajtják megbuktatni azt a kormányt, amelynek ők maguk is tagjai.

Roberta Anastasének nem kellene golyócskák?

„Fel sem vetődik, hogy ne vegyünk részt a bizalmatlansági indítvány vitáján, de még nem döntöttük el, hogy szavazni is fogunk-e, egyáltalán ott leszünk-e a szavazáskor” – vitette előre a nagyobbik kormánypárt taktikáját Roberta Anastase, a képviselőház demokrata-liberális elnöke. Hozzátette: nincs tudomása arról, hogy párttársai dezertálni készülnének, amint azt Victor Ponta jelezte. PD-L-hez közeli források szerint a nagyobbik kormánypártban azt is latolgatják, hogy honatyáik ugyan részt vesznek majd a szavazásra összehívott plenárison, de nem „veszik kézbe” a voks leadását szolgáló fehér és fekete golyócskákat. ◀

Másnap újrázhat az ellenzék a tanügyi felelősségvállalás kapcsán

Ha nem bukta meg az egy nappal korábban szavazásra bocsátott bizalmatlansági indítvány, a Boc-kormány csütörtökön, október 28-án felelősséget vállal a parlament előtt a tanügyi törvényért. A két ház összevont állandó bizottságai tegnap azt is eldöntötték, hogy jövő hétfőig lehet beadni módosító indítványt a jogszabályhoz. Mint ismeretes, a kormány egy hete határozta el, hogy a képviselőházban elfogadott változatára alapozva terjeszti a parlament elé a tanügyi tör-

vényt. A felelősségvállalást követően az ellenzéknek három nap áll a rendelkezésére, hogy bizalmatlansági indítványt fogalmazzon meg. Mircea Geoană, a szenátus szociáldemokrata elnöke jelezte, ma az Alkotmánybírósághoz fordul annak az intézményközi konfliktusnak feloldása érdekében, amelyet a tanügyi törvény kormányzati felelősséggel való benyújtása okoz, ugyanis a jogszabályt már tárgyalja a felsőház oktatásügyi bizottsága.

Román lapszemle

A román ortodox egyház válságidőszakban is nyereséges. Tavalyi jövedelmei elérték a 39 millió eurót. Az egyház „közpon-ti intézményeinek” üzleti forgalma 57 millió euró volt, 2,3 millióval több, mint 2008-ban. (Adevărul) ▶ 45 százalékkal nőtt az adócsalások száma az idei év első kilenc hónapjában a tavalyi esztendő hasonló időszakához képest. Idén 8920 személy ellen indult vizsgálat adócsalás vádjával, a tavaly csak 6200 gyanúsított ellen folytattak ilyen eljárást. (Curentul) ▶ Annak ellenére, hogy a kormány 25 százalékkal csökkentette a közalkalmazotti béreket, a lakosság az idei év eddig eltelt részében többet költött, mint tavaly ilyenkor. (Evenimentul zilei) ▶ Négy lej 30 bani felé közeledik az euró árfolyama. A nemzeti valuta gyengülésének egyik fő okát a romániai társadalmi feszültségek jelentik. (Curierul național) ▶ A román hatóságok azt fontolgatják, hogy lemondanak a tervezett újabb atomerőmű megépítéséről. A legfontosabb feladatnak a cernavodai erőmű újabb két reaktorának megépítését és a Hidroenergetica létrehozását tartják. (România liberă)

„Világkormány-ülés” Bukarestben

A világ közepévé változtatta a hét végére Bukarestet az Ázsia, Európa és Észak-Amerika képviselőiben összeült Háromoldalú Bizottság – vélik politikai elemzők, akik azt is meggyőződéssel állítják, hogy a találkozó alkalmával „szigorúan titkos kérdéseket” vitattak meg.

Bogdán Tibor

▶ A Háromoldalú Bizottságot a világpolitika egyik legrejtélyesebb szervezetének tekintik.

A legtekintélyesebb lobbicsoport

A testületet 1973-ban hozták létre Japán, európai és észak-amerikai üzletemberek. Maga az alapító és finanszírozó nem más, mint a tekintélyes amerikai bankár, David Rockefeller, a bizottság fő ideológusának pedig Zbigniew Brzezinski volt amerikai nemzetbiztonsági tanácsost tekintik. A bizottság kinyilatkoztatott célja a tagok – zömmel a világ legerősebb ipari és kereskedelmi korporációinak vezetői, befolyásos gyáriparosok, bankigazgatók, miniszterelnökök, miniszterek, politikusok, neves újságírók – által képviselt államok közötti kommunikáció és együttműködés elősegítése volt. Nem hivatalosan a testületet azonban a legtekintélyesebb lobbicsoportnak, amolyan világot átfogó

árnyékkormányként tekintik, amely globálisan befolyásolja a politikai döntéseket. Általános vélemény szerint a Háromoldalú Bizottság a Council of Foreign Relations és a Bilderberg Csoport mellett meghatározó szerepet tölt be a világpolitika alakításában, kiemelt célkitűzése az új világrend meghonosítása. A 320-350 tag között található Károly herceg, Nagy-Britannia trónörököse, José Manuel Barroso, az Európai Bizottság elnöke, Bill Clinton, idősebb George Bush és George W. Bush volt amerikai elnökök, Madeleine Albright, egykori amerikai külügyminiszter, Tony Blair, Nagy-Britannia korábbi kormányfője, Gerhard Schröder egykori német kancellár, az ismert milliárdos, Soros György. Román részről két személy tagja a testületnek: Mugur Isărescu, a Román Nemzeti Bank kormányzója és Mihai Tănăsescu, Románia Nemzetközi Valutaalapi képviselője.

A bizottság európai csoportja nagyjából 150 tagból áll, zömmel az uniós tagor-

szágok képviselőiben, az észak-amerikai csoportot az Egyesült Államok, Kanada és Mexikó 107 képviselője alkotja, a 117 fős ázsiai csoport tagjai Japánból, Dél-Koreából, Tajvánból és Hongkongból származnak.

A nacionalisták ellensége

A Háromoldalú Bizottság soha nem rejtette véka alá, hogy elsődleges céljai közé tartozik a globalizációs folyamat kiterjesztése; ez a testület szerint az emberek jólétét szolgálja, ezért a folyamatot akár egyes kormányok, sőt a globalizációval szembeesülő mozgalmak ellenkezése dacára is ki kell teljesíteni. A különböző országok nacio-

nalista tömörülései fő ellenségüknek tekintik a testületet, mindenekelőtt azt követően, hogy vezető ideológusa, Brzezinski *Két korszak között. A technokrácia kora* című könyvében az eljövendő globalizációs rendszert ecsetelve tételesen megfogalmazta: „a nemzetállam, mint a társadalomszervezés alapvető egysége immár nem jelenti a legfontosabb alkotó erőt. A nemzetközi bankok és a soknemzetiségű korporációk a nemzetállami politikai koncepcióknál jóval hatékonyabban programozzák és tervezik meg a társadalom jövőjét, eredményesebben lépnek fel érdekében”.

A bukaresti összejövetel talán legbefolyásosabb résztvevője Peter Sutherland, a bi-

zottság tiszteletbeli elnöke, a Goldman Sachs elnöke, a tekintélyes London School of Economic vezetője volt.

Bár Romániában a nacionalista körök mindeddig nem nyilvánítottak véleményt a Háromoldalú Bizottság bukaresti összejövetele kapcsán, feltehetően nem nézték jó szemmel a rendezvényt, amelyen, többek között, jelen volt Mario Monti volt európai biztos, akit egyebek között Európa föderalizációjának legtevékenyebb szorgalmazójaként ismernek. De a bukaresti tanácskozás résztvevői között volt Wolfgang Ischinger német diplomata, országa egykori egyesült államokbeli nagykövete, aki az Európai Uniót képviselte a Koszovó

függetlenségének kikiáltásához vezető tárgyalásokon.

Előretolt bástya?

A globalizáció ellenfelei, mindenekelőtt pedig a különféle összeesküvés-elméletek hívei a Háromoldalú Bizottságot „a világkormány előretolt bástyájának” tekintik, és minden összejövetelt újabb lépésnek tartják a világ sorsának manipulálásához, az újabb rabszolgasághoz vezető úton, amelynek legvégén az abszolút hatalom birtokában egy néhány száz fős, határokon átnyúló csoport irányítja majd az embermilliárdok sorsát.

A tanácskozás kapcsán egyébként máris felmerült a kérdés: jogában állt-e a Román Nemzeti Banknak megszervezni egy olyan tanácskozást, amelyen politikusok is részt vettek, és amelyen a gazdasági és pénzügyi élet kérdései mellett nyilvánvalóan politikai problémákat is áttekintettek. A titkosnak szánt megbeszélésről kiszivárgott híreknek megfelelően a megvitatott kérdéskörök között szerepelt Románia „világkormány” által eltervezett jövője, a Románia és közeli valamint távolabbi szomszédai közötti viszony, az európai Unió távlatai, Németország húsz évvel az újraegyesítést követően, a nukleáris leszerelés, valamint Traian Băsescu államfő egyik kedvenc témája: a fekete-tengeri térséget érintő külpolitikai problémák. ◀

Peter Sutherland, a „világkormány” tiszteletbeli „miniszterelnöke”

Német politikusok a multikulti „haláláról”

Totálisan megbukott Németországban a multikulturális modell, amely szerint különböző kultúrák harmonikusan élhetnek egymás mellett – ezek Angela Merkel kancellár hétfői szavai.

Gy. Z.

▶ A német politika nagyszonyának kijelentése bár fontos mérőszám, aligha jelenti az országban nyáron föllángolt, és azóta is hevesen lobogó vita végét; még akár parázs is lehet a tűzre. Angela Merkel szerint ugyanis megbukott a hétköznapi beszédben csak „multikulti”-nak becézett multikulturális modell. A kancellár úgy véli, illúzió volt az az elképzelés (remény), hogy a különböző kultúrák harmonikusan élhetnek egymás mellett. Amin természetesen nem azt kell érteni, hogy a német földön virágzó különböző ősi kultúrák békétlenkednének egymással – végső soron a bajor és a szász, a porosz és a frank, a sváb és úgy általában a germán hagyományok sok esetben egymásra épülnek –, a fő gondot a betelepülők, elsősorban az iszlámhívó török és

arab nemzetiségűek hozzák magukkal.

Vendégmunkából menekült

A Németország etnikai térképét átrajzoló külföldiek az 1960-as években először vendégmunkásként érkeztek, és miként az elnevezésük is mutatja, meghatározott időre, hogy így gondoskodjanak otthon maradt családjaik eltartásáról. Mi sem természetesebb azonban, hogy megérett nekik a nyugati élet színvonal, amit – persze – csak kevesek érthettek teljesében el, de aminek részei lehetnek, az is jócskán meghaladta a hazai szintet. Voltak, akik ott helyben házasodtak (csakis egymás között), s ha gyermekük született, a kicsi természetesen megkapta a német állampolgárságot.

Ezzel maguk is több jogot szereztek. Mások kivitték a

családtagjait, és ugyancsak sokasodtak, hasonló előnyöket szerezve. A vendégmunkások zöme átalakult gazdasági menekültté, akik ugyanazokra a szociális ellátásokra – például adott esetben munkanélküli segélyre – jogosultak, mint a született németek. És elkezdtek politikai jogokat követelni. Nagyobb beleszólást a közéletbe, elsősorban a helyi közigazgatásba, s egyre erőteljesebben a nagypolitikába is.

Tűzet gyújtottak

Miközben pedig Nyugat-Európa általánosságban elindult a teljes ateizálódás irányában, ezek a jól záródó közösségek őrzik a maguk vallását: életüket az iszlám előírásai szerint élik, ami azonban egyre több törést okoz mind a köz-, mind a hétköznapi életben. Nemcsak Németországban irritálja a társadalmat, hogy burkába, csadorba, vagy egyszerűen „csak” fejkendőbe öltözött lányok-asszonyok lépik el a szupermarketeket; egyre több országban tiltják be a viseletüket (tegyük hozzá: sokszor ebbe csomagolva be a terrortelle-

nes hisztériát), bár épp az őskeresztények története a legjobb példa arra, hogy egy vallás betiltása legfőjebb katalizálja a terjedését. Nem véletlen, hogy a német városokban egyre-másra nőnek ki a földből a mecsetek, még a kölni városképet is csaknem megváltoztatták, amikor engedélyt kaptak a Rajna túlsó felől saját muzulmán imaházuk megépítésére. A közvélemény azonban tiltakozott, hiszen a minaretek még a világörökség részét képező dóm tornyait is „lenézték” volna, így a terveket át kell dolgozni.

Az igazi tűzet azonban a nyáron Thilo Sarrazin, a Bundesbank azóta lemondani kényszerült elnökségi tagja, Berlin hét esztendőn át tisztségben levő, szociáldemokrata pénzügyi szenátora lobbantotta fel: augusztusban megjelent könyvében beilleszkedni képtelen rétegnek nevezte a muzulmán, vagyis az arab és a török bevándorlókat, azt vetve a szemükre, hogy a népes családjaik révén húzott szociális támogatással voltaképpen élőködni a német államon. Nem várt támogatást kapott a minap Horst Seehofer bajor tar-

tományi miniszterelnöktől, aki arról beszélt, hogy „az eltérő kultúrkörökből érkező bevándorlóknak, így a törököknek és az araboknak, összességében nehézségeik vannak” a beilleszkedés során, és azt a következtetést vont le, hogy „nincs szükség idegen kultúrkörökből érkező újabb bevándorlókra”.

A beilleszkedés partján

A német egység napján, október 3-án megszólalt Christian Wulff köztársasági elnök is; Brémában mondott ünnepi beszédében azt hangsúlyozta, hogy a Németországban élő muzulmánok a társadalom szerves részét képezik. Rendkívül fontos feladatnak nevezte a bevándorlók integrációját, és leszögezte, hogy a jövő azoké a nemzeteké, amelyek nyitottak a kulturális sokszínűségekre. Recep Tayyip Erdogan török miniszterelnök egy hete tett látogatást Berlinben, Wulff pedig éppen tegnap érkezett Ankarába, tehát a német-török kapcsolatok intenzitása igen csak megnövekedett az elmúlt napokban.

Nyilvánvalóan a látogatás

elő időzítette a Stuttgartban megjelenő *Süddeutsche Zeitung* azt a hétfőn megjelent interjút, amelyet Abdullah Güllel, a Török Köztársaság elnökével készített. Gül szót emelt honfitársainak németországi integrációja mellett, amelynek szerinte már az óvodában el kell kezdődnie. A beilleszkedés eddig csak német politikusok szorgalmazták, bírálva a muzulmán (köztük a török) bevándorlók egy részének vonakodását.

„Milyen jó nekünk”

Németország mindeközben nagy dilemmával küzd. Határain belül mind szélesebb körben terjed az iszlám (és ne feledjük: a 2001. szeptember 11-i merényletek szála is Hamburgba vezetnek), ugyanakkor a képzett munkaerő hiányával küzd és nem lehet meg a bevándorlók nélkül. De aki Németországba jön, annak be kell illeszkednie, magáévá kell tennie a német kultúrát és értékeit” – hangsúlyozta a kancellár. Merkel szerint a multikulti hitvallása – „immár egymás mellett élünk, és ez mennyire jó nekünk” – teljességgel megbukott. ◀

Lap-top

A nap címe. SOV: a mogulok nem ismerik a viccet, *Evenimentul zilei*.

Magyarázat. Eddig is sok disznóság kiderült Sorin Ovidiu Vintu lehallgatott telefonbeszélgetéseinek jegyzőkönyvéből: miként pénzelte az üzletember a külföldre szökött – s időközben börtönre ítélt – cinkosát, hogyan csavarta ujjai köré a politikusokat, miként kezdeményezte egymaga az államfő felfüggesztését 2007-ben... Tegnap azonban újabb részletek szivárogtak ki a SOV elleni vádiratból, s ezekből az is kiderül, hánször és hogyan alázta meg sajtótrösztje alkalmazottait, jó nevű újságírókat, médiamednzsereket. Nem tudjuk, sajnáljuk-e Doru Buşcut vagy Stelian Tănase mindazért, amit szó nélkül le kellett nyelniük. Ilyesmiket: „Legyen világos, nem vagyok szabadok! Az én trösztöm az én érdekeimet követi! Ha holnap azt mondom nektek, hogy Băsescu kell támogatnotok, akkor őt fogjátok támogatni! Akinek nem tetszik, felí út, le is út!” – üvöltözte a telefonba Doru Buşcutnak, a *Caţavenicu* hetilap lapigazgatójának SOV. Egyébként Stelian Tănase nemrég vette át a *Realitatea TV* vezetését, és égre földre esküdözött, hogy a tulajdonos nem szokott beleszólni a tévé dolgaiba.

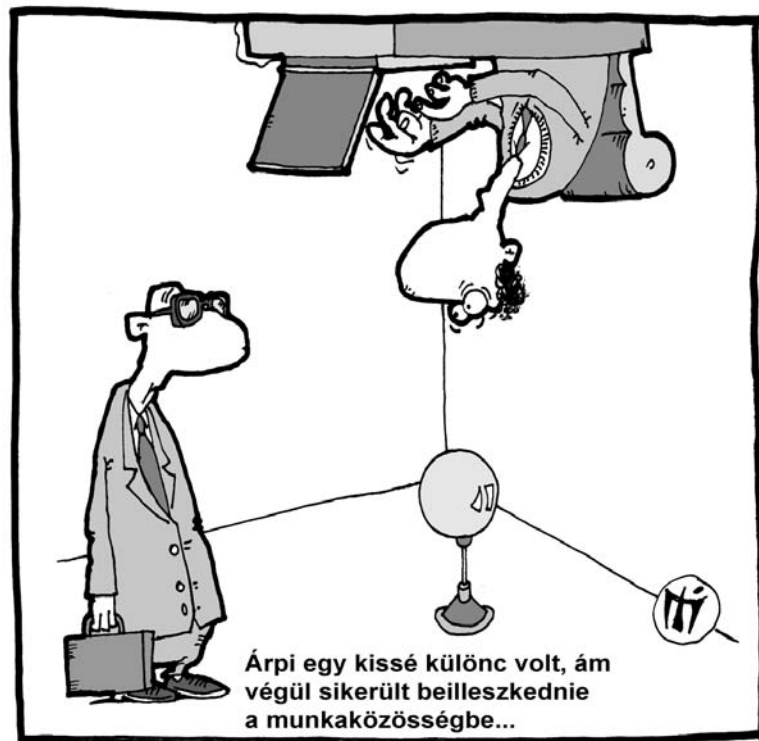
A magyarázat magyarázata. Egyes vélekedések szerint nem véletlen, hogy SOV lehallgatott beszélgetéseinek újabb részletei éppen a bizalmatlansági indítvány benyújtásának napján szivárogtak ki a sajtóba. Alfred Bulai szociológus – újabban sokat idézett „politikai elemző” – az *Adevărul*-nak azt mondta, az üzletember elleni vádirat megszellőztetésének célja a figyelemelterelés. „Abban egyébként semmilyen problémát nem látok, hogy egy sajtótröszt tulajdonosa rendreutasítja alkalmazottait” – jegyezte meg. Hasonlóan vélekedik Cristian Pîrvulescu is, aki szerint a lehallgatott beszélgetések politikai okokból jutottak ki a médiába. „Azt sugallják, hogy a bizalmatlansági indítvány kezdeményezői kétes üzletemberek alárendeltjei” – mondta az elemző.

Minden napra egy mondás

A hazugság majdnem körbeutazza az egész földet, míg az igazság még csak a cipőjét húzza.

Charles Spurgeon

A csodabogár

Horváth István

A boldogság lényege

SZELLEMIKÉZÉS

A legtöbb vitatott és kétséges dologra fény derül, mihelyt helyesen meghatározzuk, hogy mit kell vélnünk a boldogság lényegéről. Vajon egyedül a lélek valamiféle minőségében áll ez, ahogyan néhány régebbi filozófus is gondolta, vagy pedig, noha a léleknek is van egy bizonyos minősége, inkább a cselekedetek azok, amelyek meghatározott minőségük kell hogy legyen. Különböző életformák vannak. Közülük néhány nem is támaszt igényt az ilyenfajta szerencsés életre: ezek csak a szükséges dolgok végett fáradoznak; így a közönséges, pénzahajászó, szolgálkhoz illő mesterségek üzöi. (...) Mivel a boldog életvitelhez, mint az előbb említettem, háromféle jót rendelünk hozzá, amelyek a legfőbb javak az emberek számára: az erényt, a belátást és a gyönyört – láthatjuk, hogy három a száma azoknak az életformáknak is, amelyeket mindenki, akinek módjában áll megválasztani, hogy milyen módon éljen, előnyben részesít: a közügyekkel foglalkozó, a filozófusi és az élvezethajászó életforma. Közülük ugyanis a filozófus a belátással, vagyis az igazságra vonatkozó szemlélődéssel, a közügyekkel törődő ember a derekas, vagyis az erényből fakadó cselekedetekkel, az élvehajász pedig a testi gyönyörökkel kíván foglalkozni. Ezért van az, mint már az előbb is mondtuk, hogy az egyik ezt, a másik azt az embert tartja boldognak. Amikor a klazomenai Anaxagorasz megkérdezte: „Ki a legboldogabb?”, így válaszolt: „Senki azok közül, akikre gondolsz, hanem olyan valaki, aki bizonyára igen különösnek tűnnék számodra.”

Arisztotelész: Eudémoszai etika, fordította: Steiger Kornél

Adózzunk tisztelettel

Ha az adóhivatal sztrájkol, a polgár örvendezik. Ez nem egy régi közmondás adóiszti körökből, ez tény. Ráérő brit kutatók ugyanis hosszas kísérletek nyomán, mely nem nélkülözötte az állatkinzási árnyoldalakot sem, megállapították, hogy az adók természetüktől fogva folyvást nőnek, duzzadnak, az adófizető polgár morálja meg ezzel arányosan romlik, romosodik. Ha az adószedők és -ellenőrök, főhivatalok és szakhatóságok beszüntetik a munkát, mert nem kapják meg jutalékaikat, amelyekről a közalkalmazott közember közálmodni sem mer, például az üdülési kedvezményt, ruhapótlékot, szalonnajavadalmat, hűségpástétomot, sertésvágási prémcsit, akkor az államgépezet csikorog. Ugyancsak brit kutatók jöttek rá arra is, hogy ha az adókat nem szedik be, illetve kevesebbet szednek be, akkor az az összeg a polgár zsebében marad és bővített vállalkozásokba áramlik, majd a következő évben többlet keletkezik, melyet arányosan meg lehet adóztatni, anélkül, hogy a polgárt módfelett felbosszantanánk.

Ha az állam, a legfőbb adóprés veszi magának a fáradságot és megmagyarázza polgárnak, mit miért tesz, mire költi az adóját, átláthatóvá teszi az adógaras útját a kigurulástól a közhaszonba való begurulásig, akkor valószínűleg, jött már rá gróf Széchenyi István nem brit, de magyar kutató és áldozatkész főrend, valamivel könnyebb szívvel áll rá a polgár a pénztől való könnyes, keserves búcsúra. Az a jó államgépezet, amely nem kíván folyton fölözni. Ahol a pénzügyminiszterek, a világbank hajbókoló lakásai nem abban tűnnek ki, hogy felfedeznek és kíméletlenül lefejnek minden olyan polgári, civil, lakossági, munkavállalói és -adói vagy nyugdíjból, járadékból eredő pénzforrást, ami eddig senkinek sem úszott be a látómezejébe, mely elkerülte az adóbevallási ívek szakosodott rovatait, amely még a középkorban sem jutott eszébe a parasztnyúzó feudális oligarchának, melyet nem említenek a számviteli egyetemen A középkori adóprés című szemináriumon sem. A jó államgépezet óvatosan vesz fel hitelt és igyekszik nem megkötni saját kezét a törlesztési feltételek tekintetében. Nem a polgárokra hárítja saját balfogásainak következményeit. Diplomata és óvatos duhaj. Ennek dacára bátran, de eszélyesen él a banki hitel, tartalékot képez, adófizetőit védi, nem kapkod, kiszámítható, felelősséggel tartozik a választóknak. A válságban hallgat az ellenzék józan szavára. E bölcsességek felette ésszerűen hangzanak, bármely ország megfogadhatná. Meg is fogadják kormányok és parlamentek hivatalbalépéskor. De csak Isten országában teljesülnek maradéktalanul a feltételek...

Sebastyán Mihály

Csizma vagy bakancs?

A Magyar Köztársaság felelősséget érez a határain kívül élő magyarok sorsáért, és előmozdítja a Magyarországgal való kapcsolatuk ápolását. Így hangzik a Magyar Köztársaság jelenlegi Alkotmányának az a cikkelye, amelyet a Székely Nemzeti Tanács a következőképpen szeretne megváltoztatni: A Magyar Köztársaság felelősséget vállal a határain kívül élő magyarok sorsáért, és előmozdítja a Magyarországgal való kapcsolatuk ápolását, a szomszédos országokban élő magyar közösségek jogainak védelme pedig, s e jogok intézményi garanciáinak megteremtése és fejlesztése államközi együttműködés tárgyát képezi.

Mivel ez a mondat nem éppen az alkotmányos szövegek egyszerű és tömör stílusát koronázza, furdalni kezdte oldalamat a kíváncsiság, hogyan is lett az SZNT-ből alkotmányjogász. A válasz egyszerű és ott rejlik a javaslatot Budapestre röppentő levél szövegében: A Székely Nemzeti Tanács felkérést kapott, hogy javaslataival vegyen részt az Alkotmány-előkészítő Eseti Bizottság munkájában,

Székedi Ferenc

és ez által járuljon hozzá Magyarország új alkotmányának kidolgozásához. A „felkérést kapott” meglehetősen általánosító szókapcsolat és leplezi a lényegét: kitől? Nos, egy kis utánajárás után hamar kiderült: a Székely Nemzeti Tanács közvetve a Jobbiktól kapott felkérést és úgy gondolom, ezt a barátságot az erdélyi nyilvánosság előtt nem szabad sem titkolni, sem szégyellni. A Jobbik ugyanis demokratikusan megválasztott, magyarországi parlamenti párt, következőképpen szavazatok hosszú sora áll a zsidókat, a cigányokat, a globalizmust, az uniót, a tótokat, az oláhokat, a szerbeket, minden más magyarországi pártot és általában a másságot megvető, a társadalmat legszívesebben félkatonai alakulatokkal vezetni óhajtó célkitűzései és megnyilatkozásai mögött. Az új alkotmány előkészítésének a folyamatában a magyarországi parlamenti pártok képviselőcsoportjai lehetőséget kaptak arra, hogy megnevezzenek öt olyan társadalmi szervezetet, amelyeket véleménynyilvánítás-

ra kérnek fel. A Jobbik a Székely Nemzeti Tanácsot helyezte a Magyar Konzervatív Alapítvány, a Nemzeti Jogvédő Szolgálat, a Magyarok Világszövetsége és a Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom társaságába. Ez utóbbinak a javaslatait az alkotmány-előkészítő bizottság már visszautasította, mivel Szálasidézettel ékesítették mondanivalójukat. A Magyarok Világszövetségének általunk mindeddig egyetlen keresztneven számon tartott, de ezután három keresztnevet használó elnöke – Patrubby Miklós István

Ádám – olyan vaskos iratsomót küldött a testület asztalára, amelyből kiderül, hogy Magyarországon történjen is bármi, az csupán halovány utánzata mindannak, amit az MVSZ egyszer már kigondolt. Az SZNT alkotmányjogászsága ehhez képest egy kis morzsa a Jobbik-javasolta szervezetek nemzetmentő elképzeléseinek az asztalán. És igazolja azt is: a tanács átalakul. Mindeddig ugyanis bármire kérték, kerek-perec egyetlen indoklással elutasította: mi, kérem szépen, közképviselési intézmény va-

gyunk és kizárólag a székely autonómiával foglalkozunk. Az önrendelkezéssel. Amelynek eredményeként a székely nép önmaga ura lehet és nem függ senkitől. Csak hát ennek a saját uraságnak a titka nem néhány kiagyalt mondatban, hanem mindazokban az összefüggésekben rejlik, amelyekkel az SZNT egyáltalán nem foglalkozik. A gazdaságban, a társadalmi megújulásban, a családok mindennapi életvitelének a megkönnyítésében, a Székelyföld felzárkóztatásában olyan térségek mellé, amelyek elnyargaltak mellette. Az SZNT a jobb élet keresése helyett a Jobbik mellé szegődött és ezen nincs amit csodálkozni, hiszen a szakkal való dobálózás és az ésszerű cselekvés közötti különbség mindkettőt ugyanarra a kényszerpályára állítja. Mindeközben pedig a Székely Nemzeti Tanácsnak még valamit nem szabadna felednie: az a közösség, amelynek a nevében beszél, alapjában véve soha nem volt és nem is lesz idegengyűlölő. Még akkor sem, ha néhányan imitt-amott ezt a mondatot igyekeznek megcáfolni. Ha az SZNT a Jobbik-úton menetel, akkor a székely harisnyát előbb-utóbb fekete nadrágra, a csizmát pedig hasonló színű bakancsra cseréli...

Ha az SZNT a Jobbik-úton menetel, akkor a székely harisnyát előbb-utóbb fekete nadrágra, a csizmát pedig hasonló színű bakancsra cseréli...

Válságkezelés megszorítás nélkül

Bukaresti interjú Becsey Zsolttal, a magyar Nemzetgazdasági Minisztérium államtitkárával

A magyar-román gazdasági vegyes bizottság ülésének jegyzőkönyvét írta alá a napokban Becsey Zsolt és Borbély Károly, a magyar Nemzetgazdasági Minisztérium, illetőleg a román Gazdasági és Vállalkozói Környezet Minisztériumának államtitkára. Becsey Zsolttal a bukaresti rendezvény után beszélgettünk.

Salamon Márton László

▶ **Államtitkár úr, a két ország meglehetősen hasonló helyzetben van, mindkettőt súlyosan érintette a válság, de gyökeresen eltérő válságkezelési megoldásokat alkalmaznak.**

– Valóban, a román kormány a Nemzetközi Valutaalappal tárgyal, és megszorít, mert úgy gondolja, hogy a piacról nem tudja magát finanszírozni, így az ország hitelességét a megszorításokon keresztül próbálja bizonyítani. Nagyon szigorú, főleg a lakosságot érintő intézkedéssorozatokat hajtanak végre, de nem emelnek társadalmi vagy olyan jövedelemadót, amely a befektetőknek problémát okozna. A gazdasági teljesítmény csökkent, de úgy tűnik, jövőre elindul a növekedés. A magyar válságkezelés ezzel szemben arra épül, hogy mi nem szorítjuk meg a lakosságot semmilyen körülmények között, hanem részben a pénzügyi szféra, részben az állami és önkormányzati szféra, a politikai bürokrácia csökkentéséből akarjuk előszedni azokat a hiányokat, amelyek a válságból fakadnak. Ezenkívül válságadórészt vezetünk be olyan

ágazatokra, ahol monopolhelyzetek vannak, és ezzel óriási profitok keletkeznek, például az energia, a telekommunikáció vagy részben a kiskereskedelem terén tevékenykedő cégek esetében. Emellett a kormány úgy döntött, hogy elindít egy nagyon erőteljes adócsökkentést: Magyarországnak az adószintje és az adórendszer volt az egyik legnagyobb problémája, külföldi és a hazai beruházás szempontjából is. Ezzel azonnal elindult egy radikális javulás, és ennek fedezetét a magánnyugdíjrendszer 14 hónapos felfüggesztésével ellensúlyozzuk. Olyan lépéseket teszünk, amelyek a vállalkozásoknak kedveznek, és a lakossággal nem fizettetjük meg ezt az árat. Persze más a politikai helyzet, hiszen Magyarországon nagyon erős és legitím egypárti kormány van, ezért a gazdaságpolitikai szabadságunk is jóval nagyobb, nekünk nincs olyan problémánk, mint Romániának, amely rászorul az IMF-re.

▶ **A nagyvállalatokkal szemben foganatosított megszorításokat nem sýnli meg a magyar nemzetgazdaság valamilyen szinten?**

A szerző felvétele

Vagy úgy gondolják, hogy ez még mindig a kisebbik rossz?

– Talán nem sýnli meg... Ezek a vállalatok tudomásul vették az elkövetkezendő két- vagy hároméves ideiglenes terheket. Eközben a magyar gazdaságnak azt tudjuk garantálni, hogy elindul a fejlődés. Jövőre a pesszimiztác becslése is 2% fölötti gazdaságnövekedést jósol. Tehát elindul egy olyan növekedés, amely az egész magánszférának komoly növekedési lehetőséget ad, és emellé egy viszonylag stabil államháztartást is felmutatunk, 3% alá visszük a hiányt. A külső finanszírozás egyensúlyban marad, a vállalati szférának komoly beruházási, boldogulási lehetőséget mutatunk föl. És ez a lényeg, hogy föl tudjunk mutatni egy ilyen kiegyensúlyozott növekedést.

▶ **A román és a magyar miniszterelnök nemrégiben közös gázvezeték-átadást adtak Aradon, a közös energiapo-**

litika, úgy tűnik, kölcsönösen prioritás. Románia energiapolitika szempontjából több vasat tart a tűzben egyszerűen – Nabucco, Déli Áramlat, AGRI –, Magyarországnak melyik a legmegfelelőbb gázvezeték-variáns?

– A mi nézőpontunk is az, hogy minden jó, ami a gázellátásunk lehetőségeit szélesíti, ami nem okoz kiszolgáltatottságot, nemcsak biztonságpolitikai szempontból, hanem az ár szempontjából is. Ugyanakkor tudjuk, hogy ugyanez az elv érvényes Románia számára is. Ebben a mostani találkozáson is egyetértettünk Borbély államtitkár úrral, hogy mindkét félnek támogatnia kell a gázellátás diverzifikációs lehetőségeit.

▶ **Arról is szó esett a mostani találkozáson, hogy nincs egyensúlyban a két ország kölcsönös külkereskedelme, hogy ez a mérleg elbillen Magyarország javára, mert a román cégek „átugorják” Magyarországot. Melyek a**

nagyobb magyar befektetők Romániában és a románok Magyarországon?

– Nyilván a nagyvállalatok mozognak első helyen, a Petrom és a MOL, illetve egyértelműen az OTP. Magyarországon a Petrom a legnagyobb román befektető, kiskereskedelmi szinten is. Abban reménykedem, hogy jövőre több romániai cég meg fog jelenni Magyarországon is.

▶ **Milyen ágazatokban történhet ez meg elsősorban?**

– Amelyekben Románia erős. Például a faiparban, a feldolgozóiparban. Kölcsönös az érdekltség abban is, hogy fejlesszük a turisztikát, oda-vissza alapon. Például akik Magyarországról sielni akarnak, azok Romániában tegyék, és ne máshova menjenek. Rá kell vegyük az embereket, hogy ne délre vagy nyugatra rohanjanak, amikor utazni, nyaralni akarnak. És a románok számára is érdekes lehet Magyarország gyógyturizmus vagy Tisza-turizmus szempontjából. Itt nagyon nagy jövedelmekről van szó mindkét ország részéről, ez közös érdekünk.

▶ **Beszélgünk egy kicsit a romániai magyar cégekről, és arról, hogy Magyarország hogyan ösztönözné a romániai magyar vállalkozásokat. Vannak már ennek előzményei – Corvinus Kht., Új Kézfogás Közalapítvány révén –, az új magyar kormány ezt hogyan folytatná, ha folytatná?**

– Szeretnénk elindítani egy közvetlen vállalkozásoperációs tevékenységet, amely információkkal, vagy, ha kell, valamiféle tőkejuttatással se-

gíti a beszállítótevékenységet az erdélyi magyar és a magyarországi magyar cégek között. Ez nekünk is érdekünk, mert javítja a versenyképességet. Fontos a határon átnyúló klaszteresedés, tehát az olyan kis- és középvállalkozói együttműködés, amelynek során partnerekké válnak a két ország cégei. Ezt már például Szlovákiával létrehoztuk, de a magyar-román határon még nem született meg. Én jeleztem is Borbély államtitkár úrnak, hogy ezt én problémának látom. A határ menti önkormányzatok ebből rengeteg fenntartási, párhuzamos költséget tudnának megtakarítani, például közös egészségügyi rendszerek, közös hulladékgyűjtés, közös iparfejlesztés terén.

▶ **Hogyan minősítené a romániai magyar cégeket?**

– Kicsik és közepesek, nyilván egy-két mogul van, de nem jellemző. Én azt látom problémának, hogy valamilyen okból kifolyólag nem mernek ambíciózusan megjeleníteni Magyarországon. Valahogy nagyon Erdélybe vannak fordulva. Pedig vámunió van az EU-ban, és én azt várnám, hogy az erdélyi magyar cégek jóval erőteljesebben nyújtsák ki a csápjait Magyarországra felé.

▶ **A közös román-magyar kormányülés időpontja politikai döntés kérdése, de eközben az azt előkészítő vegyes bizottságoknak működniük kell. Lehet így haladni a munkával, hogy nincs pontos időpont?**

– Lehet, hisz eddig is dolgoztunk, és most, Bukarestben is ezért ülésezünk.

Ion Țiriac és Dinu Patriciu: ki gazdagabb?

ÜMSZ

▶ **Ion Țiriac és Dinu Patriciu verseng egymással a Románia leggazdagabb embere „címért”. Míg a Capital folyóirat tegnap közzétett toplistáját az egykori teniszcillag vezeti 1,5-1,6 milliárd eurós vagyonnal, a Forbes szeptember végén nyilvánosságra hozott rang-**

sora élén az Adevarul Holding tulajdonosa áll 2,3 milliárd eurós vagyonnal. A Capital 300-as toplistája 1,4 milliárd euróra becsülte Patriciu javait, aki így a második helyre szorult. Ezzel szemben a Forbes 500-as listájában Țiriac csak a hatodik, 780-800 millió euróra becsült vagyonnal. A Capital a 2009-es üzleti ada-

tokra alapozta számításait – közölték a toplisták szerkesztői. A két folyóirat rangsora közötti különbségek vélhetően abból adódnak, hogy a Forbes figyelembe vette az idei első félév mutatóit is a vagyon becslésekor. Mindkét toplistára szerint az ország leggazdagabb magyar üzletembere Teszár Zoltán. A Capital a 12. helyre rangso-

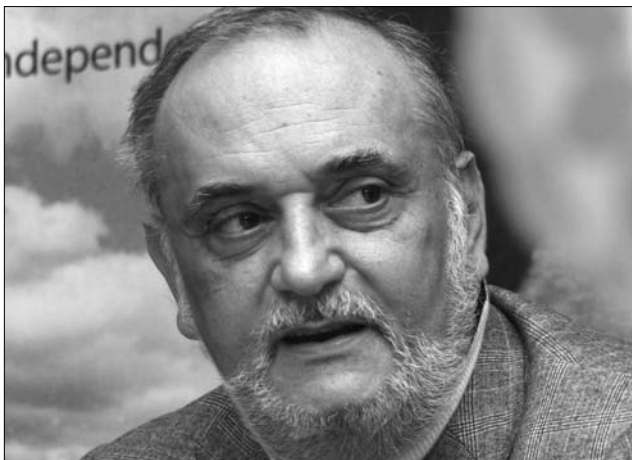
rolja az RCS-RDS cég tulajdonosát, 470-500 millió eurós vagyonnal; a Forbes listáján még a 14. helyen áll, 340-350 millió euróra becsült javakkal. A két folyóirat egyformán a harmadik helyre rangsorolja Ioan Niculaét. A Capital szerint a főleg mezőgazdaságban tevékenykedő üzletember vagyona 1,25-1,4 milliárd

euró, a Forbes szerint 0,9-1 milliárd euró. Alaposan lecsúsztott mindkét ranglistán George Becali. A Steaua labdarúgóklub tulajdonosának vagyonát két éve még 2,5 milliárd euróra taksálta, s az ország leggazdagabb emberének nevezte ki a Capital, a friss lista szerint azonban már csak 400-500 millió eurója van, s ez csak a

15. helyre elég. A Forbes szeptemberben közzétett rangsora szerint Becali vagyona ennél is jobban zsugorodott: 200 millió euróval csak a 22. a legtehetősebb romániai üzletemberek listáján. „Lecsúsztását” az ingatlanárak zuhanása magyarázza, ugyanis az egykori juhász az ország egyik legnagyobb földbirtokosa. ◀

Ion Țiriac első a Capital listáján, hatodik a Forbesnál

Dinu Patriciu második a Capitalnál, első a Forbes listáján

Ioan Nicolae mindkét toplistán a harmadik helyezett

Makacsul kitartó tanárok

S. M. L.

► Mintegy harminc pedagógus tüntetett tegnap a szemerklő esőben a bukaresti tanügyminisztérium épülete előtt. Mint lapunknak egyikük elmondta, múlt csütörtök óta egymást váltva folytatják a tiltakozó akciót, amelynek célja a kormány által parlamenti felelősségvállalással elfogadásra javasolt új tanügyi törvény életbe lépésének megakadályozása. Hozzátette, a tanárok és tanítók valamennyien megtartják az óráikat, és csak azután – illetve azelőtt, azok esetében, akik délután tanítanak – jönnek a minisztérium elé.

„Le akarják nyomni a torunkunkon ezt a törvényt anélkül, hogy konzultáltak volna velünk” – kifogásolta a jogszabály elfogadásának módját a Szabad Tanügyi Szakszervezetek Szövetségének (FSLI) egyik jelen lévő vezetője. A kérdésünkre hozzátette, nemcsak formai, hanem tartalmi kifogásaik is vannak a törvénytervezettel szemben. Ezek közül az egyik arra vonatkozik, hogy az általános iskolát kilencosztályosra bővítenék, ami a szakszervezetek szerint értelmetlen, és csupán a tan-

anyag szükségtelen felbolygatását eredményezné. Ami a decentralizációt illeti, a tanügyminisztérium épületénél tiltakozó pedagógusok szerint ez ahhoz vezet majd, hogy a polgármesterek politikai nyomást gyakorolnak az iskolák vezetőire. „Ahányszor új polgármesterre lesz egy településnek, mindig az iskola igazgatóját is le fogják cserélni” – fogalmazta meg aggályait a FSLI képviselője.

A munkaügynél egyeztettek

Az oktatási tárca képviselői tegnap nem fogadták a demonstráció résztvevőit, habár a hétvégén a miniszter többször találkozott a szakszervezeti vezetőkkel. A munkaügyi tárcánál viszont egyeztettek az érdekvédők a bérkövetelésről, a tárgyaláson pedig megjelent Daniel Funeriu is. A tegnapi sajtónyilatkozatok alapján úgy tűnik, hogy nőhet a kezdő pedagógusok bérbesorolása, és maximálhatják a vezető beosztásban lévőket a tanügyi rendszerben. Ioan Botis, a munkaügyi tárca vezetője elmondta: ma folytatják a tárgyalásokat, hogy

Az oktatási minisztérium előtt tüntető tanárokat az eső sem riasztotta el

Fotó: Salamón Márton László

pontosítsák a követelések teljesítésének mikéntjét. A miniszter szerint csütörtökre végleges formát kaphat a bértörvény, addig azonban lehetőség nyílik a szakszervezeti követelések mérlegelésére. Daniel Funeriu figyelmeztetett, hogy továbbra sem kíván tárgyalászatlanhoz ülni „politikai távirányítás szerint eljáró” szakszervezeti vezetőkkel.

Jutalék lesz, de kevés

A pénzügyminisztérium felügyelete alá tartozó intézményeknél tegnap folytatódott a tárgyalások a bérjellegű fizetés-kiegészítések folyósításáról. Gheorghe Ialomițianu pénzügyminiszter arra hívta fel a különböző pénzügyi intézetek vezetőit, hogy körültekintően állítsák össze a ju-

talékokban részesülők listát. „Semmiképpen ne kerüljenek a listák élére az intézményvezetők, igazgatók, sőt ilyen jellegű juttatódottak a tárgyalások az érintettek, mert nincs mögöttük a megfelelő teljesítmény” – figyelmeztetett a tárcavezető, aki arra is emlékeztetett, a vezető beosztásban lévők alapfizetése a legmagasabb. ◀

Több lesz a tornaóra

ÚMSZ

► Nőhet az iskolai sportórák száma – a PDL-s szenátorok tegnap benyújtott törvényjavaslata heti kettőről háromra emeli a kötelező sportórák számát. A kezdeményezők szerint az intézkedésre azért van szükség, mert drámaian romlik a hazai gyermekek és fiatalok egészségi állapota, nagyon kevesen sportolnak életvitelszerűen, és látványosan csökken a versenysportokat űzők aránya is. Megnőtt viszont azoknak a gyerekeknek a száma, akik csont- és izombántalmakkal küzdenek, akiknek a fejlődése nem felel meg az egészséges ritmusnak, sokan panaszkodnak mozgásszervi megbetegedésekre, és teljességgel hiányzik a kielégítő mozgáskultúra a hazai kamaszok mindennapjaiból. A képviselők rámutatnak, a negatív fordulat azt eredményezte, hogy az utóbbi években visszaesett a nemzetközi sportversenyeken részt vevő romániai sportolók száma is, sokkal kevesebben vesznek részt az európai és világkupákon, valamint az olimpiai versenyszámokban. A tervezet előterjesztői szerint Nyugat-Európában nagyszámúval több időt töltenek a gyerekek mozgással, számukra több fajta sportolási lehetőség is biztosít az oktatási rendszer, a testnevelés pedig gondot fordít arra is, hogy a fiatalokban felbujtson a rendszeres mozgás iránti igényt. ◀

Adós a kormány a nyári árvízkarok rendezésével

K. Zs.

► A következő napokban jelentősen megnő a csapadék mennyisége – figyelmeztet az Országos Meteorológiai Intézet, mely elsősorban az ország keleti és déli régióiban prognosztizál kiadós esőzéseket. A szakértők arra hívják fel a figyelmet, hogy ott, ahol a nyáron hirtelen kiléptek medrűkből a folyók, most is számottevően megnőhet a vízszint. Az újabb árvízi figyelmeztetéssel egy időben a megyei önkormányzatok vezetői arra panaszkodnak, hogy még a nyári árvízkarok rendezésével is adós a kormány.

György Ervin Kovászna megyei prefektus szerint késnek az árvízektől megromlott házak és az infrastruktúra helyreállítására ígért kormánytámogatások. A térségben 152 megromlódot házat kellene megjavítani, erre építkezési anyagokat ígért a kormány, de még semmit sem küldtek. A prefektus szerint a károsultak egy része önerőből már megjavította a házat, a többiek kívárnak. A legnagyobb gond azonban azokkal a hidakkal van, ahol közúti forgalom zajlik. Ezek megerősítésére kaptak valamennyi pénzt a helyiek, de szakértői véleményekből kiderült, hogy a javítások szín-

te annyiba kerülnek, mint egy új híd építése, esetenként pedig valóban új híd kellene építeni. Ilyen helyzetben van Bölön községben a központi híd, amelynek megerősítésére érkezett ugyan 300 ezer lej, de a teljes beruházáshoz egymillió lejt lenne szükség. A kormánybiztos szerint Zágónban a falu felőli szigetelődik el, ha megszűnik a közúti forgalom az árvíz által megromlott hidon, de súlyos gond van Szitabodzán és Zabolán is. Továbbá a bölönpatoki híd is meg kellene javítani, mert még mindig mintegy száz ház van elszigetelve a külvilágtól. ◀

Csőd előtt Kökös község helyi önkormányzata

Kovács Zsolt

► Csőd fenyegeti a Kovászna megyei Kökös község önkormányzatát: sem a kormány, sem a megyei tanács nem tud segíteni rajta, ezért a bajba jutott testületnek meg kell próbálnia takaréklángon átvészelné az évet. György Ervin Kovászna megyei prefektus szerint Kökös önkormányzata évek óta azt az egymillió lejes adósságot görgeti maga előtt, amelyet két megnyert, de csak részben elszámolt pályázat miatt halmoztak fel. Értesülésünk szerint a település útjavításra majd vízvezetésre nyert pályázati pénzeket, és kiadásokat ugyan jóváhagyta a finanszírozó fejlesztési minisztérium, de utólag több tételt nem fizetett ki. Az önkormányzat banki hitelt vett fel, amit viszont feltétlenül törleszteni kell. Silviu Tăraș alpolgármester szerint a helybéli cégektől és magánszemélyektől már behajtották az adójuk nagy részét, de így is fizetési problémákkal küzd a hivatal, az önkormányzat fenntartásához szükséges pénz sem biztosított. György Ervin prefektus a kormány segítségét kérte, de azt a választ kapta, hogy az országban nem ez az egyetlen csődközeli helyzetű település, és a probléma kezeléséhez szükséges pénzalap egyébként sem áll az illetékesek rendelkezésére. Kökös tavaly – ugyanilyen

György Ervin prefektus Fotó: archív

helyzetben – a Kovászna Megyei Tanács segítette ki, de a kormánybiztos úgy tudja, már megszavazták a költségvetés-kiegészítést; szerinte a település vezetőinek hamarabb kellett volna szólniuk anyagi problémájukról. Lapunk érdeklődésére Tamás Sándor a háromszéki önkormányzat elnöke elmondta: több háromszéki önkormányzat is hasonló helyzetben van, igaz, közülük Kökös van egyedül csődhelyzetben. Mindezek ellenére nem tudnak segíteni rajta, mert a kormány idén csökkentette a megyei tanács költségvetését. Nemrégiben 16,6 millió lejt vettek el az eredeti keretből, 20 százalékkal faragták le a beruházásra szánt tételeket, illetve visszavontak 100 ezer eurót, amit korábban az utak foltozására szántak, ismertette a nehéz helyzetet lapunknak Tamás Sándor. ◀

Mérgező tej-kifli az iskolában

Munkatársunktól

► Újból rosszul lett okozott a kisiskolások számára ingyenesen biztosított iskolai élelmiszer Máramaros megyében. Felsőfernezely községben 15 diák lett rosszul, miután elfogyasztották a tízórára kapott tejet és kiflit. A hányingerre, émelygésre panaszkodó gyerekeket orvosi felügyelet alá helyezték, az ügyben a Máramaros Megyei Közegészségügyi Felügyelet folytat vizsgálatot. Az ellenőrök megállapították, hogy az iskolai tej szavatossági ideje érvényes volt, de a helyi ál-

latégszolgálati igazgatóság, valamint a fogyasztóvédelem az érintett élelmiszer laboratóriumi elemzése után ígért pontos eredményt. Călin Man a közegészségügyi felügyelet megyei szóvivője arról tájékoztatta a sajtót, hogy egyetlen gyerek állapota sem tette szükségessé a kórházi ellátást, de a kislányokat orvosi felügyelet alatt tartják. A térségben nem ez az első iskolai ételmérgezés: idén májusban az iskolai tejtől nyolc kislány lett rosszul Nagysomkúton. Tavasszal a poharas kiszerezésű tej egy része volt fertőzött: százötven adagból

negyven pohár minősége nem felelt meg az előírásoknak. Azok a gyerekek, akik ebből fogyasztottak súlyos tünetekkel kerültek kórházba, több napig kezelték őket Nagybányán. A helybéli szülők, pedagógusok és gyerekek gyakran panaszkodnak arra, hogy bár a kormányprogram révén biztosított tej és a kifli csomagolásán feltüntetett szavatossági idő érvényes, az élelmiszer szemmel láthatólag állott, minősége kifogásolható. A szülők közül többen azt javasolták gyermekeiknek: a továbbiakban ne igyanak és egyenek a termékekből. ◀

Röviden

Könyv, „Befejezetlenül”

Farkas Boglárka *Befejezetlenül* című könyvét mutatják be holnap 18 órakor Kolozsváron, az EMKE Győrökös Mányi Albert Emlékházában. A szerzővel Sebesi Karen Attila beszélget.

Csontváry-kiállítás Isztambulban

Csontváry Kosztká Tivadar képeiből nyílik kiállítás Isztambulban holnap, Európa egyik idej kulturális fővárosában, ahol harminckilenc alkotást tekinthetnek meg a látogatók. A tárlatra csak a legmonumentálisabb darabokat: a *Bábel*t, a *Mária kútját*, a *Tátrát* és a *Panaszjal bejáratánál Jeruzsálemben* című képeket nem tudták elvinni.

Kitüntették Mészáros Mártát

Arany Plakett díjjal méltatta Mészáros Mártát a 46. chicagói nemzetközi filmfesztivál különleges és gazdag életművéért. Észak-Amerika legrégebbi filmversenyén – amely október 21-ig tart – Mészáros Márta legutóbbi rendezését, az *Utolsó jelentés Annáról* című alkotást a versenyprogramban vetítették. A magyar filmes mozijait pályafutása során többször is meghívta és díjazta a chicagói mustra: 1975-ben *Örökbe fogadás* című filmjével a fődíjat, 1984-ben *Napló gyermekeimnek* című rendezésével pedig Bronz Hugó díjat kapott.

Máris tízezen látták a berlini Hitler-kiállítást

Hatalmas az érdeklődés az Adolf Hitler uralmát bemutató kiállítást iránt a berlini Német Történelmi Múzeumban: a pénteki megnyitótól több mint tízezer látogató volt kíváncsi a tárlatra. *A Hitler és a németek – nemzet és bűn* című kiállításon négyezer fotó, plakátok és filmek mesélnek arról a hatásról, amelyet a Führer gyakorolt az emberekre a náci uralom idején. Szombaton olyan nagy volt az érdeklődés, hogy beszűntették a jegyek árusítását.

Részvétnyilvánítás

Mély megrendüléssel értesültünk Toró Tibor elhunytáról. Halálával az erdélyi magyar tudományosság egyik kiemelkedő alakját, a nemzeti közössége iránt mélyen elkötelezett közéleti személyiséget veszítettük el. Toró Tibor tagja volt a Romániai Magyar Demokrata Szövetség Ideiglenes Intéző Bizottságának, majd később a Szövetségi Egyeztető Tanácsnak is. A RMDSZ országos vezetősége nevében őszinte részvételemet fejezem ki a gyászoló családnak.

Markó Béla,
az RMDSZ elnöke

Berekesztette a sztrájkot az operában Kelemen Hunor

Sipos M. Zoltán

▶ A kolozsvári Román Opera művészeit tömörítő Transilvania Art szakszervezet vezetősége úgy döntött, berekeszti a múlt héten megkezdett sztrájkot. A szakszervezet azt követően határozott így, hogy tagjai tegnap délben több mint kétórás megbeszélésen vettek részt Bukarestben Kelemen Hunor kulturális miniszterrel.

A tárgyalások folytatódnak

Az operában dolgozó művészek elsősorban az intézmény igazgatójával, Rareș Trifannal elégedetlenek. Mint mondták, az igazgató diktatórikusan hoz döntéseket és az intézmény pénzalapjainak hű-

len kezelésével is gyanúsítják. A szakszervezet küldöttsége azért utazott tegnap a fővárosba, hogy a kulturális minisztertől kérje Rareș Trifan menesztését.

„A megbeszélésen a miniszter felvállalta a kolozsvári opera vezetősége és a sztrájkoló szakszervezet közötti közvetítést. Jövő hétfőn az intézmény vezetősége utazik le Bukarestbe, hogy elmondhassa a miniszter úrnak a saját verzióját. A mai megbeszélések eredményeként a szakszervezet felhagyott a sztrájkjal” – mondta el lapunknak Porcsalmi Bálint kabinetvezető. A találkozót megelőzően a kolozsvári Román Opera szóvivője úgy nyilatkozott lapunknak, hogy az intézmény művészei addig nem szán-

Kelemen Hunor művelődési miniszter

Fotó: archív

Leépítések kulturális intézményekben

Összesen 638 állást kell megszüntetni a kulturális minisztériumnak alárendelt intézményekben – derül ki abból a kormányhatározat-tervezetből, melyet a *Mediafax* hírtájékoztató idéz. A leginkább érintett intézmények a bukaresti Nemzeti Opera, a Ion Dacian Operettszínház és a I. L. Caragiale Nemzeti Színház, ame-

lyeknek 60, 43 illetve 40 alkalmazottat kell elbocsátaniuk. A tervezett leépítések következtében havonta mintegy 1,6 milliárd lej takarításhoz jut. A minisztérium szóvivője elmondta, saját alkalmazottaik közül senkit nem bocsátanak el, mert a jelenleg is a jóváhagyott 158 állásból csupán 122 van betöltve.

dékoznak felhagyni a sztrájkjal, amíg nem születik számukra nézve pozitív döntés a minisztériumban.

Még mindig hidegek a fűtőtestek

„A Transilvania Art szakszervezethez tartozó

színészek, énekesek úgy döntöttek, hogy napi kétórás munkaszüneteltetéssel hívják fel a közvélemény figyelmét az általuk méltatlannak tartott körülményekre. Ez idő alatt a művészek nem próbálnak, és nem készülnek az esti előadásokra” – mondta el lapunknak a találkozót megelőző órákban Dan Bădilă, az intézmény szóvivője. Hozzátette: az énekesek, színészek nem szeretnék, ha a sztrájk az előadások rovására menne. Lehetséges, hogy a ma esti előadás elmarad, viszont amennyiben pozitív számunkra is kedvező döntés születik a minisztériumban, azonnal beszűntetjük a sztrájkot és a művészek megtartják az előadásokat.

Az opera szóvivőjétől azt is megtudtuk, hogy az épületben még nem sikerült a fűtőtesteket megjavítani: mind a nézőtérben, mind pedig a gyakorlóteremben változatlanul alacsony a hőmérséklet. Jelenleg a kolozsvári Román Operának 280 alkalmazottja van, közülük kétszázán tagjai a Transilvania Art szakszervezetnek. ◀

Edith Piaf a Jazz Clubban

Antal Erika

▶ Ma este a marosvásárhelyi Jazz Clubban mutatja be László Zsuzsa *Verébszárnyon* című, Edith Piaf életéről szóló előadását, melyet Kövesdy István rendezett.

László Zsuzsa lapunknak elmondta, Edith Piaf életéből már évtizedek óta szeretné volna színpadra állítani egy előadást. „Az ötlet nagyon régi, tizenéves korom óta két nagy szerelmem van, az egyik Edith Piaf, a másik Charlie Chaplin. Amikor színész lettem, elhatároztam, hogy ha én egyszer készíthetek egy egyéni műsort, akkor az Piaf életéről fog szólni. Évekig érlelődött az ötlet, közben félretettem, egy kis időre meg is feledkeztem róla, de aztán megint előkerült. Elkezdtem anyagot gyűjteni a szöveghez és hangképzésre járni. Összegyűjtöttem az összes életrajzi adatot, amit elérhettem, interneten kerestem adatokat róla és végül minden információt egybeűjtve éjszakákon keresztül dolgoztam meg az anyagot. Összeállt a szöveg, kronológiai sorrendben, azokkal a fontosabb dalokkal, amelyek az élete legfontosabb pillanataihoz kötődtek” – részletezte lapunknak László Zsuzsa. Elmondása szerint az összekötő szövegeket tíz dalra fűzte fel. Az előadásban két zenész is részt vesz: Zeno Apostolache és Zonda Attila,

valamint segítséget nyújtott Liviu Matei kolozsvári koreográfus, színész is. A produkció a Székely Színház Egyesület és a Tompa Miklós Társulat támogatásával jön létre, házigazdája a vásárhelyi Jazz Club. Az előadás rendezője Kövesdy István, akit maga a szövetszervező színésznő kért fel erre a munkára. Kövesdy szívesen tett eleget a felkérésnek. A próbák szeptemberben kezdődtek el, de a produkció egy egész éves kemény munka árán született meg.

A színésznő az ÚMSZ-nek elmondta, igyekezett elhatárolódni a korábbi Edith Piaf előadásoktól, próbált kívülről tekinteni azokra. Amikor a konkrét próbafolyamat elkezdődött, akkor megszakította az eredeti dalok hallgatását is, ami korábban folyamatos volt. „A világ legnagyobb butasága lenne öt megpróbálni utánozni, mert hogy jön ahhoz bárki is, hogy Piafot utánozza” – fejtette ki véleményét az előadóművész. Hozzátette: figyelt, hogy hol, melyik színház játszott Edith Piaf előadásokat, de semmiképp nem volt szándékában bárkit is utánozni. „Nem is az a célom, hogy a közönség szemében én most Piaf legyek, hanem én László Zsuzsa színésznő megpróbálom elmesélni azt amit tudok róla” – fejtette ki a Tompa Miklós Társulat művésznője. ◀

Asszociációk színháza

ÚMSZ

▶ „Képzeld el azt a világot, melyben nincs hang. Melyben megszűnik a minket körülvevő tárgyak, műszerek zaja s a járművek, elektromos készülékek hétköznapiainkba vésődött, nélkülözhetetlen mormogása. Ez a nulladik pont, csend”. Így ajánlják alkotói a *POST.SYNC* című előadást, amelyet vasárnap este mutattak be a Temps

d’Image Nemzetközi Tánc-, Színház és Videóművészeti Fesztivál keretében Kolozsváron, az Ecsetgyár Stúdiójában. A táncszínházi, hangjátéki és videóművészeti elemeket ötvöző produkció alkotói szerint a darabban „az előttünk születő hang terében fantáziavilágok keverednek a valósággal, animációs és játékfilmek, rádióhangok egyvelege bújik elő a tudatalattiból, hogy meglepjen, felborzol-

jon, felzaklasson és ráéberessen: amit látunk vagy hallunk – legyen jelen, múlt vagy jövő, valós helyzet vagy képernyőffekció – személyiségünk részévé válik.”

A GroundFloor Group legújabb előadásának rendezője és koreográfusa Sinkó Ferenc, a díszlet- és jelmeztervező Szabó András. A kolozsvári nézők vasárnap este Balla Szabolcs és Székely Ágota táncjátékában gyönyörködhetnek. ◀

A táncelőadást a Temps d’Image fesztivál keretében mutatták be Kolozsváron

A főszerkesztő „mogul”

F. I.

Korábbi állításai ellenére a Realitatea-Cațavencu sajtótröszt tulajdonosa közvetlenül és megalázó módon beleavatkozott alkalmazottainak munkájába, s kirúgással fenyegette azokat az újságírókat, akik nem alkalmazkodnak a cég érdekeihez, a „lapolitikához”. Erről tanúskodnak a bűnpártolással vádolt Sorin Ovidiu Vintu lehallgatott telefonbeszélgetéseinek jegyzőkönyvei, amelyekből tegnap hozott nyilvánosságra újabb részleteket a Mediafax hírügynökség. „Úgy írok, ahogy én diktálok” – utasította alkalmazottait a „médiamogul”. Például Stelian Tănăsescu, a Realitatea TV nemrégiben kinevezett új vezetője is, annak ellenére, hogy SOV szavát adta: nem fogja felülbírálni a szerkesztőségének döntéseit. Egyébként maga Vintu is többször hangzott, hogy nem avatkozik bele a médiavállalata hír- és véleményanyagainak tartalmába.

„Akinak nem tetszik, elmehet”

A lehallgatott telefonbeszélgetések azt tanúsítják, hogy az üz-

Vintu közvetlenül és megalázó módon beleavatkozott alkalmazottai munkájába

letember az elnökválasztások után nem tűrt többé ellentmondást a trösztben. Parancsba adta, hogy valamennyi újságírónak alkalmazkodnia kell az a sajtóbirodalom üzletpolitikájához. „Nem vagytok szabadok, öregem. Ha tetszik, dolgozhattok, ha nem tetszik, akkor elmehettek” – hangsúlyozta SOV Sergiu Toadernek egy márciusi telefonbeszélgetésükön. A Realitatea TV menedzseréhez hasonló értesítést kapott Doru Bușcu, az Academia

Cațavencu főszerkesztője is, amikor több munkatárs otthagya az élclapot, és Kamikaze címmel új kiadványt alapított: „Ha én azt mondom, hogy nekem ez és ez az érdeke, akkor az azt jelenti, hogy a trösztnek is az az érdeke. Bárki elmehet, akinek nem tetszik valami, senkit nem kötünk a szerkesztői székhez vagy az asztalhoz... Nem vagyok hajlandó arra, hogy az alkalmazottaimmal vitát nyissak az én érdekeimről” – mondta az üzletember.

Száz szó

Lezárták a látogatók előtt Ai Weiwei kínai művész kiállítását a londoni Tate Modernben, mivel a százmillió, kézzel készített porcelán napraforgómagból készült installáció a szakemberek szerint káros az egészségre. A Napraforgómagok című installáción, amely egy ezer négyzetméteres szőnyeg, két évig hat-száz munkás dolgozott. A magokat kézzel megfestették, majd kiegyégették. Bár a porcelán szilárd anyag, a látogatók sétája rajta a vártól nagyobb port idéz elő, mely egészségkárosító hatású lehet, ezért nem engedélyezik a látogatók számára, hogy átgyalogoljanak az installáción. A művész amúgy azt kívánta bemutatni, hogy egy sűrűn lakott országban elveszhet a személyiség. A másik tanulság: porszemek is beleszólhatnak a nagyvilág dolgaiba.

(szücs el)

Röviden

Ingyenes TIFF-vetítéssorozat kezdődik Kolozsváron

Október 21-e és december 23-a között minden csütörtökön 20 órától egy, az Erdélyi Nemzetközi Filmfesztivál (TIFF) archívumából kiválasztott filmet vetítenek a következő tíz hétben Kolozsváron, a Művész (Arta) moziban. A vetítések – a kincses város után más erdélyi városokban is meg szeretnék szervezni a projektet – a belépés ingyenes. „Az ingyenes filmvetítés célja minél nagyobb számú nézőt csábítsunk a vidéki mozik sötétjébe, illetve lehetőséget szeretnénk teremteni a kolozsváriaknak arra, hogy az év hátralévő részében is TIFF-es filmeket nézhessenek” – közölte Ramona Șarbu, a TIFF Román Filmnapok című szekciójának szervezője, aki szerint, figyelembe véve a filmfesztivál sikerét, és a jelenlegi gazdasági helyzetet, számos fiatal vevő lesz az ingyenes vetítésekre.

Apróhirdetés

Magyar tulajdonú kereskedelmi cég bukaresti központba kollégákat keres irodavezető munkára. Magyar nyelv ismerete kötelező, előkészítő könyvelés ismerete előny. Önálló munkavégzés, hosszútávú karrier lehetőség. Várjuk az önéletrajzokat, csak magyar nyelven rotterom@rdslink.ro e-mail címre.

A Heltai Gáspár Könyvtári Alapítvány és a Szegedi Hóvirág Nyugdíjas Népdalkör Közhasznú Egyesület által szervezett „Határon átvélő civil, hagyományörző Kerekasztal Fórum” keretében „Hagyományörzés nehézségei – határon innen és túl” című kerekasztal beszélgetésre kerül sor 2010. október 21-én de. 10.00 órától a Heltai Gáspár Könyvtári Alapítvány konferenciatermében. Előadó: Dr. Birinyi József – népzenekutató, népzenei szakértő, a KÖTA-Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetségének társelnöke.

Éterutazás

Háromszék abszolút slágere

„A sepsiszentgyörgyi Sláger Rádió mindekelőtt a minőségi zene és a hírek rádiója” – hangsúlyozta lapunknak Kovács Zsolt, a Sláger Rádió felelős szerkesztője. Éterutazás című rovatunk következő szereplője Sepsiszentgyörgy vezető rádiója.

ÚMSZ

Sepsiszentgyörgy vezető rádiója 2003-ban indult, Sztár Rádió néven, majd 2005-ben Sláger Rádióra keresztelték. A csatorna a '60-as, '70-es, '80-as és '90-es évek, illetve napjaink legnagyobb slágereit és a legfrissebb híreket szórja az éterbe. „A következő zenei kínálat, a kiszámítható műsorstruktúra és a hallgatók „kényeztetését” szolgáló promóciók meghozták a várt eredményeket: a Sláger Rádió zenei és információs kínálata

ma a legsikeresebb Sepsiszéken” – újságolja lapunknak Kovács Zsolt.

A felelős szerkesztő elmondása szerint a legfrissebb felmérések azt mutatják, hogy a Sláger ma Sepsiszentgyörgy egyik vezető rádiója – a háromszéki megyeszékhelyen 49 százalékon állnak a hallgatottsági mutatói –, míg Kovászna megyében a lakosság mintegy 24 százaléka vevő a rádió adásaira. Célcsoportjában – a 30–55 év közötti középosztálybeli polgárok, vezető beosztásban lévők és értelmisé-

giek kategóriájában – abszolút piacvezetőnek tekinthető a Sláger, de a Kovászna Megyei Diákönkormányzat felmérései alapján a diákok és egyetemisták körében is közkedvelt – számukra a rádió a legnépszerűbb hírforrás. A felelős szerkesztő szerint az elsődleges célcsoport igényeinek a kiszolgálása mellett törekednek arra is, hogy minél több olyan közérdekű tevékenységben is részt vállaljon a rádió, amely a lakosság szélesebb rétegeit érinti. „A sok jó zene mellett hallgatóink rövid, közérthető és aktuális

híreket hallhatnak a szerkesztőinktől, műsorvezetőinktől. A 105.9-es frekvencián Sepsiszentgyörgyön és mintegy 30 km-es vonzáskörzetében fogható adó sajátossága, hogy az ide kapcsoló hallgató a nap bármely szakában átfogó és hiteles képet kaphat a térség, az ország és a nagyvilág legfontosabb eseményeiről és legfrissebb híreiről” – hangsúlyozza Kovács. Elmondása szerint hétköznaponként félóránként, hétvégén napi öt alkalommal jelentkezik a rádió háromszéki, országos és nemzetközi hírekkel, de a műsorszerkezet jellegzetessége, a breaking news kihasználása, azaz az adás megszakítása és gyors átstrukturálása a nagy horderejű eseményeknél. „Célunk, hogy a hírekre fogékony hallgatóink az itt hallott információkat munkájuk során is felhasználják” – összegez lapunknak Kovács Zsolt.

új magyar szó

Fiatal vagy? Újságírónak készülsz? Akarsz küzdeni a szegénység ellen?

Az Európai Bizottság EuropeAid Együttműködési Hivatala és az EIC Európai Újságíróközpont pályázatot hirdet 18 és 30 év közötti újságírószakos diákok számára, *Fiatal riporterek a szegénység ellen (Young Reporters Against Poverty)* címmel. A verseny teljes romániai koordinációjáért az *Új Magyar Szó* című, Bukarestben megjelenő országos magyar napilap felel.

A verseny célja felkelteni az EU-tagállamok újságírószakos hallgatóinak érdeklődését a fejlesztési kérdések iránt. Az EU fejlesztési támogatásáról a pályázók saját nyelvükön egy újságcikk (legfeljebb 1000 szó terjedelmű) vagy egy rádiófelvétel (MP3 formátumban, legfeljebb 3 perc) benyújtásával indulhatnak, melyet október 29-ig kell leadni, miután megtörtént a regisztrálás a verseny honlapján (www.youngreporters.net). A pályamunkák középpontjában a fejlődő országok gazdasági, társadalmi és politikai fejlődését célzó támogatásnak kell állnia.

A beküldött munkák alapján a 27 EU-tagországból 33 újságírószakos hallgatót választanak ki, akik meghívást kapnak a decemberben megrendezésre kerülő Európai Fejlesztési Napok brüsszeli műhelytalálkozóján való részvételre. A nyertes újságcikkeket/hangfelvételeket a www.youngreporters.net oldalon is közzéteszik.

A műhelymunka lezárása után, a 33 résztvevő az Európai Fejlesztési Napokról szóló médiaanyagot készít, amelyet 2010. december 14-ig mind a verseny honlapján, mint országuk sajtójában megjelentetnek. Európai uniós újságírókból álló zsűri választ ki közülük három fődíjast (a legjobban megírt riportot, a legjobb rádióriportot, illetve a legeredeti-bb hírt díjazták), akik az Európai Bizottság egyik afrikai partnerországában tehetnek majd helyszíni látogatást.

Bővebb információk az office@maszol.ro email-címen vagy a 0788-715 713 telefonszámon.

INGYENES APRÓHIRDETÉSI SZELVÉNY

Név:.....
Cím:.....
.....
tel.:.....

A hirdetés szövege (max. 80 szó)

.....
.....
.....

Mi egyszeri alkalommal ingyen közöljük apróhirdetését.

Postacím: 014820 București, Piața Presei Libere nr.1,

O.P. 33, C.P. 17

* A kedvezményt csupán magánszemélyek vehetik igénybe, magáncélú hirdetések közzétételére.

SZERDA
2010. október 20.

A nap filmjei

DUNA TV, 22.00
Vakációs könyv

Mustafa Silifkében, egy déli török városban él feleségével, két gyermekével és öccsével, Hasannal. Mustafa keményen és kitaróan dolgozik mint mezőgazdasági kereskedő, a családjával azonban rideg a kapcsolata. Egy üzleti úton agyvérzést kap, és a műtét után kómába esik. Feleségének, Gülernek meggyőződése, hogy férjének viszonya van valakivel.

RTL Klub, 22.20
Rendőrákadémia 4.

Bár a Rendőrákadémiáról továbbra is özönlenek a vidám, ámde ügyefogyott közrendőrök, Lassard parancsnok mégis úgy véli, a közbiztonság érdekében ideje a civileket is bevetni. A civilképző program jelentős politikai és médiatámogatással el is indul. Ennek az örök rivális, Harris hadnagy örül talán a legjobban, hiszen a renden örökös amatőr rendőrök esetenkedése elől senki sincs biztonságban.

m1, 22.40
Se ördög, se angyal

Caty szolid, párizsi nő, kameraman a televíziónál. Egyedül él lakótelepi lakásában, magányos és boldogtalan. Egyik nap riportot vesz föl egy call-girllel, aki összeismerteti egy kemény, alvilági gengszterrel, Jeannal. A férfi felkéri, hogy vegye föl az egyik betörését videóra. Caty - ellenérzéseit félretéve - a jó pénz miatt elvállalja a munkát.

KOSSUTH RÁDIÓ

9.40 8 és fél 10.00 Napközben 12.05 A Hely 12.30 Vendég a háznál 12.57 Harangszöveg 13.00 Déli krónika 13.30 Magánhangzó 14.04 Rádiószínház 14.30 Tebenned bízunk 15.05 Arcvonalok 16.05 Közlelő 18.30 Krónika 19.00 Közéleti ütköző 21.30 A nap történései 23.25 Esti beszélgetés

BUKARESTI RÁDIÓ

magyar nyelven a regionális stúdiók középhullámú adásában 15.00 Híradó, kommentár 15.20 Magyar zenei lexikon 15.30 Közbeszéd - közéleti talk-show

MAROSVÁSÁRHELYI RÁDIÓ

11.00 Hírnegyedóra, Sport, Rádióújság 12.00 Híradás 12.15 Miben segíthetünk? 13.05 Zenei üzenetek 14.00 Délutáni váltás 16.00 Híradás, Sport, Rádióújság 17.00 Híradás 17.15 Gazdasági magazin, Összhang 17.55 A nap hírei röviden

KOLOZSVÁRI RÁDIÓ

2.00 Éjszakai váltás 8.00 Hangoló, Meditáció: adventista egyházi műsor 9.50 Hírek, műsorism. 15.00 Slágeróra 16.00 Hírek 16.15 Vendég a Stúdióban 17.00 Nap-óra 17.30 Jazzmagazin 17.55 Hírek, műsorism.

DUNA TV

7.00 Hattól Nyolcig
9.00 Második esély (sor.)
9.50 Újrakezdés (olasz sor.)
10.40 A világorökség kincsei
11.00 Család-barát
11.55 Izórzók: Szentgál
12.30 Kívánságkosár
15.00 Híradó
15.15 Kikötő - Friss (ism.)
15.30 Szerelmes földrajz
16.05 Edison, a fény varázslója (kan. családi film)
17.00 Virágzó Magyarország
17.25 Portréfilm
17.55 László Gyuláról
18.15 Térkép
19.00 Híradó
19.35 Mese
20.00 Újrakezdés (olasz sor.)
21.00 Híradó
21.05 Közbeszéd
21.30 Török kezdőknek (német vígj. sor.)
22.00 Vakációs könyv (török filmdráma, 2008)
23.30 Sport hírek
23.40 Váltó
23.50 Kortársaim - Találkozás Batori Évával
0.45 Gadó Gábor Septet
1.30 Kikötő - Friss (ism.)
2.05 Híradó (ism.)
2.30 Törzsszalt (ism.)

TVR 1

7.00 Reggeli híradó
9.00 Szerelmi bizonyíték (brazil sor.)
10.10 Profzionisták
11.20 UEFA Champions League (ism.)
12.50 A legendás doktor Hur Jun (sor.)
13.50 Ragadós történetek kicsiknek
14.00 Hírek
14.45 Egyszerűen izletes
14.55 A bor románul
15.00 Teleshopping
15.30 Hasonszőrűek (ism.)
16.00 Együttélés
17.00 Kontra generáció
17.30 ONG Blitz
18.00 Hírek
18.30 A legendás doktor Hur Jun (koreai sor.)
19.30 A világ hercegnői (ism.)
19.40 Sport
20.00 Hírek
20.40 A nap témája
21.05 UEFA Champions League Stúdió (live)
21.40 Internazionale Milano-Tottenham Hotspur labdarúgó mérkőzés (live)
23.50 UEFA Champions League Stúdió (live)
1.10 Akkor és most (ism.)
1.40 Kontra generáció (ism.)

VIASAT 3

8.50 Gyilkos sorok (sorozat) 9.55 Egy kórház magánélete (ismétlés) 11.00 Doktor House (sorozat) 12.00 Mr. Wonderful (ismétlés) 14.10 Monk (sorozat) 16.05 CSI (sorozat) 17.00 Greek, a szövetség (sorozat) 18.00 Feleségcsere 19.00 A médium (sorozat) 20.00 Doktor House (sorozat) 21.00 Jóbarátok (sorozat) 20.30 CSI (sorozat) 22.30 Esküdt ellenségek (sorozat) 23.30 Rablólhal (am. filmdráma)

m1

6.23 Kárpát Expressz
6.50 Ma Reggel
Közéleti műsor
Benne: Híradó, sporthírek
10.00 Önök kérték! (ism.)
10.55 Nappali
13.01 Híradó délben
13.30 Kárpát Expressz
14.00 Szomszédok (magyar sor.)
14.35 Hrvatska kronika
15.05 Ecranul nostru
15.35 Átjáró
16.05 Elrabolt műkincsek
16.45 Néprajzi értékeink - Papoji Katka tükröse
17.00 Médiaguru
17.30 Híradó
17.40 Körzeti híradó
17.55 Teadélután Hétfőtől péntekig minden, ami szórakoztató!
18.50 Mindig zöldebb (auszt. sor.)
19.40 McLeod lányai (auszt. sor.)
20.30 Híradó este
20.55 Sporthírek
21.05 Két zsarú egy pár (olasz krimisor.)
22.10 Az Este
22.40 Se ördög, se angyal (francia krimi, 2003)
0.35 Múlt-kor
1.05 Prizma
1.15 Hírek
1.20 Sporthírek

TVR 2

7.00 Anya az állatorvos (német sor.)
8.10 DP 2 Tonomat
10.00 Nyitott játszma (ism.)
11.00 Vallomások (ism.)
12.00 Hírek
12.30 Biznisz óra (ism.)
13.30 Teleshopping
14.30 Együtt Európába
15.30 Közlelő a világ (ism.)
16.00 Anya az állatorvos (német sor.)
17.00 Hírek, időjárásjelentés
17.30 Vallomások
18.30 eForum
19.00 Biznisz óra
19.30 Fialat vagyok, karriert építek
20.00 Katasztrófák, amelyek megváltoztatták a világot (ism. f.)
21.00 Esküdt ellenségek (am. krimisor.)
22.00 Hírek, időjárásjelentés
23.00 Titkos Szolgálat - MI5 (angol thrillersor.)
0.00 eForum
0.30 Atlasz (ism.)
1.00 Vallomások (ism.)
2.00 Titkos Szolgálat - MI5 (angol thrillersor.) (ism.)
3.00 DP 2 Tonomat (ism.)

SPORT.RO

7.00 Sport.ro Hírek
10.00 Pontos sportidő (live) 12.00 Sport.ro Hírek 13.10 Pontos sportidő 14.10 Külön kiadás 15.00 Sport.ro Hírek 16.00 Komolyan (live) 17.00 Pontos sportidő (live) 18.00 Sport.ro Hírek (live) 19.05 Információk 20.00 Ázsia BL: Al Hilal - Zob Ahan labdarúgó mérkőzés 22.00 Box-Buster 23.00 Wrestling WWE Superstars 0.00 Sport.ro Hírek

m2

6.50 Ma Reggel
10.00 Roma Magazin
10.25 Domovina
10.55 Körzeti magazin
11.45 Sorstársak
12.10 Szemünk fénye a gyermek
12.30 Most a Buday!
13.01 Híróra
13.30 Kárpát Expressz
13.55 Záróra
14.45 Szép otthonok, remek házak
15.05 Aranyfészes
16.00 Sant' Angelo - Egy kórház hétköznapjai (olasz sor.)
16.50 Színészpalánták (olasz sor.)
17.40 Bűvölet (olasz sor.)
18.10 Magyar válogatott
19.05 Átjáró
19.35 A kis Amadeus
20.05 Házaspárhaj (olasz sor.)
21.00 Híradó este
21.25 Sporthírek
21.30 Házaspárhaj (olasz sor.)
22.25 A Hortobágy rabszolgái
23.15 Záróra
0.05 McLeod lányai (auszt. sor.)
0.50 Mindig zöldebb (auszt. sor.)
1.35 Mafalda (anim. sor.)
1.40 Se ördög, se angyal (francia krimi, 2003)

PRO TV

7.00 Pro Tv hírek, Sport
9.55 Könyvbemutató
10.00 Gyilkos áradat (amerikai katasztrófa film, 2003) (ism.)
12.00 Fialat és nyugtalan (amerikai sorozat, ism.)
13.00 Pro Tv hírek, Sport
13.30 Ne vessz csak! (amerikai vígjáték sorozat)
14.00 Vesztegzár

(am. katasztrófa f., 2001)
16.00 Fialat és nyugtalan (amerikai sorozat)
17.00 Pro Tv hírek, sport, időjárásjelentés
17.45 Happy Hour - szórakoztató műsor
19.00 Pro Tv hírek, sport, időjárásjelentés
20.30 Sebhelyek (amerikai akciófilm, 2001)
22.15 Az örökség (román vígjáték sorozat)
23.30 Pro Tv hírek, sport, időjárásjelentés
0.00 A rejtelmy (am.-kan. thrillersor.)
1.00 Sebhelyek (amerikai akciófilm, 2001) (ism.)
2.30 Pro Tv hírek (ism.)

ACASĂ

9.45 Rosalinda (sorozat) 11.15 Elátkozott paradicsom (sorozat) 12.30 Tengernyi szenvedély (sorozat) 14.00 Marina (sorozat) 15.15 Viktória (sorozat) 16.30 Rosalinda (sorozat) 17.30 Igaz történetek 18.30 Tengernyi szenvedély (sorozat) 19.30 A tiltott gyümölcs (sorozat) 20.30 Szerelem és becsület (sorozat) 21.30 Analia másik arca (sorozat) 22.30 Éjszakai történetek 23.30 Hét bűn (sorozat)

RTL KLUB

6.30 Top Shop
7.00 Autómánia - Autómagazin (ism.)
7.25 Fókusz (ism.)
Közszolgálati magazin
7.55 Reggeli - Ébresztőshow
10.05 Te vagy az életem (arg. sor.)
11.05 Top Shop
13.00 RTL Klub Híradó
13.15 ASZTRO Show
14.30 Fél kettő
15.40 Celeb vagyok, ments ki innen! (reality show)
17.20 A szerelem rabjai (argentin sorozat)
18.25 Döglött akták (am. krimisor.)
19.30 RTL Klub Híradó - Esti kiadás
20.05 Vacsoracsata - Gasztroreality
21.05 Fókusz - Közszolgálati magazin
21.40 Barátok közt (magyar sorozat)
Közben: RTL-hírek
22.20 Rendőrákadémia 4.: Zseniális amatőrök az utcán (amerikai vígjáték, 1987)
Utána: RTL-hírek
0.05 Majdnem bombanők (francia vígj., 2006)
2.05 Reflektor - Sztármagazin

ANTENA 1

6.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés
8.00 Jó reggelt - Razvan és Dani műsora
10.00 Sajtószemle - Mircea Badea-val
11.15 A fény felé (amerikai filmdráma, 1988)
13.00 Híradó, Sport
14.00 Egy rém rendes család (amerikai sorozat)
14.30 Csillagháló (ism.)
16.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés
17.00 Közvetlen hozzáférés - Simona Gheorghie műsora
19.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés
20.30 Kikezdesz a szökékel? - verseny show Dan Negru-val
22.00 Vad nárcisz (román sorozat)
23.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés (ism.)
23.45 Egy bűnös show - Dan Apatos műsora
1.00 Game show: Face the Pro
2.00 Office (amerikai sorozat)

3.00 Titkok a paradicsomban (görög sorozat) (ism.)

FILM+

8.05 A Midsomer gyilkosságok (sorozat) 10.00 Televíziós vásárlás 13.05 A Midsomer gyilkosságok (sorozat) 15.05 Lucky Luke és a nagyváros (animációs film) 16.30 Az ördög jobb és bal keze (olasz vígjáték) 18.40 A három királyok (francia vígjáték) 20.35 A kelet zsoldosa (thai. kalandfilm) 22.10 Elátkozott Ella (amerikai-ír-angol vígjáték) 23.50 Az Igazság mecénása (am.-dél-af. akciófilm)

TV2

7.00 Két Testőr
7.25 Tények Reggel
8.00 Mokka
10.00 Stahl konyhája
10.10 Babapercek
10.20 Televízó
11.20 Teleshop
12.20 Szenzáció! (am. vígj., 1974)
14.25 Kvízó
15.55 Dokik (am. sor.)
16.25 Rex felügyelő (osztrák-német krimisor.)
17.30 Marina (mex.-am. sor.)
18.30 Árva angyal (mex. sor.)
19.30 Tények Hírműsor
20.05 Édesnégyes - A TV2 randi-műsora Utána: Skandinávoltó sorsolás
21.10 Aktív
21.45 Jóban Rosszban (magyar sor.)
22.20 Doktor House (am. sor.)
23.20 Született feleségek (am. sor.)
0.25 Megamánia - Megasztár talk-show
0.55 Szellemekkel suttogó (am. sor.)
1.45 Tények Este
2.15 EZO.TV 06-90-602-022
Jósok, látók, médiumok!
3.10 Stoppos gyilkos (am. krimi, 2006)

PRIMA TV

7.00 Kandikamera
7.30 Senki sem tökéletes (román vígj. sor.) (ism.)
8.20 Sport Florentinával
8.30 Teleshopping
9.15 A kis gyerekkraból (kanadai családi film) (ism.)
11.30 Nyakában az egész világ
12.00 Levintza bemutatja
12.30 Teleshopping
13.15 Mondenii Show
13.30 Teleshopping
14.00 Melegnek áll a világ (amerikai vígjáték, 2005)
16.00 A cseresznye e tortán (ism.)
17.00 Lököttek (román vígj. sor.) (ism.)
18.00 Hírek
19.00 Sport
19.30 Kötelkedők krónikája
22.15 Lököttek (román vígjáték sorozat)
23.00 Mondenii Show
23.30 Siker teszi az embert (amerikai vígjáték, 1990)
1.30 Hírek, időjárásjelentés (ism.)
2.30 Lököttek (ism.)
3.30 Siker teszi az embert (amerikai vígjáték, 1990) (ism.)

KANAL D

8.00 Orovosok 10.00 Menyet anyának 5 12.30 Hírek 13.15 Légy az enyém (reality show) 15.00 Teleshopping 15.15 Aliye (török sor.) 16.45 Célpontban 18.45 A nap híre 19.00 Hírek 19.45 Menyet anyának 5 20.30 Légy a házastársam! (reality show) 22.00 Ezel (török krimi sorozat) 23.30 Elítéltek városa (amerikai thriller, 2004) 1.30 Káma szutra (erotikus film)

HÍR TV

7.00 Paletta (ism.)
7.30 Lapzárta (ism.)
Vitaműsor újságírókkal
8.00 Híradó
Friss napi információk
9.05 Rájátszás (ism.)
10.05 Sziluett (ism.)
11.05 Panaszkönyv (ism.)
11.30 Riasztás (ism.)
A rendkívüli események műsora
12.05 Vonalban (ism.)
Interaktív politikai show-műsor
13.00 Déli híradó
13.30 Hungarorama
14.05 Lapzárta (ism.)
Vitaműsor újságírókkal
14.30 Paletta (ism.)
15.05 Különkiadás (ism.)
17.05 Ősök tere
17.30 Paletta
18.00 Híradó
- Friss napi információk
18.30 Iskolapélda
19.05 Vonalban Interaktív politikai show-műsor
20.00 Híradó
21.05 Rájátszás
22.00 Híradó 21
22.35 Lapzárta
23.05 Nyegedik (ism.)
23.30 BBC Click
A BBC informatikai magazinja
0.05 BBC Híradó
0.30 Iskolapélda (ism.)

DISCOVERY

7.00 Egyszer egy ilyen vezetni!
8.00 Újjáépítők - Családi teherautó
9.00 Halálos fogás - Téboyl
10.00 Pizskos munkák
11.00 Végzetes másodpercek
12.00 Amcsi motorok - A Lugz motor
13.00 Túlélés törvényei
14.00 Állítólag...
15.00 Pizskos munkák - Az alpakanyíró
16.00 Hogyan készült? Kuktadények, mechanikus énekesmadarak
17.00 Halálos fogás - Az utolsó órák
18.00 Végzetes másodpercek
19.00 A túlélés törvényei - Szahara
20.00 Állítólag... - Autó kontra eső
21.00 Hogyan készült? Kuktadények, mechanikus énekesmadarak
22.30 Bear Grylls: Ha minden kötél szakad
23.30 A túlélés törvényei - Panama
0.30 A borzalom pillanatai
1.30 Chris Ryan bemutatja: Rendőrségi elit alakulatok
2.30 Végzetes másodpercek

HÁLÓZAT

9.30 Heti filmajánló 10.00 Prímatorna 10.30 Teleshop 11.00 Zodiákus 13.00 Teleshop 14.30 Nyitott Egyetem 15.00 Biztonsági Zóna 15.30 Bencezshow 16.00 Zodiákus 18.00 A polgármester 18.30 Grand Prix 19.00 Tabu Tv 19.30 Tűzoltók (ausztrál sorozat) 20.30 Krisztus vándorai 21.10 A megregulázott fény 21.35 Hírháló 22.00 Al Capone kincse (amerikai vígjáték, 1994)

Október 19., kedd

Az év 43. hete és 292. napja, hátravan 73 nap

Ma Nándor nevű olvasóinkat köszöntjük. A Nándor régi magyar személynév, a nándor népnévből származik, a jelentése dunai bolgár. Holnap Vendel napja van.

Évfordulók

- 1947-ben Magyarországon bevezetik a totót. E nap mérkőzéseire lehet először fogadni.
- 1950-ben Tibetet meg szállják a Kínai Népköztársaság csapatai.
- 1954-ben a Szezei-csatorna sorsáról angol-egyiptomi egyezmény jön létre, amelyben Anglia kötelezi magát, hogy 20 hónapon belül kiüríti a csatornaövezetet, Egyiptom pedig elismeri a Szezei-csatorna nemzetközi státusát.

Vicc

A féltékeny feleség egy cetlit talál a férje zsebében, rajta egy telefonszámmal. Felveszi a telefont, beüti a

számot, majd amikor felveszik, köszönés és bemutatkozás nélkül belevisszát: – Mindent tudok, te cafka! Mire a válasz a kagylóból: – Rendben van, de akkor miért tetszett a tudakozót hívni?

Recept

Francia rakott krumpli
Hozzávalók: 1 kg krumpli megfőzve, felkarikázva, 3 tojás, 3 főtt tojás, 3 dl tejföl, só, bors, szerecsendió, vaj, zsemlemorzsa.

Elkészítés: A 3 tojás sárgáját elkeverjük a tejföllel, sózzuk, borsozzuk, kevés szerecsendiót is teszünk bele. A tojások fehérjét felverjük, és összekeverjük a tojások maszszával. Ebbe keverjük a krumplit. Vajjal kikent, zsemlemorzssával hintett tepsibe tesszük a krumpli felét, rá a főtt tojáskarikákat, majd a krumpli másik felét. Olivaszott vajjal meglocsoljuk, zsemlemorzssával megszórjuk, és közepmeleg sütőben megsütjük.

Gondolatjel

Visky István rovata

A fájdalom, éppen úgy, mint a boldogság és az öröm, magántulajdon. A boldogságunkat és az örömminket ritkán, a fájdalomunkat viszont annál gyakrabban igyekszünk megosztani másokkal. Pedig nem megosztható. Lelkünk fontos építőköve a fájdalom, és éppen ezért onnan ki nem szakítható és másnak át nem adható. Ami fáj

ugyanis, az nem a dolgok természet szerint fájdalmas, hanem azért, mert ezt váltja ki a szívünkben. A fájdalom nem kívülről kerül be az életünkbe, hanem bennünk születik meg. Vannak emberek, akiknek semmi nem okoz fájdalmat. Ők bár úgy tűnik, hogy élnek, valójában már rég meghaltak. A fájdalom érzése ugyanis az élet legbiztosabb jele.

Horoszkóp

- KOS (III. 21.–IV. 20.)**
 Legyen figyelmes, ne maradjon le semmiről. Öltözködjön a legelőnyösebb módon, és fogadja a csodálatot örömmel. A másik nem körében hódító.
- BIKA (IV. 21.–V. 20.)**
 Külsőleg úgy tűnik, mintha magabiztosan irányítaná szerelmi ügyeit, de belülről állandóan a veszélyforrásokat próbálja feldehíteni.
- IKREK (V. 21.–VI. 21.)**
 Jó a közérzete és egészsége, s ennek köszönhetően energikusnak érzi magát. Egy partira vagy összejövetelre öltözzön az alkalomnak megfelelően.
- RÁK (VI. 22.–VII. 22.)**
 Nagy kedvvel dolgozik, meg akarja mutatni, mire is képes. Sok mindent meg tud valósítani elképzeléseiből, és ez örömmel tölti el. Bizik saját képességeiben.
- OROSZLÁN (VII. 23.–VIII. 23.)**
 Erős vágyat érez a másik nemmel való kapcsolatteremtésre. Remek ismeretsegekre tehet szert, s nagyvonalú lesz anyagi kérdésekben.
- SZŰZ (VIII. 24.–IX. 23.)**
 Sokat lótt-fut, ezért kimerülhet fizikailag. A csípős, nyirkos reggelek veszélyt jelentenek az egészségére. Nagyon fogékony lehet a fertőzésekre.

- MÉRLEG (IX. 24.–X. 22.)**
 Ahogy közeledik a hideg évszak, egyre érzékenyebbé válik a kárt szenvedett emberek problémájára. Feltámad Önben az együttérzés. Nemcsak ül ölbe tett kézzel, hanem cselekszik is.
- SKORPIÓ (X. 23.–XI. 22.)**
 Közeleg az év végi hajrá. Az egészségtelen körülmények derék-táji fájdalmakat okozhatnak, ezért gondolkodjon el azon, hogy mennyit képes vállalni. Mondjon néha nemet is, ha úgy érzi!
- NYILAS (XI. 23.–XII. 21.)**
 Túlságosan sok minden történt az elmúlt hetekben, hónapokban. Ön mellett sem mentek el nyomtalanul az elmúlt, néha feszült napok. A természet színpompája felüdülést hozhat.
- BAK (XII. 22.–I. 20.)**
 Legyen óvatos, körültekintő a mai napon, különösen, ha utaznia kell. Maradjon a háttérben, onnan sokkal nyugodtabban intézheti ügyeit. Szerelme elbűvöli.
- VIZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.)**
 Ma nem érdemes új megbízásokat vállalnia, inkább fejezze be a félbe maradt rutinmunkáit. Párjával hűséges és odaadó.
- HALAK (II. 20.–III. 20.)**
 Munkavégzésének és képességeinek köszönhetően nagy elismerésben részesül. Úgy dönt, hogy tovább fejleszti tudását. Ma rendkívül romantikus.

Ma

A következő napok időjárása

Szerda: 11°C
 Péntek: 13°C
 Csütörtök: 8°C
 Péntek: 13°C

Túlnyomóan borult lesz az ég, sokfelé valószínű eső, zápor.
 Felszakadozik a felhőzet, fokozatosan megszűnik a csapadék. Viharossá fokozódik a nyugati szél.

Jelleg

	Délutáni hőmérséklet	Holnap hajnali hőmérséklet
Arad	13°C	9°C
Brassó	12°C	7°C
Bukarest	15°C	12°C
Csikszereda	10°C	6°C
Kolozsvár	11°C	7°C
Marosvásárhely	11°C	7°C
Nagyvárad	13°C	9°C
Szatmárnémeti	13°C	7°C
Temesvár	13°C	9°C

Többnyire erősen felhős vagy borult lesz az ég, sokfelé várható eső, zápor, helyenként jelentős mennyiségű csapadék is hullhat. Az északi szél elsősorban a Keleti-Kárpátokban erősödik meg.

***	ADÁM TÁRSA	TAKARMÁNYOVÉNY	EBBEN AZ IDŐBEN	KISFALUDY SÁNDOR MONOGRAMJA	***	RÉGI, ANTIK	MONA... GIOCONDA	ÁLLAMI ILLETEK	ALLANDÓ
ENNAVALÓ (REG.)					ÉSZAKI FERFINEV				
RÖVIDLÁTÓ					VÍZFELSZÍVÓ PAPIR				
ANGYAL RANGJA				ZUHANYOZIK		MŰNYELV ÖRÖKÖS			
***	PACI KÖRME			CSIBE BŐRE ILYEN				YOUNG	
KÖNYV FEDELET VÉDI	KÖTES SZÉTVÁLIK							TEVESEN JEGYZETELŐ	
FRANCIA ARANY			TISZTELETTEL ADÓZÓ				LATIN KÖTŐSZÓ		
NAGYSÁG MEGALLAPÍTÁSA			LÁBBAL ILLET				476-IG TARTOTT		
MŰALKOTÁS					SZÁRAZ KUKORICASZAR			SZENVEDÉS	
A-LEGKÉPZŐTÁRSA				ILYEN SZÉK IS VAN				ÜRES A KUPA!	

új magyar szó

Szerkesztőség és kiadó:
 013 701 Bukarest, P-ja Presei Libere nr. 1, corp B, etaj III, cam. 342-353 Telefon: 031/405-4088, Fax: 021/317-8847, E-mail: office@maszol.ro

Mb. felelős szerkesztő:
 Salamon Márton László

Vezető szerkesztő:
 Cseke Péter Tamás

Vezető publicista:
 Ágoston Hugó

Főmunkatársak:
 Bíró Béla, Gyulay Zoltán, Székedi Ferenc, Szűcs László

Szerkesztők:
 Moldován Árpád Zsolt (Aktuális)
 Bogdán Tibor (Háttér)
 Baló Levente (Kultúra)
 Szakács Zsuzsanna (Gazdaság)
 Turós-Jakab László (Sport)
 Farkas István (Média)
 Orosz Anna (Életmód)
 Szonda Szabolcs (Színkép)

Olvasószerkesztők:
 Osváth Annamária, Nyáguly András

Tudósítók:
 Antal Erika – 0788-760573 (Marosvásárhely), Sipos M. Zoltán – 0728-780582 (Kolozsvár), Totka László – 0788-715848 (Nagyvárad), Horváth István – 0747-517574 (Csikszereda), Baloga-Tamás Erika – 0746-375775 (Székelyudvarhely), Kovács Zsolt – 0788-715766 (Sepsiszentgyörgy), Mayla Júlia – 0745-682401 (Beszterce), Sike Lajos – 0788-715687 (Szatmárnémeti), Tamás András – 0744-781709 (Nagyenyed)

Fotóriporter, képszerkesztő:
 Tofán Levente

Grafikus:
 Horváth István

Tördelőszerkesztők:
 Lőrincz Imola, Szabó Ildikó Erzsébet

Kiadja a Scripta Kiadó Rt.

Terjesztési menedzser:
 Béres Attila – 0788-318353

Területi megbízottak:
 Baricz István – 0788-488739, Keresztes Csaba – 0746-100830 (Gyergyó), Tósa András – 0788-715481 (Kolozs, Szilágy)

Jogtanácsos:
 Czedly József

Hirdetési ajánlat a honlapon és a szerkesztőségben. Előfizethető a Román Postánál (katalógusszám: 19302), közvetlenül a szerkesztőség-nél és előfizetési-szervezőinknél. Magánterjesztők forgalmazzák.

Előfizetési díjak:
 1 hónapra 15 lej,
 3 hónapra 38 lej,
 6 hónapra 75 lej,
 12 hónapra 148 lej

Nyomda: Garamond (Kolozsvár)
 ISSN 1841-5520

Az Új Magyar Szó bármely részének másolásával kapcsolatos minden jog fenntartva. Értesítéseket átvenni csak az Új Magyar Szóra való hivatkozással lehet. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beklüdtött leveleket rövidítve, illetve szerkesztve közölje.

Lapunk megjelenését támogatja a

COMMUNITAS ALAPÍTVÁNY
 Alapította az RMDSZ

Sláger Rádió fm 105.9
 A tegnap legnagyobb slágerei, a ma legfrissebb hírei

agnus RADIO 88.3 FM
 naponta 03-08 és 12-15, csütörtökön 19-23 óra között
 a világhálón:
 www.agnusradio.ro

Paprika rádió
 fülön csíp 95,1 fm

r · a · d · i · o
 88 f M

rtm
 MAROSVÁSÁRHELYI RÁDIÓ
 98.9 FM

KOLOZSVÁRI RÁDIÓ
 ahol talál a szó

Madrid–Milan a BL-sláger

Labdarúgás

T. J. L.

▶ Ma nyolc mérkőzéssel folytatódik a labdarúgó-Bajnokok Ligája csoportkör. A harmadik forduló első játéknapjának párharcai közül kiemelkedik a Real Madrid és az AC Milan G csoportbeli találkozója. A spanyolok 6 ponttal vezetik a kvartettek és 3 rúgott gól mellett egyik sem kaptak, míg ellenfeleik 4 pontot gyűjtöttek az első két fordulóban és gólarányuk 3-1. A királyi gárda és a rosso-nero alakulat egyébként a két legtöbb európai futballtróféát birtokló klub, előbbi ugyanis 9, utóbbi pedig 7 alkalommal nyert BEK-et, illetve BL-t. A csoport másik mérkőzésén, Amszterdamban, az Ajax a francia pontvadászatban bukducsoló AJ Auxerre-t fogadja. A TVR 1 a müncheni találkozóhoz számol be élőben, az E csoportban százszázalékos Bayern Románia bajnokát, a CFR 1907-et fogadja. A bajnoki pontvadászataikban eddig halkan muzsikáló csapatok sporttörténeti első találkozásán a bajorok tűnnek favoritnak. A kvartett másik mérkőzésén a nulla pontos svájci FC Bazel lesz a kolozsváriakat legyőző AS Róma vendége. Moszkvában az F csoportot vezető, hatpontos alakulatok csapnak össze, a Szpartak és a Chelsea. Újabb magyar bíró, a 31 éves Vad Istvánt Ring György mutatkozhat be a nyeretlenek, az Olympique Marseille és a szlovák MSK Žilina találkozásán. Hibátlan együttesek csapnak össze a H csoport rangadóján is az ukrán Sahtar Donyeck lesz az Arsenal vendége Londonban. A másik találkozón első pontjért (pontjaiért?) hajt a házigazda portugál Sporting Braga és a szerb Partizan Belgrád is. ◀

„Bűnhődő” Steaua

Labdarúgás

Turós-Jakab László

▶ A meglepő, de teljesen megérdemelt listavezető Otelul újabb remeklése után lépett pályára a két ősi rivális a labdarúgó Liga 1-ban, s a 11. forduló vasárnap esti rangadóján a Dinamo 2-1-re nyert a Steaua ellen. A furcsa mérkőzésen a vendégek feltűnően nagy helyzetet hagytak ki, és bár vezettek, gyors egymásutánban megítelt tizenegyesek pecsételték meg a sorsukat.

Az első negyedórán a dinamósok veszélyeztettek N'Doye majd Torje révén, aztán a vendégek vették át a kezdeményezést. Bilaşco és Stancu kihagyott helyzetei után utóbbi némitotta el a lelátókat amikor a 23. percben közelről vágta a hálóba Bonfim remek beadását, 0-1. Alig túl az első félórán, Apostol érthetetlen kezezése nyomán jutott büntetőhöz a Dinamo, s Adrian Cristea nem hibázott, 1-1. A 35. percben

Tătăruşanu rögi-mozdulattal állította meg a kapujára törő Torjét, a tizenegyeset pedig ezúttal Marius Niculae értékesítette, 2-1. A Dinamo csatára a tíz éve elhunyt Cătălin Hăldan emlékének kívánt adózni a góllal. Az első játékrész hajrájában Dolha akadályozta meg a 2-2-t Stancu helyzeténél, majd Marius Avram játékező sárga maradt néma Ricardo Gomes büntetőt feltételező lerántásánál. Szünet után fullasztóvá vált a Steaua nyomása a védőállásokba vonult Dinamo felett, de Bonfim majd Nicolită sem tudta megzörgetni a verhetetlen Dolha hálóját.

A rangadót megelőzően és utána is, kisebb-nagyobb szurkolói összetűzések adtak munkát a rendfenntartóknak, akik több személyt is bekísértek. A Dinamo szurkolóinak egy csoportja közpör alá vette a Steaua buszát, s betörte annak ablakait. A zavargásoknak egy súlyos sérültje is van, Claudiu B. szinte életével fizetett azért, mert

Steaua-drukker. A fiatalembert egy pizzázóban rohanták le és eszméletlenségig verték. A csendőrség kutat az elkövetők után.

A 2-1-es Dinamo-sikerrel zárult rangadó utáni edzői nyilatkozatok lényege, hogy a Steaua óriási három pontot veszített a bajnoki címért folyó küzdelemben. Ezt Marius Lăcătuş mondta ki, miközben Ioan Andone elismerte, hogy ebben a bajnokságban még egyetlen csapat sem dominálta ennyire tanítványait mint a steauás vetélytársak.

A tegnapi Kolozsvári U-Victoria Brăneşti mérkőzést meglepetésre a vendégek nyerték 3-2-re. A gyulafehérvári találkozón 35. percében Machado második góljával már 2-0-ra vezettek a fekete-fehérek, de ezután már csak a vendégek zörgettek hálót, B. Oprea (43.), Olariu (55., 11 m) és Nicoară (75.) révén. A forduló zárómérkőzése (Brassói FC – Universitatea Craiova) lapzárta után kezdődött meg. ◀

Tătăruşanu hiába vetődik. A dinamósok mindkét találatukat büntetőrúgásokkal érték el

Fotó: Mediafax

Röviden

Idegenben nyert a BC Mureş

A férfi-kosárlabdabajnokság 4. fordulójának vasárnap esti zárómérkőzésén a BC Mureş 88-71-re nyert Iaşi-ban a három idegenlégiósa, Zeljko Bubanja, Vladimir Radmanovac és Marjan Tasic nélkül kiálló Politehnica ellen. A címvédő CSU Asesoft Ploieşti és a Nagyvárad MSC mellett a marosvásárhelyi a harmadik veretlen gárda az élvonalban. Déri Csaba tanítványai szerdán azt a Bukaresti CSM-t fogadják a Dzsungelben, amely vasárnap megfosztotta veretlenségétől a bajnoki babérokra pályázó Medgyesi Gaz Metant.

Alina Dumitru ezüstérmes

Döntőt veszített Rotterdamban Alina Dumitru, Románia cselgáncs olimpiai bajnoka. A 48 kg-os súlycsoport fináléjában Dumitru kikapott a belga Charline Van Snicktól. Az elődöntőben Alina Dumitru honfitársát, Carmen Bogdant győzte le, utóbbi harmadik lett.

Nem lesz újrarájátszás?

Az Olasz Labdarúgó-szövetség (FIGC) szerint nem fogadható el, hogy újrarájátszás a múlt kedden szurkolói rendbontás miatt félbeszakadt, szerkesztési Európa-bajnoki selejtezőt. Antonello Valentini FIGC-főtiszt szerint ha elfogadnák a szerbek erre vonatkozó felvetését, az egy ajándék lenne a szerb válogatottnak. A genovai találkozót a vendégklubok miatt nem lehetett megrendezni. Nézőtéri rendbontás miatt eleve később kezdődött a meccs, amit aztán a 6. percben – a pirotechnikai eszközök bedobálása miatt – idő előtt le kellett fűjni. A rendbontásban 16 ember megsérült, a genovai polgármesteri hivatal legalább 80 ezer euróra becsülte a városban keletkezett károkat.

Rooney távozna az MU-tól

Egyöntetű értesülések szerint távozni akar a Manchester Unitedtől Wayne Rooney, aki elsősorban magánéleti botrányai miatt kiesett a klub szakvezetője, Sir Alex Ferguson kegyeiből. Bár a klub egy rövid hivatalos közleményben „képtelenek” minősítette a beszámolókat, úgy tűnik, az MU-nak nem lesz beleszólása. A heti 150 ezer fontot kereső válogatott játékos ugyanis közölte a klubbal, hogy nem kívánja meghosszabbítani 18 hónap múlva lejáró szerződését. A Manchester United így a januári átigazolási szezonban kénytelen lesz piacra dobni egykor jobb napokat látott játékosát, mivel ha megvárja a szerződés lejártát, Rooneyt ingyen megkaphatja bármely más klub.

Gyulay több pénzt akar

Gyulay Zsolt a jövő héten Fellegi Tamás nemzeti fejlesztési miniszterhez készül, hogy a Hungaroring Sport Zrt. jelenleginél nagyobb mértékű állami támogatásról tárgyaljon. A Hungaroring Sport Zrt. augusztus végén kinevezett elnök-vezérigazgatója a Magyar Televízió *Ma Reggel* című műsorában ezt azzal indokolta hétfőn, hogy a Forma-1-es Magyar Nagydíj megrendezési költségeinek nagy része a gazdasági társaságnál jelentkezik, viszont nem az összes nyereség csapódik le a Hungaroring Sport Zrt-nél.

Elmarad a Bécs–Pozsony-szupermaraton

Technikai okok miatt elmarad a jövő hétre kiírt Bécs–Pozsony–Budapest Szupermaraton, amely három országon és 44 településen haladt volna keresztül október 19. és 23. között. A szervezők közölték a viadal honlapján, hogy csak a jövő szombati nemzetközi félmaratont rendezik meg, az információt Nagy Sándor versenyigazgató is megerősítette. A futóversenyre idén 21. alkalommal került volna sor.

Jól megy az erdélyieknek

Jégkorong

Híresszefoglaló

▶ A közös magyar–román jégkorong-bajnokság, a MOL Liga vasárnapi játéknapján jégre lépett román csapatok közül csak egy veszített, a Steaua Rangers 5-2 arányban maradt alul a Vasas HC vendégeként. A bukarestiek góljait Gyenyisz Zabludovszkij és Viorel Nicolescu ütötte. Simán nyert a HSC Csikszereda: 7-2 a Ferencvárossal. A székelyek találatain Jozef Hruby (2), Papp Szabolcs, Lubomir Hurtaj, Moldován Ervin, Vaclav Novák és Molnár Zsolt osztozott. A brassói Fenestela 68 6-1-re verte Újpestet. Dunaújvárosban, az Acélbi-

A táblázaton:						
1. Csikszereda	16	14	0	2	92-28	39
2. Dab.Docler	16	11	0	5	79-44	33
3. Misk. JJSE	15	10	0	5	73-51	30
4. Brassó	15	8	0	7	53-44	27
5. Vasas HC	16	9	0	7	58-41	27
6. FTC	15	6	0	9	57-57	19
7. Steaua	14	4	0	10	48-65	13
8. Fehérvár	15	5	0	10	45-82	13
9. Újpest	14	1	0	13	29-122	3

A győzelemért 3 pont jár. Ha büntetők vagy hosszabbítás után születik, 2-1 arányban oszlik a győztes és vesztes között.

kák.Docler 5-3-ra nyert a Sapa Fehérvár AV19 ellen. Ma Sapa Fehérvár AV19–Steaua Rangers, Ferencváros–Dab.Docler és Vasas HC–Miskolci JJSE mérkőzéseket rendeznek. ◀

Negyedik a román lányok

Torna

ÚMSZ

▶ Hatvankilenc ország 568 tornászának részvételével a hollandiai Rotterdamban megkezdődött a 42. torna-világ-bajnokság küzdelemsorozata. Az Ahoy Arenában versengő 240 tornász lány ádáz csatát vívott, amelynek végén Románia 228.495 ponttal a negyedik lett, Oroszország (234.500), Kína (233.778) és az Egyesült Államok (233.643) nyomában, de Nagy-Britannia (224.921), Ausztrália (224.785), Olaszország (219.179) és Japán (218.895) előtt.

A román tornász lányok kvalifikációs eredményei: Sandra Izbaşa: ugrás – 14.833, gerenda – 14.333, talaj – 14.766 (összesen 43.932); Ana Porgras: ugrás – 13.833, felemáskorlát – 14.733, gerenda – 15.266, talaj – 14.066 (57.898); Diana Chelaru: ugrás – 14.600, felemáskorlát – 14.000, talaj – 14.466 (43.066); Raluca Haidu: ugrás – 14.633, felemáskorlát – 14.000, gerenda – 13.366, talaj – 14.200 (56.199); Gabriela Drăgoi: felemás korlát – 13.366, gerenda – 13.400

(26.766); Cerasela Pătraşcu: ugrás – 13.733, felemáskorlát – 13.300, gerenda – 14.000 (41.033).

Egyéni összetettben Ana Porgras (6. a kvalifikációban) és Raluca Haidu (12.), gerendán – Ana Porgras (1.), talajon Sandra Izbaşa (3.) és Diana Chelaru (6.), ugrásban Diana Chelaru (8.), felemáskorláton pedig Ana Porgras (7.) képviseli a román színeket.

Az olimpikon Böczögő Dorina nélkül felálló magyar együttes a 23. helyen végzett, tehát szintén ott lehet a a jövő évi olimpiai kvalifikációs vb-n. **Eredmények:** Csillag Tünde: ugrás 13.700, felemáskorlát - 11.600, gerenda - 12.066, talaj - 13.400 (összesen 50.766 pont). Tóth Renáta: ugrás - 13.766, felemáskorlát - 11.933, gerenda 11.266, talaj - 12.833 (49.798). Divéky Luca: ugrás - 13.133, felemáskorlát - 11.166, gerenda - 11.633, talaj - 12.300 (48.232). Lónai Hajnalka: ugrás - 13.233, felemáskorlát 9.766, gerenda - 12.500, talaj - 12.200 (47.699). Gombás Laura: ugrás - 13.366, felemáskorlát - 11.766 (25.132). Szabadfi Szilvia: gerenda - 10.733, talaj - 12.033 (22.766). ◀

Kikapott a Fehérvár Bécsben

Vendégként 7-3-ra kikapott a Vienna Capitals csapatától a Sapa Fehérvár AV19 együttese a jégkorong osztrák liga vasárnapi játéknapján. Egy másik hír szerint a szurkolók Sofron Istvánt (10 gól és 4 gólpasz az első 12 fordulóban) választották szeptember legjobb fiatal játékosának (YoungStar) az osztrák jégkorongligában (EBEL). Az EBEL közleményében kitér rá, hogy a közel 18 ezer voksból a Sapa Fehérvár AV19 csatára 10 145 szavazatot kapott, megelőzve Rok Ticart (Acroni Jesenice, 4.063) és Marco Bruckert (Red Bull Salzburg, 2.676). Sofron az első magyar hokis, aki ilyen elismerésben részesült a ligában.

ÚMSZ *kisebbségben*

Havi melléklet

Szerkeszti: Zsehránszky István
2010. október 19., kedd

Erősödő fénikszfiókák

Szilágycsehben tartották a XII. alkalommal megrendezett színjátszó diákfesztivált

A gimnazista színjátszó csoportok 1. díját a Brassói Áprily Lajos Főgimnázium Grimasz nevű társulata nyerte

„Immár XII. alkalommal sereglett össze Szilágycsehbe az anyanyelvi szó és a színpadi játék ifjú szerelmeseinek hada. Mi lehet ennek a színjátszó szemlének a titka, mi lehet az az erő, amely ilyen hosszú időn át élte, tucatnyi alkalommal vonzotta erre a partiumi településre a mintegy félezernyi diákot? Hogyan válhatott ez a kezdeményezés országos mozgalommá, Erdély egyik legnagyobb szintjatszói diákfesztiváljává?” Kötő József kolozsvári színháztörténész teszi fel a kérdéseket, és ő is válaszol ezekre. Szerinte a titok nyitja a hely szellemében keresendő. **8. oldal**

Ki lesz a díszvendég?

Sorra jelennek meg a jobbnál jobb magyar könyvek Romániában – román nyelven. Gondoljunk csak Esterházy Péter műveire: a *Harmonia celestisre*, a *Harabal* könyvére, a *Hahn-Hahn* grófnő pillantására, *A szív segédigéire*; vagy Nádas Péter műveire: az *Egy családregegy végére*, az *Egy öreg kontinens sebeire*, az *Emlékiratok* könyvére; vagy Márai Sándor műveire: a *Vendégtéték Bolzanóban-ra*, az *Eszter hagyatékára*, *A gyertyák csonkig égnek-re*, a *Szabadulásra*; Szabó Magdától az *Abigélre*; Kertész Imrétől *Az angol lobbóra*, a *Valaki másra*; Hervai Gizellától az *Ujjlenyomatokra*; Bartis Attilától a *Nyugalomra* – és még hosszú a lista. Anamaria Popnak és más műfordítóknak köszönhetően divatba jött a magyar irodalom Romániában. S a román színházakban is egyre több magyar darabot játszanak. Ugyancsak Anamaria Popnak köszönhetően Thuróczy Katalin Bukarestben diadalt arat a *Csütörtökünneppel* – hat éve játsszák az Odeon Színházban, több mint 200 előadást ért meg, románul volt az ősbemutatója, magyarul mindmáig nem került színpadra sem az anyaországban, sem pedig a mi magyar színházainkban. Hát nem különös? Thuróczy Katalinnak egyébként immár hat darabját mutatták be Romániában, akár romániai magyar drámaíróknak tekinthető... De Nádas Péter Temetése is két éve, hogy műsoron van a bukaresti Komédia Színházban. Valószínű, hogy e nagy érdeklődés láttán döntött úgy a Romániai Könyvkiadók Egyesülete, hogy Magyarország legyen a díszvendége a jövő évi Bookfestnek, s ezért immár két ízben is megkereséssel fordult a magyarországi illetékesekhez. Választ viszont – mindmáig – nem kapott. Barátságosan gesztus ez. Vagy tán azért nem válaszolnak, mert a Romániában megjelenő magyar szerzők nem kimondottan a mostani rendszer emberei? Hát ez is szűklátókörűség a javából. Franciaország és Lengyelország másként kezeli a Bookfestet, önként jelentkeztek díszvendégnek. Megint kimaradunk valamiből?

Zsehránszky István

Eckstein: sok a teendő romaügyben

Zsehránszky István

► Az utóbbi időben nagyon is felszínre került a romák kérdése. Franciaország hazaküldi őket Romániába. Hazajönnek, itthon ülnek egy keveset, megpihennek, aztán visszamennek, Franciaországból pedig megint hazaküldik őket: pingpongoznak velük. Mit kellene tenni, hogy véget érjen ez a megalázó játék a romákkal?

– Az integrációnak van egy olyan árnyalata, ami miatt valóban sokan idegenkednek tőle, beleértve roma szervezeteket is. Most nyilván nem asszimilálásról van szó. Bár kétségtelen, hogy az idők folyamán nagyon sok roma asszimilálódott, vált románná, esetenként magyarrá vagy más nemzetiségűvé, és azt a lehetőséget, hogy mindenki az, aminek vallja magát, a romáktól sem szabad elvenni. De mindig az egyén dönti el, szabad

döntéssel, hogy minek tartja magát, meg hogy milyen kultúrkörben él, kikhez vonzódik érzelmi- leg, nemcsak a vérségi kapcsolat számít. Végsősoron tehát a romák beilleszkedéséről van szó a modern társadalomba. A romák világa rendkívül színes. Közülük a legtöbben nagy szegénységben élnek, nagyon nehéz lakáskörülmények között, iskolázatlanok, csak alkalmi munkát kapnak, ha kapnak, nyomorban tengődnek. Elsősorban róluk van szó, őket kell felemelni. Szívós munkával megfelelő életkörülményeket kell biztosítani nekik. Ami a legfontosabb, és ebben nagy társadalmi egyetértés van egész Európában, hogy a romákat minél inkább be kell kapcsolni az oktatásba, és lehetőleg úgy, hogy eljussanak az érettségig, a felsőoktatásig, mert a mai világban akinek nincs megfelelő képzettsége, nehezen helyezkedik el. **Folytatása a 3. oldalon**

Eckstein-Kovács Péter államelnöki tanácsos

Fotó: ÚMSZ/archív

Lia König emlékei

„Negyven éve játszom ivritül. Már nem is olyan nehéz. Kemény nyelv, valóban. Ivritül másképp hangzik az, hogy szeretlek, és másképp jiddisül vagy például oroszul. Mindenki csodálkozott, hogyan játszhatom a Filumena Marturánót ezen a temetői nyelven, ahogy mondani szokták... A jiddis szép nyelv, a zeneisége édes. Nekem mindig jót tesz, úszom benne, anélkül hogy észrevenném. És nagyon szeretem a jiddis humort, párja nincs más nyelven. De aki csak ivritül tud, azt mondja, hogy csodálatos nyelv az. Az ivrit érdekessége, hogy olyan, mintha a Tanahot olvasnád. Nem állíthatom, hogy jól ismerem, a szerepeimből tudom, hogy milyen, ez az igazság.” Lia König Romániában kezdte pályáját, az Állami Zsidó Színházban. 1961-ben Izraelbe költözött, ahol a legnagyobb karriert futotta be, amit egy romániai zsidó színész befuthat. A romániai színházi közönség emlékezetében a Székek, a Kurázi anyó, a Harold és Maude, az Oszkár és a nagynéni, a Várnász, a Filumena Marturano, a Három magas hölgy, Miss Daisy és a soffór, a La vie devant soi főszereplőjeként él. Egyaránt játszik ivrit és jiddis nyelven. Jelenleg a Habima Nemzeti Színház tagja, Tel Aviv-ban. **6.-7.-8. oldal**

„Sok még a teendő nálunk

Beszélgetés Eckstein-Kovács Péter államelnöki tanácsossal,

Folytatás az 1. oldalról

► **Ez a mi elképzelésünk. Jó lenne tudni, hogy ők, a romák hogyan képzelik, mit kívánnak tulajdonképpen? Van fogalmunk erről?**

– Itt már megint általánosítunk, és nem jó, hogy általánosítunk. Az ő elképzelésük nagyon nehezen jeleníthető meg. Ismétlem: többségük, a legnagyobb csoportjuk nagyon képzetlen, és nagyon nehéz körülmények között él. Ők meglehet, hogy legszívesebben azt szeretnék: legyen télire egy tábla szalonna meg két zsák krumplics, aztán meg hogy, tudom én, üssék meg a főnyereményt a lottón. De van egy roma értelmiségi réteg is, és véleményem szerint a romániai roma értelmiség, ha modhatni így, rendkívül jó minőségű; képzett emberekből áll, olyanokból, akik elkötelezettek a közösségük iránt. És esetükben nyilvánvaló, hogy más célokról kell beszélnünk. Aztán ott vannak az úgynevezett tradicionális közösségek. Ezek sem mind egyformák, és különbözőképpen látják a jövőt. A tradicionálisok azok, akik a leánygyermeküket nagyon korán férjhez adják, népi viseletben járnak, hagyományosabb életmódot folytatnak az által is, hogy termékeiket értékesítve újabb munkahelyeket, munkalehetőségeket keresve, legalábbis az év egy részében változtatják a lakóhelyüket. Nos ezek a hagyományosabb életformát választó romaközösségek teljesen legitim módon ragaszkodnak a hagyományaikhoz, viszont ezeknél a közösségeknél bajok vannak a nők szerepét illetően. Mint

említettem, a leánygyermek túl hamar kikerülnek az iskolás korból, és többé nem részesülhetnek oktatásban. Nos ez kényes kérdés, mert Romániában a törvényes keretet sokmindenben hozzáigazították az európai elvárásokhoz. Többek között abban is, hogy a házassági életkort egységesen 18 évből szabták meg. Igen ám de a romák nem nagyon mennek anyakönyvvezető elé... Nincs más út, mint a lassú lépések politikája, az oktatás kiterjesztése. Nyilvánvaló hogy a hagyományokat meg kell őrizni. De azon a hagyományon, amely mereven szembe megy a törvénnyel is és a kortárs társadalmi elvárással is, azon valahol, valahogy finomítani lehet és kell. Én ebben az irányban láttam valamelyes elmozdulást.

► **De a többség, és itt nem a romákra gondolunk, hanem akik között élnek, nem kellene, hogy maga is elmozduljon valamelyest?**

– Dehogynem. Feltételezem, hogy a diszkriminációra gondol, amely nem tesz különbséget a roma csoportok között. Európában általában előítéletek vannak a romákkal szemben, Romániában pedig kimagaslóan nagy előítéletek, és ez sújtja mind az egyetemista, az egyetemet végzett roma fiút vagy lányt, mind a faluban a cigánysoron lakó romát. Közös problémájuk, és nyilvánvaló hogy jó lenne változtatni ezen.

► **Tehát mégis oda kerülünk vissza, hogy a befogadás útján kellene járni, ami azt jelenti: lehetőségeket te-**

remtünk ahhoz, hogy egy közösségben levő értékek megnyilvánuljanak, felszínre jöjjenek, kibontakozzanak.

– A fent említett sztereotípiák léteznek, alapjuk van, de mégiscsak sztereotípiák. A romák többsége kiválóan

táncol, énekel. Azonkívül pedig nyilván jó kézművesek, de ez már egy problémásabb terület, és körülbelül ennyi. Viszont észre kell venni azt is, hogy hány roma jár át Magyarországra, és nemcsak Magyarországra, mezőgazdasági idény-

munkára, és az egész nyarat úgy végigdolgozzák, munkában vannak reggeltől késő estig, hogy gebbednek bele, és nem túl sok pénzért. Tehát a munkához való viszony tekintetében közöttük van ilyen is és van olyan is. De az, hogy a roma/cigány

nem dolgozik, szintén előítélet, és többnyire igaztalan.

► **Akkor dolgozik, amikor szükségesnek látja. Amikor érdemes. Amikor lehetősége van rá. Ebben sem különbözik annyira a többségtől...**

– Nem is ez a gond, hanem az, hogy sokuk számára megváltozott a kurzus. A kommunizmus alatt egy kis felemelkedés volt észrevehető a romák életében, mert volt munkalehetőségük, tehát haza tudtak vinni néhány lejt, amiből megélt a család. Az ipari kolosszusokban nagyrészt mint betanítatlan munkásokat alkalmazták őket. A térszben pedig általában az állatnevelő farmokon dolgoztak, mert az állatokhoz, megint köztudomású, hogy értenek.

► **És nagyon szeretik az állatokat.**

– Miután a térsz és az állami gazdaságok hálistennek szétestek, gyakorlatilag ez a munka megszűnt. A nagy ipari kolosszusok pedig vagy megkarcsúsodtak vagy bezártak, és egyszer csak ott taláta magát a sokezer, soktízezer roma munka és megélhetés nélkül.

► **Akárcsak a sokezer, soktízezer román, magyar stb. A munkalehetőségek megszűntek, de az előítéletek megmaradtak. Az utóbbi időben felmerült újra a romák elnevezésének kérdése, román képviselők, szenátorok a roma elnevezést ironizálták. De a roma elnevezést ők maguk, a névviselői választották. És gondolom, joguk van hozzá, hogy nevet válasszanak**

Herta Müller: meggyőződés, hogy

► **Mikor és hogyan értesült arról, hogy Oskar Pastior 1961-től 1968-ig a román Szekuritátának dolgozott? És amikor megtudta, hogyan reagált rá?**

– Amikor Oskar Pastior halála után rendet csináltak a lakásában, a számtalan papír között néhány feljegyzést is találtak arról, hogy érkezésekor, 1968-ban fenntartás nélkül bevallotta a német hatóságoknak, miként írja: „Tabula rasa lettem”. Már akkor fölmerült bennem, hogy lehetett valami bevallani valójára. Valami titokzatos. Néhány héttel ezelőtt tudtam meg Stefan Sienerthtől, a Münchenben élő történelmestől, aki szintén Erdélyből származik, hogy Oskar Pastior informátor volt. Felfedezte a dossziéját. Ezért aztán az Oskar Pastior Alapítvány úgy döntött, hogy tisztázza a dolgot. Ernest Wichner Bukarestbe ment a CNSAS-hoz (a Szekuritáté

Irattárát Tanulmányozó Országos Bizottsághoz sz.m.), hogy elolvassa a dossziét. Először megrémültem. Pofoncsapásként ért, és dühöngtem. Aztán ahogy Sienerth, most pedig Wiechner beszámolójából egyre pontosabban megismertem a részleteket, eloszlott a rémületem. A dosszié gyászos kép az 50-es és 60-as évekről. Telve voltak a börtönök, zsúfolásig. Pastior miután visszatért a munkatáborból, egy ládagárban dolgozott, hordár volt ott, és így már elvégezhetette az egyetemet Bukarestben. Vissza akart térni a normális létbe, maga akarta rendezni a sorát – elcsigázottan, makacsul, konok kitartással. De újra elrabolták tőle az életet. A dossziéből kiténik, hogyan lesték minden lépését. Az egyetemen a tanárok közül is sokan figyelték őt. Fő megfigyelőjének az igyekezete feljelentés formájában

jut a csúcra. Elképesztő, hogy milyen aljas jelentéseket írt. Homoszexuális volt ő is, akárcsak Pastior, és arra gondolhatunk, vajon nem személyes bosszúból írta azokat a jelentéseket? Pastior miután túlélte a munkatábor, most az állam elleniségévé vált, mert leküzdhetetlen belső készletére szükségét érezte annak, hogy a lágerbeli öt esztendő kínjairól, amiket ott elszenvedett, néhány verset írjon, vagy hetet. És ezek a veresek elegendők voltak ahhoz, hogy Pastiornak nyakára tegyék a „szovjetellenesség” hurkát, és megfogják vele. Hogy elkerülje a letartóztatást, aláírta a besúgói kötelezvényét. Visszatért ugyan a munkatáborból, de nem vált szabad emberré, hanem prédává. Ezért Pastior informátori mivoltával kapcsolatban a második reakcióm az volt, hogy együttéreztem vele. És minél többet rakosgatom

ide-oda a részleteket, együttérezésem annál inkább szomorúsággá válik.

► **Ezek szerint Oskar Pastior sohasem mesélt Önnek semmit erről? Még akkor sem beszélt róla, amikor a Lélegzethintán dolgoztak?**

– Azt mondta, attól kezdve hogy visszajött a lágerből, állandóan úgy élt mint egy üldözött, rettegett attól, ne hogy letartóztassák, mert homoszexuális. Mert letartóztatták a homoszexuálisokat, akikről megtudták. Ezt gyakran emlegette. De azt sohasem mondta, hogy azért a néhány verséért figyelték meg, amelyeket a munkatáborról írt. Egyébről sem beszélgettünk, mint a munkatáborbeli élet részleteiről. S ez valóban több volt, mint elég. Ez annyira felkavarta, hogy már attól féltem, megöli őt a részletező pontosság, amit maga ál-

lított feltételként. De számára szükségszerűvé vált az emlékezés, mert a lágerről alkotott szörnyű, kegyetlenül pontos képek immár hatvan éve keringtek az agyában. És most végre nyugodtan kibeszélhette a lágerről azt, ami szüntelenül a fejében volt. Nagyon kívánta, hogy azt a sok hitványt papírra vessük.

► **Önök jóbarátok voltak. Felrója neki azt, hogy elhallgatta?**

– Igen, természetesen. El kellett volna hogy mondja. Volt rá alkalom, hogy megtegye, valahányszor találkoztunk. Hallgatása tudatos döntés eredménye volt. Úgy hiszem, ez a döntés általános érvényű, és jóval a mi barátságunk előtt született. Ami pedig az említett dolgokat illeti, azok nincsenek kapcsolatban velem, sem pedig azzal az időszakkal, amelyet Romániában leél-

tem: hét éves gyermek voltam akkor, amikor Pastior informátor lett. Ki tudja, lehet hogy a lágerbeli észbontó szörnyűségek után nem kívánt újabb hasonlót.

► **1968 májusában Oskar Pastior jelentkezett a német hatóságoknál, és részletes vallomást tett a Szekuritátának végzett informátori tevékenységéről. Tud-e Ön arról, hogy később beszélt volna erről bárkivel, például a testvérével?**

– Amikor Oskar Pastiort megítéljük, feltétlenül tudnunk kell azt, hogy Németországban elmondott mindent a hatóságoknak. Le kellett vetnie ezt a pusztító terhet, hogy szabadon lélegezzen, hogy új kezdetet nyerjen. Rákényszerítette őt az utálat, amit érzett. De nagyon is feltételezhető, hogy az informátorok többsége, akik Németországba

a romák integrációja terén”

Románia volt kisebbségvédelmi miniszterével

maguknak.

– A franciák például azt mondják: „Mi nem ismerünk kisebbségeket. Számunkra romániai állampolgárok vagytok, romák vagy nem romák, az minket nem érdekel”. S akkor azok a nem túl felemelő képsorok, amelyeket franciaországi roma telepekről, kolduló roma gyermekekről, agresszíven kolduló romákról sugároznak, azokat a francia tévévezézők, az európai tévévezézők jó része kiveti a románokra. És mindazt, aminek valami negatív konotációja van, a romákon keresztül a románokra és implicit Romániára kenik.

► **Igen. „Romániából jöttem, mesterségen címere bűnöző”...**

– Erre még visszatérünk. Ott tartottunk, hogy a romák által művelt dolgok kivételése a románokra itthon elégedetlenséget szül.

► **És ez jelenik meg a roma név vita kiújulásában.**

– A roma név használata ön-definíció kérdése: mi nem szólhatunk bele abba, hogy ők miként definiálják magukat. Ennek legalább több mint száz éves története van, tehát ezt nem most és még csak nem is Romániában döntötték el. Nekik nincs parlamentjük, hogy ezt törvénybe iktassák. A nemzetközi vezető roma szervezetek döntést hoztak, hogy megnevezésként a roma szót használják. És ezt követően a nemzetközi dokumentumokban is a romát használják. Jogukban áll saját akaratuk szerint megnevezni önmagukat. Ezt a jogot nem veheti el tőlük senki. Persze

Romániában is vannak olyan roma vezérek, roma közéleti személyiségek, akik azt mondják: „Hát engem ne romázz! En cigány vagyok.” Ezt ő, személy szerint megengedheti magának. A Voicu muzsikusként képviselője, Mădălin Voicu, vagy a temesvári Letiția Marc például, kikéri magának, hogy ő nem roma, hanem cigány. Ez magánügy... De miért választották a nemzetközi roma szervezetek a roma megnevezést? Mert pozitív kicsengése van. A roma az ő nyelvükben embert jelent, a cigány elnevezés eredeti jelentése viszont érinthetetlen; olyan személy, akit nem jó megérinteni...

► **Tisztátalan...**

– ...tehát nyelvi is negatív kicsengésű. És a századok egész negatív konotációt is fűztek hozzá.

► **Ezek egyike a bűnöző. Alighanem azért varrják a romák nyakába a bűnözést, mert ők amikor valamit elkövetnek, láthatóak.**

– Persze az, hogy a romák körében nagyobb a bűnözés, mint a nem romák, a gádsók körében, nincs statisztikailag alátámasztva.

► **Egyáltalán nincs aláíratva.**

– Nem mindenhol veszik statisztikába a bűnözést nemzetiségi alapon is. Románia esetében viszont törvényesen van ilyen statisztika. Az elítélteket megkérdező jelezhető módon, és megkérdejezhető alapon megkérdezik, és be kell hogy vallják nemzetiségi hovatartozásukat. Ebből a statisztikából az derült ki, hogy az

elkövetők aránya nagyjából ugyanaz romák és nem romák esetében. Tehát erről statisztika van.

► **Vagyis megfelel a nemzetiségi összetételnek...**

– Inkább arról van szó, hogy a romák nagyobb számban követnek el apró tulajdon elleni bűncselekményt, mint mit tudom én mások.

► **Vezetnek a csirkefogásban...**

– A fehér gallérosok, ugye, a banki csalók között viszont már kevésbé vannak reprezentálva a romák. Ez sem meglepő. A lényeg az, hogy a statisztika cáfolja az általánosan elterjedt előítéletet, miszerint a roma bűnözésre van beprogramálva. Romániában is és külföldön is elsősorban azok a törvényszégek okoznak gondot, amelyek nem érik el a bűncselekmény súlyosságát, amiket a Büntető Törvénykönyv és a törvények nem tekintenek bűncselekménynek, viszont kétségtelen, hogy a bevett társadalmi szokásokat áthágják. Gondolok itt elsősorban a koldulásra, amit a különböző államok különbözőképpen bírálnak el. Belgiumban az Alkotmánybíróság emberi jogként határozta meg a kolduláshoz való jogot, tehát nem kimondottan a romáknak, hanem minden embernek jogában áll koldulni Belgiumban, sőt azt is alkotmányosnak tekintik, hogyha gyerekkel koldul az illető. Más országokban viszont, és itt hadt említsem Finnországot, abban a pillanatban, amikor valaki gyerekkel koldul, elveszik a gyereket tőle, illetve a ter-

mészetes szüleitől, és állami gondozásba kerül. Nagyon széles tehát a skála. Néhány nagy befogadó államban valamelyes tolerancia van a koldulással szemben, viszont a hatóság csak szervezett formában tűri el ezt a tevékenységet. El kell menni tehát a polgármesteri hivatalba, be kell jelentkezni; kap ott a koldus egy órarendet, hogy mikor és hol kérhet alalmazni; az is ki van köelve, hogy nem kéreget erőszakosan, nem hozza kellemetlen helyzetbe a járókelőt stb.

► **Tehát a koldulást elfogadott szakmává változtatták abban az országban. Adót fizetnek érte az államnak...**

– Szakmává éppen nem, de olyan tevékenységgé, amelynek bizonyos keret adnak, és mint ilyen ellenőrzik, és amely nem válik a többi állampolgár számára kellemetlenné. Akkor van baj, és bizony-bizony nagyon sokszor van baj, amikor a koldulás átmenet látványba, hangos és agresszív megnyilvánulásba. Ez az, ami ellenszenvet vált ki sokakban. Aztán beszélünk kell a másik, az úgynevezett megélhetési bűnözésről, amely elsősorban faluhelyen fordul elő, amikor a mély szegénység miatt az apró tolvajlásban, csirkefogásban látják a mindennapi étel megszerzésének a lehetőségét. Ez nálunk eléggé elterjedt, Párizsban kevésbé. Romániában és Erdélyben eléggé általános jelenség, és hogyha elkapja őket a rendőrség, ami nem igazán gyakran fordul elő, akkor megbünteti. Persze sokat nem ér

vele, mert nincs pénze a szerencsétlennek.

► **Gyakran személyazonosságja sincs...**

– Néha bíróság elé kerülnek. A bíróság általában megállapítja, hogy nincs akkora társadalmi veszélyessége a tetteknek, hogy börtönbe tegye a tettest. Ha ugyanis börtönbe teszi, akkor a tettes sok gyermekét állami gondozásba kell venni, és a társadalom számára ez nem megoldás, hanem újabb anyagi megterhelés.

► **Államelnöki tanácsként a romáknak milyen tanácsot ad?**

– Elsősorban az államelnöknek adok tanácsokat, és csak alkalmilag a romáknak. Nem kell feltalálnom a spanyolviaszt. Romániában is vannak nagyon pozitív tapasztalatok, akciók, amiket én személy szerint jónak tartok, és amik működnek. Például az oktatási mediátorok tevékenysége. Az oktatási mediátorok a közösségen belülről szelektáltak személyeket, akik azzal foglalkoznak, hogy a szülőket és a gyermekeket meggyőzzék: hogy adják a gyerekeket iskolába, illetve hogy iskolába járjanak. Adott esetben segítenek, kézenfogják azt a gyermeket, és elviszik az iskolába. Több mint ezer ilyen mediátor van, és ha veszünk, hogy Romániában a községek száma háromezer körül van, akkor láthatjuk, hogy eléggé átfogó, tekintélyes hálózatról van szó, és ami a legfontosabb: működik! Akárcsak az egészségügyi mediátorok hálózata, amely valamivel kisebb, de

annak is lényeges vonása, hogy a tagjai szintén a helyi roma közösség köréből származnak, tehát nem Bukarestből jön egy roma vagy nem roma, és gyűlésen próbálja magyarázni nekik, hogy „Vigyázz az egészségedre!”, „Menj orvoshoz!”, „Csinálj szűrést!” – tüdőszűrést, mellrákot megelőzendőt –, „Ismerd meg a családtervezési módszereket!” Hanem ő is kézen fogja a rászorulókat. A baj az, hogy jelenleg a krízis miatt bukácsol mindkét tevékenység. Amikor kevesebb pénz van, ugye, az önkormányzat nehezebben költ ilyenre. Továbbá fontos az is, hogy Romániában helyeket tartanak fenn iskolában, egyetemen a roma származásúaknak. Még akkor is, ha itt-ott visszaélnék vele. Ugyanis nagy számban jön létre az olyan értelmiségi és erőteljes réteggé válik, amelyik ha akarja, segíthet közösségének a felemelkedésben, felzárkózásban. Ha a romák körében megkérdezzük, azt tanácsolom, hogy adják iskolába a gyerekeket, fogadják szívesen a mediátorokat, a sorikból származó értelmiségieknek. Mindenkinek megvan a sajátos problémája, és arról beszélgetünk. Persze, hogy szóba kerül a politika is, a felzárkóztatás elősegítése, de ezt nem gyűlésekkel, nem nagy szavakkal kell rendezni, sem pedig azzal, hogy passzoljuk romákat ide meg oda, dobjuk egyik országból a másikba, hanem azzal, hogy velük együtt dolgozva munkálkodunk, és kitartóan! a felemelkedésért. A mindannyiunk felemelkedéséért.

Oskar Pastior egyedül hordta ezt a terhet

jöttek, nem ezt tette. Sőt, egyesek közülük miután Nyugatra kerültek, tovább folytatták a „szolgálati tevékenységet”. Meglehet, hogy Pastior gyónása is hivatalos eljárás volt, de teljesen nyilvánvaló, hogy amiről szólt, egyfolytában kínozták őt. Ami pedig azt az asszonyt illeti – akit Pastiornak a légerről szóló versei miatt tartóztattak le (a dossziét olvasva ez is csak feltételezés) –, Oskar Pastior mihelyt áttelepedett Németországba, azonnal felkereste őt, és beszélgetett vele a történetekről. A feljegyzéseinek egyikéből kitérünk ez. És a hatóságoknál tett gyónással együtt tekintetbe kell venni ezt a tényt is, amikor Pastiort, az informátort megítéljük. Ördögi az az álnokság, ahogyan őt egész életében abban a hitben tartották, hogy a légerről írott versei miatt tartóztatták le azt a nőt. Világos, hogy egy

olyan ember, mint Pastior sohasem tudott belenyugodni ebbe. Meggyőződésem, hogy Pastior egyedül hordta ezt a terhet, nem osztotta meg senkivel.

► **Mivel magyarázza azt, hogy a dossziében nem található egyetlen besúgói jelentés sem, ami rendkívül furcsa, nemde? Meglehet, hogy ténylegesen ő nem is írt ilyen jelentést sohasem?**

– Meglehet. Bár ki tudhatja, talán mégis előkerül valahonnan néhány ilyen jelentés. De az is lehet, hogy Pastior teljesen passzív volt; abban reménykedett, hogy az összekötő tiszt végül szem elől téveszti őt. Nem léphetett ki teljesen, mert akkor azonnal letartóztatták volna. Viszont nem tudom elképzelni Pastiort mint buzgó besúgót. Számára Kálvária volt ez. Ő a leglelkismeretesebb ember azok közül, akit ismerek. Annál

Fotó: Tófián Levente

lelkismeretesebb volt, mint hogy azt mondja: kicsi az ő bűne; de azt sem mondhatta, hogy súlyos. Ezzel magyarázható a hallgatása.

► **Az, hogy kiderült róla, hogy informátor volt, távlatilag változtat-e valamit az irodalmi életműve megítélésén?**

– Azt mondta, hogy a légében összetört a nyelv, amit beszélt. Nahát most megtudtam, hogy Pastiornak a nyelve nem egyszer, hanem

(A Frankfurter Allgemeine Zeitung 2010. szeptember 18-i számában megjelent interjú)

Alina Nelega

Zurinka – roma népmesék

Szereplők, bábok:

Zorálió (a Nagyhatalmi) – Romaföld császára, Varázsló
Luludia (a Virágszál) – Romaföld császárnéja, Zorálió kedvese és ezer gyermekének anyja

Dzsungália (a Rossz) – Tűzhajú és Tűzszemű varázsló, egy Sátán (Beng), Szívtelen nő
Zurinka – Zorálió és Luludia legkedvesebb lánya, gyönyörűen énekel és fáradhatatlanul táncol

Gundzsár – Világszép királyfi, Aeverföld hercege, Zurinkával együtt felfedezi a táncot és a szerelemet

Rupi és az Ezüstművesek törzse

Szumnakál és az Aranyművesek törzse

Grászti és a Lócsiszárok, Fuvárosok törzse

Kárrosz és a Rézművesek törzse

Muzsikások (Néhány zenész és táncos, Zurinkán kívül) – a legfontosabb törzs, mesénkben

1.

Averföldön, Dzsungália Gundzsár herceg ágya alatt
DZSUNGÁLIA

Varázstükröm, varázstükröm,

Ördög Apától vett kincesem,

Kiért szívet adtam cserébe,

Azonnal mutasd meg nekem,

Mi történik Romahonban,

Hová nem jutsz, csak álmodban?

GUNDZSÁR (álmában)
Nem! Nem! Távozsz tőlem, tűzszemű varázsló!

DZSUNGÁLIA
Ne félj tőlem, Gundzsár fi-am,

Ne sírj te szépséges herceg,

Mellettem se ma, sem holnap

Semmi vész nem fenyegethet.

Majd csak akkor, ha már tudod,

Mi fán terem a szerelem, Meglovagoljak álmodban,

Veled jutok Romahonba, Mit Zorálió elrejtett,

A lovasok szeme elől, A kapzsi tekintetektől,

De tőlem nem rejtheti el,ú

A sátáni bűvös banya, Dzsungália szeme elől.

GUNDZSÁR (álmában)
Menj már, menj már!

Hagyjál békén!

Elégetnek tűzszemeid.

DZSUNGÁLIA
Zorálió s Luludia,

Kiebrudalt Romaföldről, S megátkozott, hogy ne álmodjak

Soha többé! Soha többéről...

Mert nem álmodhat, akinek

Szíve nincsen és nem szeret.

En eladtam a szívemet, Sátán apjának, vén

Bengnek

Varázstükröért cserébe. Beszélj, ördög tükre, beszélj!

Romaföldön van még esély

Visszatérni, álomrétre?

2.

Romaföld. Zorálió császár és Luludia udvarában. A Hold kacscint. Belép Luludia.

LULUDIA

Graszi Fiam! Grasztika, te! Hol mászkál ez a gyermek?

ZORÁLIÓ

Biztos az istállóban van megint. El akarja kötni Bálvált. Nagyon tetszik neki az a ló. Mikor van a Graszi születésnapja? Akkor neki adom...

LULUDIA

Júniusban...

ZORÁLIÓ

Dehogy júniusban! A Kárrosz születésnapja van akkor. De mi van a kezében, Luludia? Már megint egy új fésű?

LULUDIA

Igen. Rupi, a drága, mindig hoz valami új ékszert. A gyöngysort pedig Szumnakáltól kaptam. Versenyeznek, hogy ki hoz szebbet nekem... Szó se róla! Kárrosz decemberben született. Hát már elfelejtetted?

ZORÁLIÓ

Dehogy felejtettem el! Nem is tudtam, Luludia drágám... A korról jár. Ki született decemberben? Rupi, Melalia, Culáj. Novemberben pedig Khandinó, Kastál, Králsza. Januárban született Sukarina. Februárban...

LULUDIA

Dehogy is! Mikor született Thulia és Rupi? Decemberben? Mursimosz júliusban született. A kicsi Zorálió júniusban. Sukarina, Melalia, Phuria júliusban...

Nem, Mursimosz született júliusban! Vagy januárban? Sukarina, Phuria, Csuláj született akkor. Februárban pedig Králsza, Kastál...

ZORÁLIÓ

... és Szumnakál... De Lulu kedves, hány gyermekünk van nekünk?

LULUDIA

Honnét tudnám? Hívjuk csak ide őket! (Sorra megjelennek:) Sukarina, az első...

Melalia, a második... Phuria, a harmadik... Rupi, a negyedik... Csuláj, a tizenötödik... Khandinó, a huszonharmadik... Mursimosz, a nyolcvanadik...

Várjál csk! Kastál, a századik... A kis Zorálió, az öt-

századik... ZORÁLIÓ

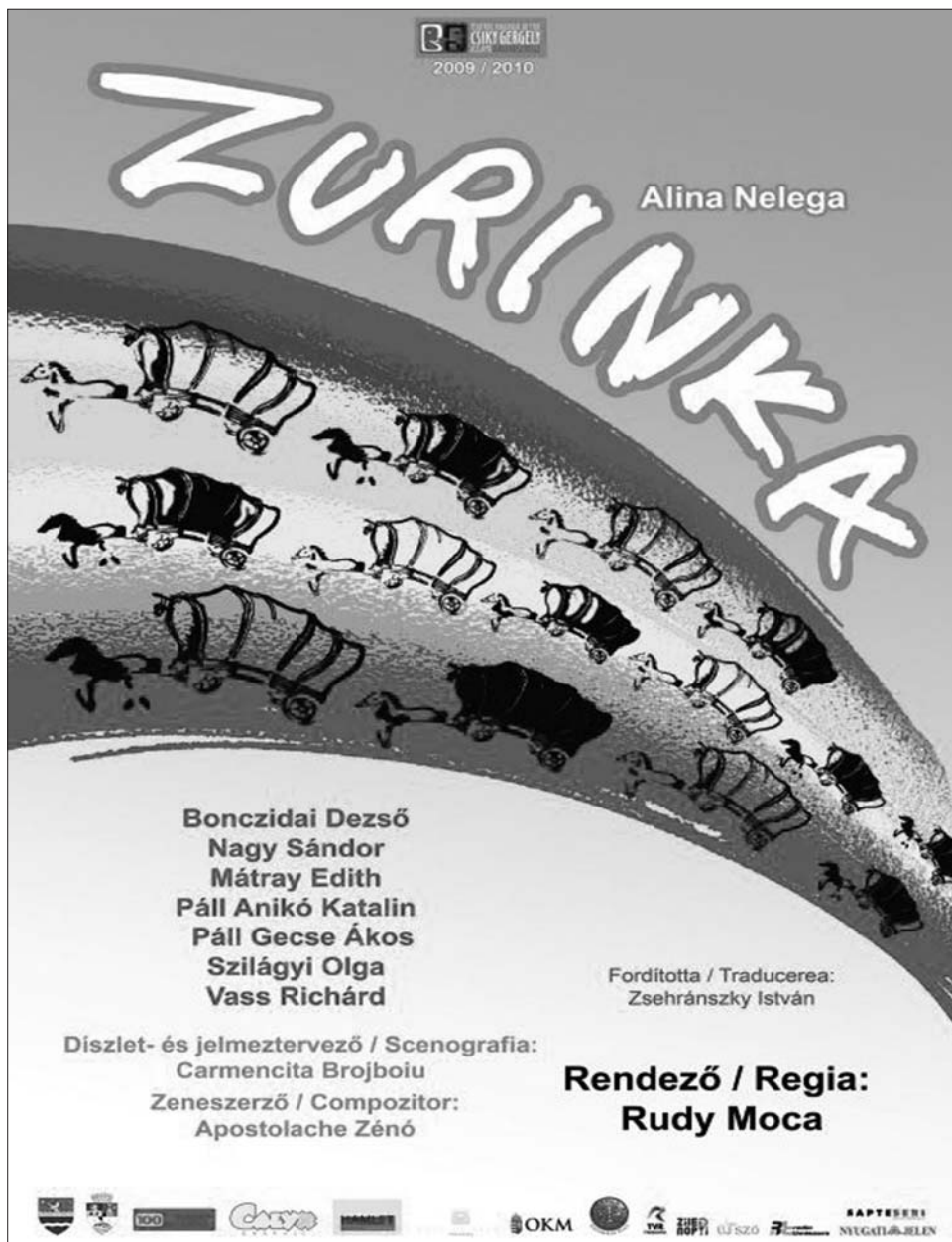
Zurinka, az ezredik.

LULUDIA

Ő már az ezredik? Nahát...

ZORÁLIÓ

Igen, Lulu kedves, ő már az ezredik. Nézz körül.

Annyian vannak, hogy nem férnek a palotában. Még az ablak alatt is alusznak, a gyepen. Bent pedig hatonheten egy szobában. Ez így nem mehet tovább! Már etetni sem tudjuk őket, ruházni sem. Romaföld a világ legszebb országa, ahová csak álmában juthat el az ember, kicsi a mi gyermekeinknek.

LULUDIA

Lehetséges ez, Zorálió? Nem is gondoltam volna...

Mít tegyünk?

Ó, Lulu kedves, ameddig csak lehetett, odáztam ezt a pillanatot. De tovább már nem lehet. Mít tehetnénk? Meg kell válnunk tőlük?

LULUDIA

De hogy képzeled ezt, Zorálió? Hogy tehetnénk ilyet? Meg kellene tartanunk közülük legalább néhányat!

ZORÁLIÓ

Szó sem lehet róla! Lulu kedves, nem tehetünk ilyet. Hogy is képzeled? LULUDIA

Egyformán szeretjük mindegyiket.

Tartsuk meg legalább Grasztit! Ő még olyan kicsi.

ZORÁLIÓ
Vagy Zurinkát! Nemde?

Ő a legszebb a lányaim közül. Neki van a legédesebb hangja. És az ő lába a legfürgébb a táncban... Nem, Lulu kedves, nem tehetünk

kivételt. Ez valóban pokoli

nehéz pillanat. (Tapsol.) Ide gyertek, gyermekeim!

A gyermekek odasereglenek hozzájuk.

ZORÁLIÓ

Chej bari mure, chavi muri – Hercegeim! Hercegnőim! Romaföld, az álomország többé nem tud befogadni benneteket. Menjtek világgá! Oda, ahova a szívetek kívánja. És a tehetőség szerint tegyétek hasznossá magatokat mindannyian. Áraszátok el a világot, és legyetek az emberek hasznára. Töltsétek meg a földet ajándékaitokkal. Legyetek jók és vidámak! Szeressétek az életet és örüljétek neki! Ha pedig netalán tán bajba kerültök, és nincs menekvés, hallgassatok a ti vidám és jó szívetekre! Röptüljétek ide az álom szárnyán, és újra viszontlátjuk egymást. De ne feledjétek: ha még egyszer Romaföldre léptek, soha többé el nem távozhattok innen.

A gyermekek törzsekre oszlanak.

RUPI

En, Rupi és az ezüstművesek készítjük majd a legszebb ékszereket, és kidíszítjük velük a világot. Hajtút, fésűt, csatot, gyöngysort, kanalat és kést, ezüstporharat és bögrét gyártunk.

En, Szumnakál az aranyművesekkel letelepedünk a császári udvarokban, és csak hercegeknek, hercegnőknek, koronás főeknek dolgozunk. Aranypalotát építünk népemnek. Gyerünk!

GRASZTI
Gyere tántoslovam, Bálvál! Megnyergellek és bejárjuk az egész világot. Akik a szabadságot szeretik, velem jönnek, és a ménjimmal. Nem kell nekik palota, csak a csillagos ég a fejük fölött. En, Graszi, azt mondom: aki szeret, követ engem.

KÁRROSZ
En, Kárrosz a tüzet szívtom, megolvastom a rezet és üstöt készítek, hogy legyen, amiből egyenek az emberek. Így aztán nekünk, a rézműveseknek is kerül mindig jó falat. Népemnek én is palotát építünk - a miénk rézből lesz. Gyerünk!

ZURINKA
Gyertek testvéreim, fivéreim és nővéreim! Menjünk a nagyvilág városaiba! Táncoljunk és énekeljünk az emberek örömére! És ha a szívünk mindig telve lesz szerelemmel, akkor soha sem leszünk rabok. Szívünk a mi palotánk, fedele szerelem, ének és tánc. A legszebb tető a világon! Gyerünk!

Zurinka és a muzsikások elindulnak Aeverföld felé.

3.

Gundzsár herceg ágya alatt

DZSUNGÁLIA
Zorálió, Zorálió, kezembe kerülész te, várj csak!

S te is Luludia, drága, ki bitorlod az én helyem! Romaföldnek határában szakadékbá vetlek téged.

Gyermek nélkül gyengék, vének

vagytok ti már, mit sem értek.

Szeretettük nem véd többé,

ez a kezdete a végnek.

Mostmár aludhatok egyet,

Pedig számomra az álom sötét verem, a halálom - nincs visszaút Romaföldre!

Dzsungália elalszik, Gundzsár pedig felébred.

4.

Lassan erősödik a zene

GUNDZSÁR

Ilyen sem volt még! Nézd a kezem, meg a lábam! Életre kelt, magától jár. Örömmel teli egész lelkem. És hogy ver! – hogy hajt a szívem! Alig tartok vele lépést. (Kiugrik az ágyból.) Visz a lábam, ki tudja hová? Süt a Hold, és én imbolygok, mint kísértet, alvajáró.

Gundzsár kimegy a várból oda, ahol Zurinka törzséppen sátrat ver.

GUNDZSÁR
Ide bújok, a málnabokorba. Kiket látok? Ki ez a gyönyörű lány, aki táncol? (Gundzsár is táncolni kezd.) Hogy csinálja? Így-e? Így, né... (Vet egy figurát és földre huppan.) Jaj, a csihány! Jaj, megszürt!

A muzsikások körbeveszik Gundzsárt, és előrántják késeiket.

MUZSIKÁSOK
Tolvaj! Darabokra vágunk! A kés hosszú és sötét. És hullámszik a holdfényben, nyisz! Akár a hajtincs...

GUNDZSÁR
Álljatok meg, ne bántsatok! En jószívű vagyok...

MUZSIKÁSOK
Meglátjuk mi, ne búsulj, hogy milyen a te jó szíved. A kutyák majd megkóstolják, ha kivágtuk a melledből...

GUNZSÁR
Álljatok meg, ne bántsatok! Gundzsár herceg a nevem...

MUZSIKÁSOK
Nahát, te vagy a herceg! Hahaha... Jó vicc! Ki hitte volna? Hahaha...

ZURINKA
Hagyjátok! Elég volt! Mít csinálsz te itt?

és népmondák alapján

GUNZSÁR
Táncolni kezdtem én is, a ti zenétekre, és... Szép vagy, te lány...

MUZSIKÁSOK
Jó vicc! Halljátok! Még hogy szép lány? Hát persze hogy szép! Zurinka ő! Zorálió legkedvesebb lánya. Nem neked találták ki, hehehe! Hahaha!

ZURINKA
Elég volt! Hagyjátok! Táncolj, fiú! Hadd lássam, mit tudsz!

Kezdődik a zene. A herceg táncolni próbál, de nem sikerül... Zurinka oda megy hozzá, és táncolni kezd.

ZURINKA
Egyenesítsd ki a hátad! Így, na! Vállhoz a váll! Így-így! Egyenes háttal, így né...

Páros táncot járnak. Gundzsár kezd belejönni.

GUNDZSÁR
Zurinka, Zorálió császár legszebb leánya...

ZURINKA
Gundzsár, averföldi herceg...

GUNDZSÁR
Zurinka...
ZURINKA
Gundzsár...

Egyre tüzesebben táncolnak.

5.

Dzsungália felébred.

DZSUNGÁLIA
Mi van? Ki zenél itt? Hol van Gundzsár? Hadd lássuk csak! (Belenéz a tükröbe.) No nézd, az a szemét Zurinka, akárcsa az anyja, el akarja rabolni a választottamat!

Dzsungália a muzsikások táborához indul. Magával viszi a tükrét is.

6.

Hideg, keserű szél fúj. A zene elhallgat, a muzsikások szerzte szaladnak.

DZSUNGÁLIA
Ó, te szemét Zurinka! Te csábító bestia! Egyenlővé teszek a földdel! És te Gundzsár, te boldogtalan tacska! Megálljatok!

DZSUNGÁLIA
Zurinka és Gundzsár az erdő szélére szaladnak, egymás kezét fogva. Ott leleg Bálvál.

ZURINKA
Bálvál, drága Bálvál! Hol van Grászti, a gazdád?

GRÁSZTI
Itt vagyok, Zurinka! Vegyétek a lovamat és meneküljétek! Kárroszhoz menjétek, ott biztonságban lesztek.

Zurinka és Gundzsár nyeregbe száll, s vágat az erdőn át. Dzsungália pedig

mindenütt a nyomukban lohol. Nagy rézfedelű palotához érnek.

GUNZSÁR
Kié ez a rézpalota?
ZURINKA
Itt lakik a testvérem: Kárrosz, a rézműves.

KÁRROSZ
Drága nővérem, Zurinka! Vedd ezt az edényt, és hajtsd hátra, Dzsungália tükrének irányába. Ha elejti a tükrét, akkor kényszerítétek, hogy belenézzen, mert ott van az ő ereje. Ha nem sikerül, szaladjatok tovább Rupihoz, az ezüstpalotába. Ott biztonságban lesztek.

Zurinka hátra hajítja az edényt. Dzsungália tükrét magasba emeli. Nagy tó lesz ott, ahová az edény esik. Dzsungália levetkőzik, értes csapásokkal átúsza a tavat, és azt kiabálja:

DZSUNGÁLIA
Majd megmutatom én nektek, Zurinka és Gundzsár! Most foglak meg benneteket!

Zurinka és Gundzsár megérkeznek az ezüstpalotához.

GUNZSÁR
Kié ez az ezüstpalota?
ZURINKA
Rupi bátyám lakik itt, az ezüstműves.

RUPI
Drága nővérem, Zurinka! Vedd ezt a fésűt, és hajítsd hátra, Dzsungália tükrének irányába. Ha elejti a tükrét, akkor kényszerítétek, hogy belenézzen, mert abban van az ő ereje. Ha nem sikerül, szaladjatok tovább Szumnákálhoz, az aranypalotába. Ott biztonságban lesztek.

Zurinka hátrahajítja a fésűt. Dzsungália tükrét magasba emeli. A fésű tuskés rengeteggé válik.

DZSUNGÁLIA
Álljatok meg édeskéim! Ne féljétek tőlem! Nem bánthatok benneteket! Csak beszélgetni akarok, egy kicsit...

Alina Nelega

Dzsungália átmegy a tuskés erdőn, a tövissek letépik róla a húst. Csak a csontváz marad belőle, tükrörel a kezében. Zurinka és Gundzsár nyomában lohol és ezt kiabálja:

DZSUNGÁLIA
Álljatok meg édeskéim, drága kicsi gyermekeim! Bár egy szót szóljak hozzátok... Ajándékot adok nektek!

Zurinka és Gundzsár az aranypalotához érkezik.

GUNDZSÁR
Kié ez az aranypalota?
ZURINKA
Szumnakál testvéremé, ő lakik itt, az aranyműves.

SZUMNAKÁL
Drága húgom, Zurinka. Vedd ezt a nyakláncot és hajtsd hátra Dzsungália tükrének irányába. Ha leejti a tükrét, fordítsátok feléje, mert az a tükrörörökre megállítja őt. De ha nem sikerül, akkor szaladjatok Romaföldre, apánkhoz, Zorálióhoz vissza. Ott találtok menedéket.

Zurinka hátra hajítja a nyakláncot, és az méhrájja változik. Dzsungáliának meg kell küzdenie vele.

ZURINKA
Gyere Gundzsár, lapuljunk a fűbe, és álmodjunk valamit együtt. Mert ha mindketten ugyanazt álmodjuk, bemehetünk Romaföldre. Gundzsár, drá-

gám, tudsz-e együtt álmodni velem?

Zurinka és Gundzsár álomba merülnek.

7.

Dzsungália megszabadult a méhektől, odamegy az alvókhoz, és a tükrét fagatja:

DZSUNGÁLIA
Tükröm, tükröm, mondd meg nekem,
Mi van az ember lelkében?
Mutasd meg a szíve titkát,
A szerelem édes fészket!
Hogy mehessek én is velük,
Ahová az álom repül,
Romaföldre, velük együtt.

8.

Zurinka és Gundzsár Zorálió és Luludia udvarában.

ZORÁLIÓ
Édes lányom, hazajöttél! De nem egyedül...

Megjelenik Dzsungália.

DZSUNGÁLIA
(Zoráliót figurázza.)
De nem ám, itt vagyok én is! Hahaha! Édes lányom, hazajöttél! Haza... haza... Hahaha!

ZORÁLIÓ
Távozz tőlünk, Dzsungália!

DZSUNGÁLIA
Távozzál te, kontár va-

rázsló!

Dzsungália tüzet lövel a szemével és Zorálió elé tartja a tükröt.

DZSUNGÁLIA
Tűz égjen meg!
Pokolba bújjál!
Véred maszlaggá váljék!
Hamu legyél,
Te kutya!

Zorálió a Hold szarván lovagol.

ZORÁLIÓ
Sötétség hercege, te, Hold!

Drága jó barátom!
Világítsd meg az utat!
Hadd lássa mindenki, hogy
Az álom erősebb mint a rontás,
Az élet legyőzi a halált!
Holdfény, véd meg az igazat!
Öld meg a halált,
A skorpió Dzsungáliát!

Dzsungália Zorálióvá változik. Tükrét a Hold felé hajítja. Egy pillanatra kialszik minden fény. Aztán megjelenik a két Zorálió.

DZSUNGÁLIA - ZORÁLIÓ
Hold, te varázslók istene!
Öld meg a hamis császárt!
És pusztítsd el a skorpiót is,

Tasztítsd égi szakadékbá!

ZORÁLIÓ
Jöjj Zurinka, édes lányom,
Legkedvesebb virágszálom!

Tarts tükröt a boszorkánynak:
Nézzen a fekete lyukba!
Szíve sötét üregébe!
Hogy zuhanjon bele végre,
Mindörökre, mindörökre.

Zurinka fogja a tükröt és Dzsungália-Zorálió elé tartja.

DZSUNGÁLIA
Neeceem! Neeceem!

A tükrör felé kap. Zurinka még idejében hátra hajítja.

ZURINKA
Skorpióból bájolt tükrör, Boszorkánynak szíve-ké-

pe,
Légy szívárvány, álom hídja,
Vakítsad meg Dzsungáliát!

Tedd süketté, tedd némává,
Hogy ne tehessen több rosszat,
Senkinek sem, soha többé!

A tükrör szívárvánnyá változik.

DZSUNGÁLIA
Neeceem! Ne vessetek oda, a szívárvány mögél!
Neeceem! Ne taszítsatok az égi szakadékbá!
Jöjjön inkább a halál!
Ezerszer jobb a halál,
Mint szívárvány mögött élni,
Zörgő csonttal, égi fényben!
Neeceem! Neeceem!

Dzsungália a szívárvány mögött marad. Sír, örvöng, aztán eltűnik.

ZORÁLIÓ
Ti pedig, gyermekeim, a szívárvány hídján vissza mehettek a világba. Persze, ha nem akartok itt maradni Romaföldön, álmorszámban. Ittmaradtok?

GUNDZSÁR
Köszönjük, hatalmas Zorálió, de a földön van a mi helyünk, nem pedig álmorszámban. A Nap fényében akarunk élni, nem pedig Hold herceg világánál. Nekünk is sok gyerekünk lesz, nagyon sok! És mindegyiket megtanítjuk énekelni, táncolni, hogy szeressék az esőt, hogy szeressék a tüzet, hogy álmodjanak Romaföldről, a szívárvánnyal határos országról, a hatalmas Zorálió császár és kedvese, Luludia bírodalmáról.

Átmennek a szívárvány hídján. Zorálió és Luludia kéz a kézben nézi őket, majd ugyancsak kéz a kézben az ég felé fordulnak, és rájuk kacsint a telihold.

VÉGE

Fordította:
Zséhánszky István

Atlantisz harangoz – de kinek?

Internetes levélváltás Csíkszereda és Párizs között. Részletek Cseke Gábor és Dan Culcer blogjáról

1.
Reményik Sándor, ha megélté volna mindazt, amit költészetével művelt a történelem és a zűrzavaros, ide-oda igazodó irodalompolitika, maga is meglepődne azon, hogy sokat idézett, elhíresült versének – az egész pedíg alig néhány sor! –, az Atlantisz harangoz címűnek immár két román nyelvű fordítása is akadt.

De előbb idézzük fel újra a verset, eredetiben:

Reményik Sándor
Atlantisz harangoz

Mint Atlantisz,
a régelsüllyedt ország,
Halljátok? Erdély harangoz
a mélyben.
Elmerült székely faluk
harangja szól
Halkan, halkan
a tengerfenéken.
Magyar hajósok,
hallgatózatok.
Ha jártok ott fenn
fürgeteges éjben:
Erdély harangoz,
harangoz a mélyben.

Az egyik, a korábbi fordítás a Marosvásárhelyen élő Kocsis Franciskóé, akinek az Efectul admiratiei című antológiájában egészen gazdag csokor Reményik-vers szerepel még.

Clopotele Atlantidei

Ca Atlantida,
țara demult scufundată,
Auziți? trage Ardealul
clopote-n adânc.
De pe fundul mării,
încet, foarte încet,
Se-aude glasul scufundatelor
sate secuiești.
Corăbieri maghiari,
să ciuliți urechea în cer
Când navigați în noapți
cu furtună:
Bat clopotele Ardealului,
în adânc răsună.

Traducere de
Kocsis Francisko

A másik fordítás (tudtommal) nemrégiben készült el, Dan Culcernek köszönhetően, aki az eredetét és a román változatot egyik kibontakozóban lévő blogjában, az erdélyi ügyeket, az erdélyi népek közötti termékeny kommunikáció fontosságát taglaló Ardealul Nostru-ban tette közzé.

Clopotele Atlantidei

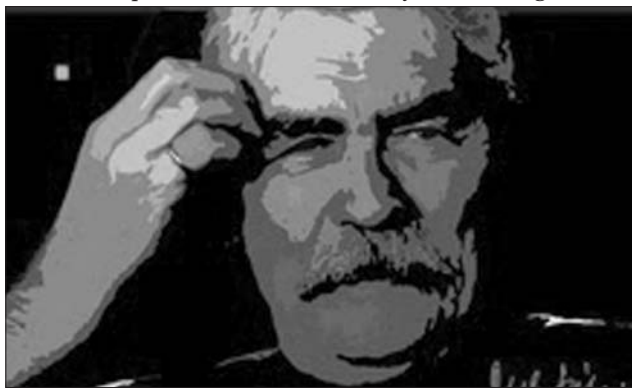
Ca Atlantida,
țară scufundată odinioară,
Auziți cum în adânc
din clopote sună Ardealul.
Sate de secui scufundate
clopotul îl bat
Sate românești scufundate
clopotul îl bat
Sate de sași scufundate
clopotul îl bat
Abia auzite, auzite
din adâncul mării
Corăbieri maghiari, ascultați
Corăbieri români, ascultați
Corăbieri germani, ascultați
Când plutiți deasupra

în vârtaj, în noapte,
În adânc Ardealul clopotele-și
bate, clopotele bate.

Traducere și adaptare de
Dan Culcer

Ha most arra kérne valaki, vessem össze a két változatot és mondjak véleményt arról, melyik közülük a sikerültebb, akkor erősen zavarba jönnék. Mind a két költő-fordító jóbarátom, mindkettő felé nem csak illő, de kötelező is a nyílt őszinteség. De nem ezért mellőzöm a hasonlítgatást, hanem inkább azért, mert karfiolt hagymával nehéz összemérni.

Kocsis szövegű fordítást követett el, ám Culcer nem csupán lefordította, hanem át is dolgozta Reményik versét. Kereken négy sorral toldotta meg, kulcsfontosságú helyeken, a műtét így első látásra is szembeszökő. Ha ezeket az adaptációval bekerült

sorokat „kivonom” a versből, akkor a hasonlítás már akár el is végezhető, és igazából nem tudnám eldönteni, kié lenne szerintem a pálmá. A Kocsis-féle „románítás” mindenképpen szöveghibb, nagyjából betartja az eredeti prozódia, a verssorok rendjét, a helyenként azért lazán kezelte sorvégi rimeket. Culcer el az átdolgozás adta jogával, s bár a Reményik-vers eredeti részének fordítása szintén szövegű (fordulatai talán kevésbé költői-ek a Kocsiséinál), felcserél sorokat és egy minőségileg más, a Reményik szellemiségétől meredeken elütő verssel áll elő.

Az izgalmasabb kérdés számomra, hogy ez az új vers, aminek a szerzőségét Dan Culcer vállalta, jó-e vagy sem. Átirás-hoz ugyanis természetadta joga van, ha azt becsületesen feltünteti és az átdolgozás nyomán az eredetivel nagyjából hasonló önértékű alkotás jön létre. Az átdolgozás, a parafrázis, a vendég-szövegek beépítése saját költészetünkbe és egyéb hasonló költői trükkök mind-mind legálisak (bár nem mindenki fogadja el ekként őket, sőt, akadnak, akik hasonló esetben egyenesen szent-törést emlegetnek – de ezt most csak úgy megjegyzem), ezzel nincs is bajom. Továbbá bajom az átdolgozó szándékával sincs, aki úgy próbálja kitégátítani a Reményik-féle, két világháború közötti erdélyi helyzetrajz panorámáját, hogy szükségesnek látja a költőre mintegy „rápirítva” beemlenni a következő gondolatot: a Trianon utáni Erdélyben nem csupán a magyarság nyögte az elnyomást, elvégre a nagy egyesülés lényegében éppen úgy lábbal tiporta az erdélyi

románság és szászság reményeit is. Culcer olvasatában Atlantisz Erdély egész népességéért harangoz, és ez a következtetése, a történelmi visszapillantás folytán bölcs igazságnak is bizonyul ma. Culcer felismerése még a jelenbe vetítve is elszigetelten van jelen mind a románság, mind a magyarság és a (már alig létező) erdélyi szászság tudatában. Igazságával egyéneket igen, tömegeket viszont képtelen megérinteni, mert úgy tűnik, hogy habár közel száz év telt el a vers megírása óta (1925-ben jelent meg, Reményik hasonló című, új verseskönyve bevezetőjeként), mindenki úgy el van foglalva a saját sérelmeivel, bánatával, múltbarévlésével, hogy a közös sors egymásban való felismerése, az időben odébb tolódva, jobb napokra vár.

Esztétikai szempontból Culcer hozzájárulása a Reményik-vers ideológiai „kitel-

sebségi tudatával, világlátásával, elvakult és megszenvedett trianoni traumájával emnyit tehetett. Semmi többet. Neki az erdélyi magyar sors minden egyebet elhomályosítón fáj, ennek a zászlóvivője lett, olykor már-már tézisekbe fulladóan is. Ilyen értelemben megbocsátható a Culcer-féle rudimentáris eszköztár, ha már Reményiktől sem mindig voltak idegenek a tézisköltészet külsőségei.

Tulajdonképpen nem is vitám van Dan Culcerrel, annál inkább várakozást ébresztett bennem ezzel az elhibázott átdolgozásával: elvárnám, írja meg ő maga, egyénien, életapasztalata alapján, többszörösen átélte kisebbségi-többségi érzékenységének megfelelően azt a verset, amit ma csakis ő, a románok Reményikjeként, mindannyiunkra érvényesen képes megfogalmazni.

Mert az már nyilvánvaló, hogy Atlantisz ma mindünknek harangoz itt Erdélyben, a Kárpátok öléslében...

Cseke Gábor
<http://urszu2.blogspot.com>

2.
Levél Reményik Sándor versének „átdolgozása” vagy „eltérítése” kapcsán

Drága Barátom!

Köszönöm, hogy megtted a szükséges válaszleptést változattal kapcsolatban. Így olyan dolgokat mondhatok el, amik anélkül is foglalkoztattak, hogy azokat megfogalmaztam volna, s megmagyarázzam, miért léptem túl a fordítás keretein, miért folyamodom az átdolgozáshoz, torzításhoz, kiegészítéshez. Megdöbbentett ugyanis, szándékos történelmen túli olvasatom során, a keletkezése óta eltelt évtizedek távlatából oly tragikusan önmagába forduló, köldöknező szöveg. Írásodnak sokban, majd mindenben igazat kell adnom. De főleg a befejező mondatnak:

„Mert az már nyilvánvaló, hogy én meg vagyok győződve Dan jószándékáról – elvégre ismerem, tudom, hogy amikor ezt a két-két sort betoldotta Reményik versébe, arra gondolt, hogy a józanul gondolkozó románoknak, szászoknak és magyaroknak nyilvánvalóan egy a sorsuk (már szinte-újabb-közshellyel élve: „Dunának, Oltanak egy a hangja”...). Az ő átdolgozása nem elég áttűtő ahhoz, hogy erről mindenkit meg tudjon győzni, mert csak a kijelentés szintjén marad. Ezért pedig kár volt „megfejelnie” Reményik versét, amely a maga szellemi korlátai között semmi mást nem tesz, mint egyszerűen „Rákosi Viktor egykor igen népszerű erdélyi tárgyú (a magyar falvak lassú pusztulását megörökítő) regényének, az Elnemult haragoknak a szorongásos közérzetét idézte fel” – ahogyan a költeményt Pomogáts Béla 2008-ban egy Helikon-beli tanulmányában értékeli.

Reményik, a maga akkori ki-

ink minden egyes ága egy évezred óta él itt, és ezen a helyzeten semmiféle népvándorlásról szóló elmélet nem tud változtatni. Őseink parasztok voltak, a sírjaik, a maradványaik mellett ott található az arany, a réz, az ólom, a só, a földgáz, a fenyők gyökérszete, a fűzfák, a dombokon, völgyekben, vízmosásokban, lankákon lengedező árvalányhaj és pitypang... Ez az a nézőpont, amelynek alapján társalognunk, írhatunk, élhetünk.

Így tehát képtelen vagyok és nem is akarom hinni, hogy mindegyre eljuttassuk azt a bár jelképes, mégis kegyetlen, 10 évesnél idősebb fiúgyermeknek üzte játékok, amire talán te is emlékszel még. A játék lényege egy négyszög alakú, földre rajzolt, kettéosztott terület volt, amelyen a két ellenfél megvetette mindkét lábát. Bicskánk vagy egy kés élével megcéloltuk a szomszéd négyszögét, majd a földbe fúródó penge helyének és irányzékának megfelelően, leknarítottunk egy-egy sávot az ellenfél birodalmából.

A vége az lett, hogy egyikünk már csak egy kiálló kódarabon egyensúlyozott, ráadásul fél-lábon, s mikor elhajította a kést, a sors kereke meredeken fordulhatott egyet, a másik pedig egycsapásra elveszthette szinte valamennyi nyereségét.

Furcsamód, amerre megfordultam a világban, nem találkoztam e játékkal. Tudom, hogy a letűnt idő játékaifeledésbe merültek, technikailag bonyolultabb és durvaságban még keményebb játékok kedvéért. Amiről itt szóltam, azt ketten játszották. Bár többen kellett volna vetéldömbölni, legalább hárman. Bicska gyakran csak az az egy volt, közösen használtuk. Nem

tudom, elég érthető voltam-e. Egyszer majd talán le is rajzolom az egészet.

Hogy kit akartam provokálni? Lám, te már kötélnék álltál. Továbbá bárkit, aki úgy értelmezte, ahogyan illik.

A mi valódi párbeszédünk a jogos nézeteltérések kezeléséről azért kellett mostanig mindegyre halogatnunk, mert pillanatnyilag a cenzúráról szóló doktori téziseim befejezése sürges.

De épp a múlt héten ötlött fel bennem, hogy felkérlek, légy „szerkesztője” az Ardealul nostru honlapnak is. Vagyis a helyett, hogy küldözgetnéd a címre azokat az anyagokat, amikre közlés végett fel szeretnéd hívni a figyelmemet, helyeznéd el te közvetlenül a blogban. Így összehordhatnánk – pillanat-

nyilag csakis összehordhatnánk, adatolhatnánk, összevethetnénk, majd értelmezhetnénk – az általam javasolt témához fűződő véleményeket.

Futólag egyszer említettem, hogy szerintem a Provincia nevezetű értelmiségi és politikai kísérelt, vagyis a folyóirat amnyiban sántított, hogy magyar értelmiségiek találták ki, majd hozzájuk csatlakozott, a már felvázolt kész tervnek megfelelően, néhány román értelmiségi, kevesen voltak, jóindulatúak ugyan, de végül is inkább csak az irodalom területén tájékozottak. Lényegében emyire korlátozódott az egész. És talán emiatt, ha nem pénzügyi okokból, a gondolatból nem lett semmi kézzelfogható újdonság; meghozzá abban az értelemben, ahogy az általad lefordított, a jogos nézeteltérések kezeléséről szóló szövegben sugalltam volt.

Projektem, amelyben egyelőre magam sem látok teljesen tisztán, nem irányul senki ellen. Továbbá tudom, hogy egy „erőszakmentes”, ellentmondás-, „társadalmi párbeszéd”-mentes korszakhoz képest, a „kommunizmus bukása” és a „történelem végjátéka” után, amelyek a gyengébbek félrevezetésére hatékony, amúgy hamis és botcsinálta ideológiáknak bizonyultak a 90-es években, a helyzet megváltozott. Nem tudom, milyen alapokon állnak ma a Provincia egykori szerkesztői. Érdemes lenne felmérni a helyzetet.

Ilyen összefüggésben ajánlom figyelmébe az Asymetria-Antiacvariumon összegyűjtött, az „etnizmusnak” szentelt szövegeket egy oksztán honlapról, amelyben utalások történnek Erdélyre, mint azok hazájára, akiknek nincsen hazájuk, ahol a fejünk fölött mindenféle tervek

szövegetnek és mindenféle államokat létesítenek. Kérlek, tekinzd fordításomat egyfajta reakciónak, utalásnak egy elsüllyedt civilizációra, amelyet valószínűleg, már nem tudunk megmenteni. Annak ellenére, hogy meggyőződésem: van értelme az erőfeszítésnek, mert az az út, amerre mások terelnének, zsákutca és a káoszhoz vezet.

Én most pillanatnyilag nem tudom mindkét dolgomat jól végezni, de azt sem szerettem volna, ha elsikkad az Ardealul nostru gondolata. Lesznek mások, megfelelőbbek, ha netán képtelen lennék tovább vinni. [...]

Baráti öleléssel,

Dan [Culcer]
<http://ardealul.blogspot.com>

Lia König emlékei

A neves színésznő Romániában kezdte pályáját, az Állami Zsidó Színházban (a TES-ben). 1961-ben Izraelbe költözött, ahol „a legnagyobb karriert futotta be, amit egy romániai zsidó színész befuthat”. A romániai színházi közönség emlékezetében a Székek, a Kurázi anyó, a Harold és Maude, az Oszkár és a nagynéni, a Várnász, a Filumena Marturano, a Három magas hölgy, Miss Daisy és a sofőr, a Előtte az élet stb., stb... főszereplőjeként él. Egyaránt játszik ivrit és jiddis nyelven. Jelenleg a Habima Nemzeti Színház tagja, Tel Aviv-ban.

Anca Mocanu

► **Úgy tudom, Lengyelországban született, színész szülők gyermeke. Hogyan került Romániába?**

– Szüleim híres színészek voltak, jiddis nyelven játszottak. Édesanyám, Dina König itt halt meg, Bukarestben, a TES tagjaként. Ötvenhét évet élt, s az utolsó szerepe a Kurázi anyó volt. Lengyelországban született, akárcsak édesapám – Josef Kamen –, Isten nyugosztalja! Apám a második világháború idején halt meg. A híres vilnusi társulat tagja volt, amelyről Sică Alexandrescu azt írta, hogy a jó színház, az értelmiségi színház példája, színészei rendkívül érdekes személyiségek. Apám játszott Zelig Schor szerepét az 1925-ben bemutatott román némafilmben, a *Manasseban*, amely M. Ronetti-Roman hasonló című darabja alapján készült, rendezője Jean Mihail. Akkoriban Európa-szerte mindenütt volt jiddis színház. A lengyelországi, magyarországi, csehszlovákiai, angliai, franciaországi magántársulatok állandóan turnéztek. De ennek végeszakadt. 1937-ben nagyon súlyos események sora kezdődött Európában. 1939-ben, amikor kitört a háború, édesanyámmal és nagyapámmal együtt Csernovicban voltam turnén, édesapám egy másik társulattal Lengyelországban játszott. A szovjetek előbb elfoglalták Csernovicot, aztán egész Besszarábiát, állami színházat létesítettek előbb Csernovicban, majd Kisinyovban, édesanyám ezekben játszott. Apám halála után újráhazasodott, Isac Havishoz ment feleségül, aki maga is színész volt, besszarábiai származású, s a háború után a TES-ben játszott. Nem volt több gyermekük, rajtam kívül. Én Romániában kezdtem a karrieremet, a TES-ben.

► **Hány éves volt, amikor Romániába került?**

– Tizenöt éves lehettem.

► **Nem volt itt a Barașeum Színház idején.**

– Nem, a háború után kerültem ide. De itt találtam néhányat a Barașeum színészeiből.

► **Havis gyermekének fogadta Önt.**

– Igen. Sőt, utánam jött Izra-

elbe, miután édesanyám meghalt, 1964-ben. Nem lehettem akkor édesanyám mellett, mert szörnyű nehéz idők jártak erre. Ma is bánom, hogy nem jöhöttem.

► **Otthon a családban milyen nyelven beszéltek? Jiddisül?**

– Otthon nálunk több nyelvet beszéltek. Jiddisül, nyilván. Oroszul is, lengyelül is, németül is. Csernovicban német iskolába jártam, úgyhogy én már kiskoromban in touch voltam minden nyelvel. Amikor Romániába kerültem, a román bement a fejembe, a számba... és egyáltalán nem sajnálom. De a pályám jiddisül kezdődött.

► **Az 50-es években... És édesanyja hogyan fogadta a hírt, hogy a lánya is színésznő akar lenni?**

– Feltétlenül el kell mesélnem ezt. Nekem csodálatos anyám volt. Azon kívül, hogy nagy színésznő, mint ember is érdekes volt, és ahogy telik az idő, egyre inkább rájövök arra, hogy milyen okos volt. Wunderkind volt (csodagyerek), alig töltötte be a 16 évet, amikor Ion Pribeagu a Komédia Színházba vitte, hogy a kupléiban játsszon. Személyesen neki írta a *Parfumul* című dalt.

► **De honnan ismerte őt? Talán Lengyelországból?**

– Édesanyám egy kis sztár volt már akkor. Tudtak róla. Könnyen kommunikáltak. Ne feledje, hogy Lengyelország közel volt Romániához, a társulatok gyorsan mozogtak, no és az újságok.

► **Működött az interkulturális csere...**

– Lengyelország akkoriban en vogue volt. Virágzott a jiddis nyelvű színházi élet, sok társulat volt, és sok sztár.

► **S közöttük az Ön édesanyja.**

– Igen, beépült a vilnusi társulatba, azután meg önállóan lépett fel. Akkor is minden a pénztől függött, ahogy azt Lessing mondja az *Emilia Galottiban*... Azok nem voltak államilag támogatott társulatok, a színészek egy egy sztár köré gyűltek, olyanok mellé, mint Romániában: Leny Caller, Vraca, Maria Filotti vagy a Bulandra házaspár. Aztán jött a kommunista rendszer, összevonta a társulatokat, „koncentráta

őket”, és azt kellett játszaniuk, amit előírt nekik, nem pedig amit ők akartak. Hogy a színházban maradtam, abban szerepet játszott a férjem is, Swi Stolper. Gyönyörűségi férfi volt. Ellenállhatatlanul vonzó. A TES-hez hozták színészként, Transznisztriából. Egyszer elmentünk sétálni a sosszéra...

► **Hol laktak?**

– Az Udricani utcában.

► **A színház mellett...**

– Igen. Én, a 17 éves naiv lány leplezetlenül, köntörfalázás nélkül el voltam ragadtva attól, hogy ilyen szép férfival találkozom. Fogalmam sem volt, hogy miről beszéljessék velem. Szerettem Puskit, Csernovicban, az iskolában sokat olvastuk. Ezért azt mondtam magamban, olvasok neki egy Puskin-verset, hogy meghassam, aztán rám nézett és azt mondta: „Tehecséges vagy! Színésznő kell hogy legyél.” Szüleim kétkedve fogadták ezt, meg is tudtam, hogy miért. A színháznál meghallgattartott fiatal színészek számára, és azt mondtam, jelentkezem én is. Sok fiatal jelentkezett az Ikuf Társaságtól, közöttük Leonica Waldman. Ők énekeltek, táncoltak... én pedig outsider voltam. Édesanyám azt mondta: „Csak akkor engedem, hogy színésznő légy, ha tehetséges vagy, mert ha nem, akkor szégyent hozol rám és az apádra. Isten nyugosztalja!” Apám rendkívül tehetséges volt, édesanyám állandóan őt emlegette... Igazság szerint tőle örököltem a humoromat.

► **Valahol azt olvastam, hogy a nézését is.**

– Lehetséges... Mindenesetre elküldtek a könyvtárba, hogy válasszak egy szöveget. Sölem Aléhemet választottam, az Árva vagyok, jaj nekem!-et... Elkezdtem szavalni, mire Havis pragmatikusan, szokása szerint megkérdezte: „Mi szükséged van erre a mesterségre? Ez olyan mesterség, amely egész egyszerűen megaláz téged. Azoktól függsz, akik kritizálnak?” Hogy kövér a combod, hogy hosszú az orrod... Édesanyám, aki hunyorgott, de csak egy kicsit, figyelmesen rám nézett: „Valóban kissé széles a csipője, az orra is... egy kicsivel hosszabb, de van egy előnye: a sármja olyan, hogy átviszi a rival-

dán!” És hagyták, hogy lentkezsem. És amikor édesanyámról beszélek, egyáltalán nem túlzok. Érzéke volt a színészethez, belélatott, és bízott a tehetségemben: „A sok tehetséges, kedves fiatal közül, aki á la long, színész lesz, az Te vagy!” Valahogy így kezdődött...

► **Bejutott a TES-be.**

– A színháznál Ginel Teodorescu volt az első rendező, akivel dolgoztam. Gyakorlatilag vele kezdtem a színész iskolát. Ő értette meg velem a színpadot, a játékot, a színházat... „Hallod-e, Te olyan természetes vagy, mintha belészületté volna a szerepbe!” Tőle tanultam a kötetlenséget a színpadon, azt, hogy könnyen belépjek a szerepbe. Olyan elegáns volt és szellemes, és annyira tisztelte a színészt! Vele próbáltam Molière-t (Toinette szerepét a *Képzelt betegből*), vele csináltam az *Anna Frank naplóját*, amelynek sikere előrelendítette a pályám.

► **Állami Díjat kapott érte.**

– Igen. Kitüntettek. A román színházi iskola nagyon jó. Színészek plejáját adta: Tanji Cocea és Dina Cocea, Sonia Cluceru, Maria Filotti vagy Mihai Popescu, a fenomenális színész, aki ráadásul még szép férfi volt, felejthetelen alakítást nyújtott Jágó szerepében. Nem tudom feledni! Őket látva volt kitől tanulnom. Előbb lehetővé tették, hogy drámában játsszak, aztán komédiában is, szatirikus darabban, revüben. Izraelben ámuldoztak azon, hogy egyaránt játszom mindezeket a műfajokat. A férjem ott sikeres revüelőadásokat rendezett, például a *Sakk-matt*-ot...

► **Az Ön férje kuplékat írt.**

– Igen, és édesanyám ott állt a próbán, kritikus szemmel nézett, és egyáltalán nem volt elnéző, mert a lánya vagyok. Ha rosszul játszott-

tam, értett ahhoz, hogy a tudomra adja. Amikor az *Anna Frank naplóját* próbáltam, azt mondta halkan és visszafogottan: „Jó vagy...”

► **Boldog volt, amikor elnyerte vele a kitüntetést.**

– Nagyon boldog volt. Aztán elmentem Izraelbe...

► **1961-ben, miután elismertté vált, kiváló színészek tartották. Új kezdet. Nem volt nehéz?**

– Nagyon nehéz volt! Elsősorban a nyelv miatt, amelyen játszani kellett, aztán pedig azért, ahogy az idegenből jött színészt fogadták és kezelték, ugyanis nem illett bele teljesen az ottani sablonba. Az izraeli színház angol és amerikai hatás alatt állt. A Marlon Brando-féle underplay időszaka volt. Én viszont a francia hatás alatt álló román színházi iskolából jöttem. És alaposan fel voltam készülve, csak most értem: ezért tudtam boldogulni. Az első szerepem Éva volt Brecht darabjában, a *Puntilla úr és szolgálója*, *Mattiban*, aztán ugyancsak Éva következett a Genezisből, Aaron Megged darabjából. Ma sem tudom, hogyan tanultam meg ezt a szerepet. Ulpanhoz jártam héber leckére, ne kérdezzé, nem volt könnyű! A darab pedig merő anakronizmus a Geneziszről, Ádám és Éva együttléte, mielőtt megkísértették volna őket az almával. Rendkívül aktuális volt az izraeli élet összefüggésében. Szenzáció volt, amit műveltem: az első felvonásban a megkísértése előtti Évát játszottam, a második felvonásban már negyvenéves nő voltam, mellettem a két fiam: Káin és Ábel, a harmadik felvonásban pedig a modern Évát alakítottam – ahogy Tánase mondaná: a nő, aki „egy másik bolygóról szállt ide” –, ő volt az Éva-Expresso hölgy. Akkor jött divatba a presszókáv, azt szürcsölte miniszrok-

nyában. És én olyan könnyedén mentem át előadásonként a három szerepen, hogy megtetszettem az izraelieknek, értékelték a színészi képességeimet, és befogadtak! Vannak ott még romániai színészek, akik karriert csináltak, egy fiatalabb generáció: Rozina Cambos, Tatiana Olier...

► **És együttműködött velük, együtt léptek fel?**

– Nem, mindenik megtalálta a maga helyét... Rozina egy ideig kollégám volt a Habimában, jelenleg a Camerinél van. Tatiana jó barátnőm. Vannak, akik sajnos nem tudtak beilleszkedni...

► **A szülei nem mentek Önnel Izraelbe.**

– Nem. Nekik nem sikerült. Mint mondtam, Havis édesanyám halála után jött. A férjem és én fiatalok voltunk, világot akartunk látni. Nem mehettünk külföldre, a kommunista rendszer bezárta a kapukat. Meghívást kaptam, Iancu Alperinnel együtt, hogy játsszak Franciaországban, már újra készen voltunk, aztán nem engedtek ki. Ugyan mitől tartottak, mit tehet két színész a TES-ből, talán összeesküvést szervez külföldön? Édesanyám nagyszerű alakítást nyújtott Iacob Gordin darabjában, az *Efros sagában*, hát nem betiltották, azt állítván, hogy burzsoá hatású mű. Emlékszem rá, Ginel titokban ideadta, hogy olvassam el Tennessee Williams darabjait. Majd megbolondultam *A vágy vilamosáért*, úgy szerettem volna eljátszani Blanche-ot, de nem engedték! Ki sem ejthettem a számon Ionescót, máris felelősségre vontak. Nehéz volt!

► **George Teodorescut említette, mint közeli barátját. Még kivel volt ilyen kapcsolata? Sevilla Pastorral, például, milyen viszonyban volt?**

– Általában tiszteltem az idősebb művészeket. Sevilla Pastortól „loptam el” a mesterséget. Róla ma azt mondanák, hogy egy entertainer. Tudta, hogyan kell a kuplét csinálni, s előfordult, hogy nem ismerték a kuplé szövegeinek a nyelvét vagy nem szerették különösebben ezt a műfajt, és mégis ha ő adta elő, kétszer is, háromszor is visszatapsolták. Különös sármja volt, ugyanakkor tökéletesen el tudott játszani bármely drámai szerepet. Nagy figura volt! Előfordult, hogy partnerek voltunk a színpadon, együtt dolgoztunk, összevesztünk, kibékültünk, ez elengedhetetlen volt ahhoz, hogy teljesítsünk... Örömmel gondolok Mauriciu Seklerre is, a rendezőre és a kiváló színészre, vele csináltuk a Sölem Aléhemet (Have játszott a Tévit, a tejesembert).

Folytatása a 8. oldalon

Erősödő fénikszfiókkák

Kötő József

Immár XII. alkalommal sereglett össze Szilágycsehbe az anyanyelvi szó és a színpadi játék ifjú szerelmeseinek hada. Mi lehet ennek a színjátszó szemlének a titka, mi lehet az az erő, amely ilyen hosszú időn át élte, tucatnyi alkalommal vonzotta erre a partiumi településre a mintegy félezernyi diákot? Mi ösztönzi ezt a hatalmas

testesíti meg. Állításom igazolására idézzük meg az övezet „ kultúrateremtőinek” névsorát. Itt ringott nemzetünk irodalmi nyelvnek bölcsője. Nagykárolyban készült el Károli Gáspár bibliafordítása, a szép magyar beszéd legősibb mintája. A partiumi Ersemjén adta Kazinczy Ferencet, aki az ősi értékek megőrzése mellett nyitotta tette nyelvünket a korszerűsítésre, az egyete-

Domokos önostorozó nemzetszemléletét pedig Nagysomkúton szívta magába a családi légkörben. Partium övezetében, Nagyszentmiklóson született az egyetemes zene reformátora, Bartók Béla, aki világértékké tette a Kárpát-medence népzenei motívumait. De közelítsünk fesztiválunk tárgyához. A hely szellemében fogant Nagyváradon Szigligeti Ede munkássága, az anya-

ket gyarapító hősök sorának megrajzolójává.

Gondolom, a példák sora igazolta állításomat: a hely szellemének van mit üzennie a ma színjátszóinak is. A ma színháza a nagy szintézis megteremtője: a szó, a nyelv, a zene, a mozgás, a képzőművészet látványá ötvözése.

Van mit tanulnia tehát a ma színházának és színjátszóinak a partiumi örökségből. Károli, Kölcsey, Kazinczy hagyatéka a nyelv művelésére szolgáltat modellt, Bartók Béla zenei példát nyújt a népművészetek egyetemes látomássá növelésében, Szigligeti, Jávor Pál, Németh László színpadi és dráma művészetünk műveléséhez ad eligazítást. Kölcsey, Arany, Dsida műve pedig a színház társadalmi elkötelezettségére figyelmeztet. A színháznak mindig a kor tükrének kell lennie, olyan fórumnak, ahol önmagunk dolgait megbeszélhetjük - önmagunkkal. Az ilyen megbeszéléseknek egyetlen célja lehet: az erkölcsök nemesisítésének szándéka. Bizony nagy szükség van ilyen fórumokra világunkban, amikor az értékek devalválódásának korszakát éljük. Mi, itt és most valós értékek ünnepeit üljük. Ezért köszönöm a szervezőknek, hogy alkalmat teremtettek erre, köszönöm a pedagógusoknak, hogy értékeremtő szellemiség jegyében nevelik az új nemzedéket. Büszke vagyok erre a közel félezer ifjúra, akik jelen vannak, hisztalmi értékek helyett az igaz és embernemesítő értékekre figyelnek.

Díjazottak

Általános iskolások: **1. díj:** Fintorgók – Fényi István Általános Iskola, Kaplony, Szatmár megye. **2. díj, megosztva:** Gernyeszegi Kópék – Gernyeszegi Általános Iskola, Gernyeszeg, Maros megye és Maszkura – Petri Mór Általános Iskola Szilágynagyfalú Szilágy megye. **3. díj:** Leőwey Klára Színjátszó Csoport – Leőwey Klára Gimnázium Máramarossziget, Máramaros megye. **Gimnazisták:** **1. díj:** Brassói Grimasz – Áprily Lajos Főgimnázium. **2. díj, megosztva:** Berekenye színjátszó csoport – Szilágycseh. **Dramatis Personae** – Mihai Eminescu Főgimnázium, Nagybánya. **3. díj, megosztva:** Létra – Ady Endre Líceum, Nagyvárad és So Trupa – Gyermekpalota, Iași. **A zsűri különdíja:** Katarzis – Gyermekpalota, Kolozsvár.

diáktömeget és tanáraikat, hogy a szervezők hívó szavára örömtől kipirult arccal, versenyláztól telítve két napra a művészet, a kultúra fellegvárává varázsolják a szilágycsehi művelődési központot? Hogyan válhatott ez a kezdeményezés országos mozgalommá, Erdély egyik legnagyobb szintjatszó diákfesztiváljává?

Szerintem a titok nyitja a hely szellemében keresendő. A hely szelleme a partiumi kultúra értékeremtő erejét

mes gondolkodással való lépéstartás készségét fejlesztette ki közösségünkben. A magyarság körében a költők nemzeti történelmünk váteszei voltak. Partium eme profétáink felnevelésében is jeleskedett. Nemzeti imánk szerzője Szódemeteren született, Arany János Nagyszalontán látta meg a napvilágot, Ady Endre Erdmindszenten tanulta a magyar igét, Dsida Jenő Szatmárnémetiben sajátította el a költők krisztusi küldetését, Szilágyi

nyelvű magyar dráma sikerrevivője, színjátszásunk intézményesülésének elősegítője. Aradon született Jávor Pál, színház történetünk legendás alakja, az emberábrázolás nagy mestere, aki örökérvényű példát szolgáltatott a társadalom alakulására döntő befolyással bíró személyiségek életre keltésére. Nagybánya sajátos természeti világa és szellemisége alakította Németh László drámaszemléletét, s így válhatott nemzeti önismeretün-

Végezetül még megemlítem egy másik partiumi szülött életpéldáját, Misztótfalusi Kis Miklós útmutatását, akit erdélyi fénikszként szoktunk emlegetni. A könyvnyomatás nagy mestere minden nehézséget legyőzött, újból

és újból, mint a féniksz mardár, feltámadt. Példáját ifjainknak szeretném felmutatni. Erdélyi fénikszfiókkák, erősödjétek, nőjétek, hogy erdélyi féniksz mardárként szárnyalhassatok. Jelenünk legyen méltó múltunkhoz.

Lia König emlékei

Folytatás a 7. oldalról

► **Ön lenyűgözte az izraeli-eket. Megkapta tőlük az – életművéért – az Izrael-díjat, nemrég pedig díszdoktorává avatta Önt a Tel Aviv-i Egyetem.**
– Nem panaszkodhatom.

► **Hogy viseli a siker terheit?**
– Nagy figyelmet fordítok rá. Annak idején engem is, a férjemet is és édesanyámat is kidobták a színházból, mert feliratkoztunk azoknak a listájára, akik ki akartak vándorolni Izraelbe. Azt hittük, ezután bezárhatják a színházat. De nem így történt. A Párt fiatal színészeket hozott, hogy játsszák ők a régi előadásokat. És játszották. És begyűlt a közönség, hogy lásd, hogyan boldogulnak ők a régi sztárok szerepeivel. Sohasem felejttem el ezt. A

siker ma van, és holnap lehet, hogy már nincs többé...

► **A színpadon használt nyelv meghatározza-e a játékot? Milyen a játék jiddisül, s milyen ivrit nyelven?**
– Negyven éve játszom ivritül. Már nem is olyan nehéz. Kemény nyelv, valóban. Ivritül másképp hangzik az, hogy szeretlek, és másképp jiddisül, vagy például oroszul. Mindenki csodálkozott, hogyan játszhatom a Filumena Marturánót ezen a „temetői” nyelven, ahogy mondani szokták... A jiddis rendkívül szép nyelv, a zeneisége édes. Nekem mindig jót tesz, úszom benne, anélkül hogy észrevenném. És nagyon szeretem a jiddis humort, párja nincs más nyelven. De aki csak ivritül tud, azt mondja, hogy csodálatos nyelv. Az ivrit érdekessége, hogy olyan, mintha a

Tanahot olvasnád. Nem állíthatom, hogy jól ismerem, a szerepeimből tudom, hogy milyen, ez az igazság. A színpadon, ha előfordul, hogy nem jut eszembe egy szó héberül, akkor jiddisül mondom. Nemrég teltházas előadásaim voltak, pedig kizárólag jiddis nyelven játszottuk, Mari Kushnerrel ketten, ő Lengyelországból jött, szintén színész szülők gyermeke. A néző pedig azt mondta: „Egy szót sem tudok jiddisül, de ... megértettem”.

► **A jiddis tehát a lélek nyelve... Jelenleg mit játszik a Habimában?**
– A Roman Gary (álneve Emile Ajar) regényéből készült darabban játszom, a La vie devant soi-ban. A 70-es években Moshé Mizrahi készített filmet belőle, Simone Signoret-tel a főszerepben. A

Holokauszt egyik túlélőjét játszom, Rosát, az egykori prostituáltat, aki egy muzulmán gyermeket gondoz, a Gyermeket egy roppant fiatal és rendkívül tehetséges színész, Oshri Cohen alakítja. Megható történet.

► **Lehet, hogy nem tud róla: jelenleg a Nottara Színházban játsszák a regény dramatizált változatát, Előtted az élet címmel. Tehát a fiatalokkal együtt lép fel...**
– Nyilván, szeretem az együttműködést velük, és nyitott vagyok rá.

► **Melyik az a szerep, amelynek a világa a legközelebb áll az Ön lelkéhez?**
– Engem arra tanítottak, hogy tisztelettel közelítsék a szerephez, attól kezdve, hogy rám osztották. Egyes szerepeket jobban megcsináltam, mint másokat,

nagyobb sikert értem el velük: az Anna Frank emléke most is felmelegít, vagy a Kurázi anyóje, és az Izraelben játszott Székek, a Ionesco-darab stb. Szerettem minden szerepemet, boldog voltam, amikor játszottam azokat. Legjobban azt tettem, amikor regisztrált voltam, nem zárkózom be egyetlen szereptípusba.

► **Melyik az a szerep, amit el szeretett volna játszani, de nem került sor rá?**
– Nem tudok megnevezni egyetlen szerepet, szeretem a kihívást. A modern, az új az, ami érdekel, viszont legyen irodalmi értéke, drámai fedezete. Ilyen szerepeket osztanak nekem a rendezők.

► **Olvastam, hogy David Esriggel dolgozott.**
– Valóban, vele csináltam Haifában Zoét Az elveszett levélből. Ő rendezte a

Troilus és Cresidát is a Habimában, de nem szerepeltem benne, csak a Caragiale-darabban...

► **És Caragiale hatott ivritül is?**
– Sajnos, nem. Annak ellenére, hogy nagyon jó előadás volt, nem értették meg. Lehet hogy rossz volt a fordítás, nem érzékeltette eléggé a sajátos román világot.

► **Még kivel dolgozott?**
– Dinu Cernescuval, a Habimában. Gertrudot alakítottam, a Hamletben.

► **Filmezett is?**
– Nem annyit, mint amennyire képes lettem volna. A filmen láthat az egész világ. A színház viszont valamivel bonyolultabb. Számomra a színház a lényeg, a színpadon odaadok mindent, amit az életben szereztem...